

คู่มือการดำเนินการทางวินัย การอุทธรณ์ ร้องทุกข์ และการดำเนินคดีของรัฐ



กลุ่มกฎหมายและคดี

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2

คำนำ

ตามที่พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.๒๕๔๖ ได้กำหนดลำดับกระบวนการปฏิบัติงานข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต ๒ จึงได้รวบรวมรายละเอียดของกระบวนการดำเนินการทางวินัย การอุทธรณ์ ร้องทุกข์ และการดำเนินคดีของรัฐ แนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง จัดทำเป็น คู่มือการดำเนินการทางวินัย การอุทธรณ์ ร้องทุกข์ และการดำเนินคดีของรัฐ เพื่อให้การดำเนินงานของกลุ่มกฎหมายและคดี ดำเนินได้เป็นมาตรฐาน ถูกต้อง โปร่งใสเป็นธรรม

กลุ่มกฎหมายและคดี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต ๒ หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คู่มือฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานด้านงานวินัย ของผู้ปฏิบัติงานในกลุ่ม กฎหมายและคดี และผู้ที่เกี่ยวข้อง

กลุ่มกฎหมายและคดี
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต ๒

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
การดำเนินการทางวินัย	
- การดำเนินการทางวินัย	๑
- ขั้นตอนการดำเนินการทางวินัย	๒
- การตั้งเรื่องกล่าวหา	๒
- การสืบสวน	๒
- วิธีการสืบสวน	๒
- การสอบสวน	๖
- หลักเกณฑ์และวิธีการสอบสวน	๘
- การพิจารณาความผิดและการกำหนดโทษ	๔๐
- ผู้มีอำนาจพิจารณาความผิดและกำหนดโทษ	๔๐
- หลักการพิจารณาความผิดและการกำหนดโทษ	๔๑
- การลงโทษทางวินัย	๔๒
- ผู้มีอำนาจสั่งลงโทษ	๔๓
- แนวทางการลงโทษทางวินัยตามมติคณะรัฐมนตรี	๔๔
- ข้อควรคำนึงในการสั่งลงโทษ	๔๖
- การดำเนินการระหว่างดำเนินการทางวินัย	๔๘
- การให้พักราชการ	๔๘
- การให้ออกจากราชการไว้ก่อน	๕๐
- มาตรการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในระบบราชการ	๕๓
การออกจากราชการ	
- การออกจากราชการ	๕๗
- การออกจากราชการเพราะตาย	๕๗
- การพ้นจากราชการตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จ บำนาญข้าราชการ	๕๗
- การลาออกจากราชการ	๕๘
- การออกจากราชการเพราะถูกสั่งให้ออกจากราชการ	๕๘
- ถูกสั่งลงโทษปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ	๖๑
- ถูกสั่งให้ออกกรณีถูกเพิกถอนใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ ตามมาตรา	๖๒

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
การรายงานการดำเนินการทางวินัยและการออกจากราชการ	
- การรายงานการดำเนินการทางวินัยและการออกจากราชการ	๖๓
- การรายงาน	๖๕
- การรายงานการดำเนินการทางวินัย	๖๖
- ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสังกัดสถานศึกษาที่สอนระดับปริญญา	๗๑
การอุทธรณ์	
- การอุทธรณ์คำสั่งลงโทษ	๗๒
- ความหมายและวัตถุประสงค์	๗๒
- ผู้มีสิทธิอุทธรณ์	๗๒
- การพิจารณาอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัยไม่ร้ายแรง	๗๓
- การอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัยอย่างร้ายแรง	๗๓
- หลักการพิจารณาอุทธรณ์คำสั่งลงโทษ	๗๔
การร้องทุกข์	
- ความหมายและวัตถุประสงค์ของการร้องทุกข์	๘๔
- ผู้มีสิทธิร้องทุกข์	๘๔
- เหตุที่จะร้องทุกข์	๘๕
- ร้องทุกข์อย่างไร	๘๖
- วิธีการร้องทุกข์	๘๖
- การยื่นหรือส่งหนังสือร้องทุกข์/ถอนคำร้องทุกข์	๘๗
- ผู้มีอำนาจพิจารณาร้องทุกข์	๘๗
- การพิจารณาร้องทุกข์	๘๘
- การพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์	๙๑
- การดำเนินการตามผลการพิจารณาร้องทุกข์	๙๒

การดำเนินการทางวินัย

การดำเนินการทางวินัย

การดำเนินการทางวินัย หมายถึง กระบวนการและขั้นตอนการดำเนินการในการลงโทษข้าราชการ ซึ่งเป็นกระบวนการตามกฎหมายที่จะต้องกระทำเมื่อข้าราชการมีกรณีถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัย ได้แก่

๑. การตั้งเรื่องกล่าวหา
๒. การสืบสวนหรือการสอบสวน
๓. การพิจารณาความผิดและกำหนดโทษ
๔. การลงโทษหรืองดโทษ

๕. การดำเนินการในระหว่างดำเนินการทางวินัย เช่น ให้พักราชการ หรือให้ออกจากราชการไว้ก่อน โดยที่คำสั่งลงโทษทางวินัยเป็นคำสั่งทางปกครอง ขั้นตอนการดำเนินการและการใช้ดุลพินิจ กำหนดโทษทางวินัย จึงต้องเป็นไปตามหลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครอง

มาตรา ๙๕ วรรคสี่ เมื่อปรากฏกรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่าข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใดกระทำผิดวินัย โดยมีพยานหลักฐานในเบื้องต้นอยู่แล้ว ให้ผู้บังคับบัญชาดำเนินการทางวินัยทันที

วรรคห้า เมื่อมีการกล่าวหาโดยปรากฏตัวผู้กล่าวหา หรือกรณีเป็นที่สงสัยว่าข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใดกระทำผิดวินัยโดยยังไม่มีพยานหลักฐาน ให้ผู้บังคับบัญชารีบดำเนินการสืบสวนหรือพิจารณาในเบื้องต้นว่า กรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่าผู้นั้นกระทำผิดวินัยหรือไม่ ถ้าเห็นว่ากรณีไม่มีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยจึงจะยุติเรื่องได้ ถ้าเห็นว่ากรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยก็ให้ดำเนินการทางวินัยทันที

มาตรา ๙๘ วรรคหนึ่ง การดำเนินการทางวินัยแก่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งมีกรณีอันมีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัย ให้ผู้บังคับบัญชาแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน เพื่อดำเนินการสอบสวนให้ได้ความจริงและความยุติธรรมโดยมิชักช้า และในการสอบสวนจะต้องแจ้งข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาเท่าที่มีให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ โดยระบุหรือไม่ระบุชื่อพยานก็ได้ เพื่อให้ผู้ถูกกล่าวหามีโอกาสชี้แจงและนำสืบแก้ข้อกล่าวหา

จากบทบัญญัติทั้ง ๒ มาตราดังกล่าว อาจเห็นได้ว่า ในการดำเนินการทางวินัยของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ นั้น เมื่อมีการกล่าวหาโดยปรากฏตัวผู้กล่าวหา หรือกรณีเป็นที่สงสัยว่าข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใดกระทำผิดวินัยโดยยังไม่มีพยานหลักฐาน ผู้บังคับบัญชาต้องดำเนินการ สืบสวนหรือพิจารณาในเบื้องต้นก่อนว่า กรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่าผู้นั้นกระทำผิดวินัยหรือไม่ ถ้าผลของการสืบสวนปรากฏว่าเป็นกรณีอันมีมูลที่ควรกล่าวหาว่าข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้นั้นกระทำผิดวินัย ผู้บังคับบัญชาจึงแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน ทางวินัยต่อไปได้

ขั้นตอนการดำเนินการทางวินัย

การตั้งเรื่องกล่าวหา

การตั้งเรื่องกล่าวหา เป็นการตั้งเรื่องดำเนินการทางวินัยแก่ข้าราชการ เมื่อปรากฏกรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัย มาตรา ๘๘ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ กำหนดให้ผู้บังคับบัญชาแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน เพื่อดำเนินการสอบสวนให้ได้ความจริงและความยุติธรรม โดยไม่ชักช้า

ผู้ตั้งเรื่องกล่าวหาคือผู้บังคับบัญชาของผู้ถูกกล่าวหา กรณีที่เป็นการกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรง มาตรา ๘๘ วรรคสอง ให้ผู้มีอำนาจสั่งบรรจุและแต่งตั้งตามมาตรา ๕๓ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ เป็นผู้มีอำนาจสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนสำหรับกรณีที่เป็นกรกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัยไม่ร้ายแรง ผู้บังคับบัญชาขั้นต้น คือ ผู้อำนวยการสถานศึกษา สามารถแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนได้ทุกคนในฐานะผู้บังคับบัญชา เว้นแต่กรณีที่เป็นกรช่วยปฏิบัติราชการจะมีเพียงอำนาจการบังคับบัญชา แต่ไม่มีอำนาจดำเนินการทางวินัยหรือสั่งลงโทษกรณีเช่นนี้ จะต้องรายงานให้ผู้บังคับบัญชาต้นสังกัดเป็นผู้ดำเนินการ

เรื่องที่กล่าวหา หมายถึง การกระทำหรือพฤติกรรมแห่งการกระทำที่กล่าวอ้างว่า ผู้ถูกกล่าวหากระทำความผิดวินัย

การตั้งเรื่องกล่าวหา หมายถึงการตั้งเรื่องดำเนินการทางวินัยแก่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา เมื่อมีการร้องเรียนกล่าวหา และผู้บังคับบัญชาได้ดำเนินการสืบสวนพิจารณาในเบื้องต้นว่ากรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่าผู้นั้นกระทำความผิดวินัย

ข้อกล่าวหา หมายถึง รายละเอียดแห่งการกระทำหรือพฤติกรรมแห่งการกระทำที่กล่าวอ้างว่า ผู้ถูกกล่าวหากระทำความผิดวินัย โดยอธิบายว่าผู้ถูกกล่าวหาทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร ทำอย่างไร เพื่อให้ผู้ถูกกล่าวหา รู้ตัวและมีโอกาสชี้แจงและนำสืบแก้ข้อกล่าวหาได้

ในการตั้งเรื่องกล่าวหา นั้นมิใช่ฐานความผิด แต่เป็นเรื่องราวหรือการกระทำที่กล่าวอ้างว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำความผิด ฉะนั้นการตั้งเรื่องกล่าวหาควรตั้งให้กว้างไว้ เพียงเพื่อให้รู้ว่าผู้ถูกกล่าวหาทำอะไรที่เป็นความผิด และไม่ควรถือเอากรณีความผิดหรือฐานความผิด หรือมาตราความผิดไปเป็นเรื่องกล่าวหา เพราะจะทำให้เรื่องที่ถูกกล่าวหาถูกจำกัดไว้ในวงแคบ

การสืบสวน

การสืบสวน หมายถึง การแสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเบื้องต้นในมูลกรณีที่มีการกล่าวหาหรือสงสัยว่าข้าราชการผู้ใดอาจกระทำความผิดจริงหรือไม่ เพียงใด เพื่อจะได้ดำเนินการทางวินัยต่อไป

วิธีการสืบสวน

วิธีการสืบสวนไม่มีกฎหมายหรือระเบียบใดกำหนดรูปแบบของการดำเนินการไว้ ดังนั้น การสืบสวนอาจดำเนินการโดยวิธีการใดก็ได้ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับสภาพของเรื่องที่จะทำการสืบสวนว่าควรจะใช้วิธีอย่างไรจึงจะเหมาะสม เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงของเรื่องที่สืบสวนอาจทำได้โดย

๑. ผู้บังคับบัญชาดำเนินการเอง
๒. ตั้งคณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริง
๓. มอบหมายให้ผู้ใดไปดำเนินการ เช่น ผู้บังคับบัญชาลำดับรองลงมา หรือเจ้าหน้าที่ที่ไว้วางใจ
๔. ส่งประเด็นหรือข้อสำคัญไปให้หน่วยงานหรือผู้ที่เชื่อถือได้สืบสวนให้ก็ได้ เช่น ตำรวจ การสืบสวน

อาจกระทำได้ทั้งโดยทางลับและโดยเปิดเผย

การสืบสวนโดยทางลับ ได้แก่ การสืบสวนที่ดำเนินการไปโดยมิให้ผู้กระทำผิดหรือผู้ถูกสงสัยว่าเป็นผู้กระทำผิดรู้ตัวถึงเรื่องที่จะทำการสืบสวน โดยใช้กลวิธีที่เหมาะสม

การสืบสวนโดยเปิดเผย ได้แก่ การหาข้อเท็จจริงโดยวิธีแจ้งหรือแสดงให้ผู้ถูกสงสัยหรือผู้ถูกกล่าวหาทราบถึงประเด็นแห่งความผิด และขอให้เข้าชี้แจงแสดงเหตุผลแก่ข้อกล่าวหาโดยปกติผู้สืบสวนจะต้องรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ ที่มีอยู่หรือข้อมูลต่าง ๆ ไว้ก่อน เพื่อสะดวกในการที่จะชี้หรือยืนยันถึงข้อกล่าวหา

กรณีใดจะสมควรสืบสวนโดยเปิดเผยหรือโดยทางลับนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับเรื่องที่จะสืบสวน ความร้ายแรงแห่งกรณี ตลอดจนความเสียหายหรือเสียชื่อเสียงเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ของผู้ที่เกี่ยวข้อง

การสืบสวนทางวินัยแบ่งเป็น ๒ กรณี คือ

๑. การสืบสวนก่อนการดำเนินการทางวินัย (ไม่เป็นการดำเนินการทางวินัย)
๒. การสืบสวนซึ่งเป็นการดำเนินการทางวินัย

๑. การสืบสวนก่อนการดำเนินการทางวินัย ได้แก่ การสืบสวนเมื่อมีกรณีสงสัยว่าข้าราชการอาจกระทำผิดวินัย เป็นการสืบสวนเพื่อพิจารณาว่า กรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่าผู้นั้นกระทำผิดวินัยหรือไม่ ตามมาตรา ๙๕ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ หากข้อเท็จจริงฟังได้ว่า กรณีมีมูลก็ต้องดำเนินการทางวินัยต่อไป แต่ถ้าผลการสืบสวนปรากฏว่ากรณีไม่มีมูลก็ต้องยุติ

กรณีที่มีการกล่าวหาหรือเป็นที่สงสัยว่าข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษากระทำผิดวินัย ซึ่งการกล่าวหาหรือกรณีเป็นที่สงสัยนั้นอาจมีที่มาอันเป็นมูลกรณีแห่งเรื่องที่กล่าวหาปรากฏขึ้นได้หลายทาง เช่น

๑) ในกรณีที่ผู้บังคับบัญชาพบว่าผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาผู้ใดกระทำผิดวินัย โดยมีพยานหลักฐานในเบื้องต้นอยู่แล้ว ให้ผู้บังคับบัญชาดำเนินการทางวินัยทันที

๒) กรณีที่มีการร้องเรียนด้วยวาจา ให้จดปากคำและให้ผู้ร้องเรียนลงลายมือชื่อ และวัน เดือน ปี พร้อมรวบรวมพยานหลักฐานอื่น ๆ ประกอบการพิจารณา แล้วดำเนินการให้มีการสืบสวนข้อเท็จจริงโดยอาจตั้งกรรมการสืบสวน หรือสั่งให้บุคคลใดไปสืบสวน หรือเรียกบุคคลที่เกี่ยวข้องมาสอบถามก็ได้ หากเห็นว่ากรณีมีมูลก็ต้องสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนต่อไป

๓) สำหรับกรณีที่มีการร้องเรียนเป็นหนังสือ ผู้บังคับบัญชาต้องสืบสวนในเบื้องต้นก่อน หากเห็นว่า ไม่มีมูลก็สั่งยุติเรื่อง ถ้าเห็นว่า มีมูลก็สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน

๔) ส่วนราชการหรือหน่วยงานอื่นแจ้งมาให้ทราบว่า ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษากระทำผิดวินัยหรือสงสัยว่ากระทำผิดวินัย

๒. การสืบสวนซึ่งเป็นการดำเนินการทางวินัย ได้แก่ การสืบสวนกรณีเป็นความผิดที่ปรากฏชัดแจ้ง โดยที่มาตรา ๙๘ วรรคเจ็ด แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ บัญญัติว่า “ในกรณีความผิดที่ปรากฏชัดแจ้งตามที่กำหนดในกฎ ก.ค.ศ. จะดำเนินการทางวินัยโดยไม่สอบสวนก็ได้”

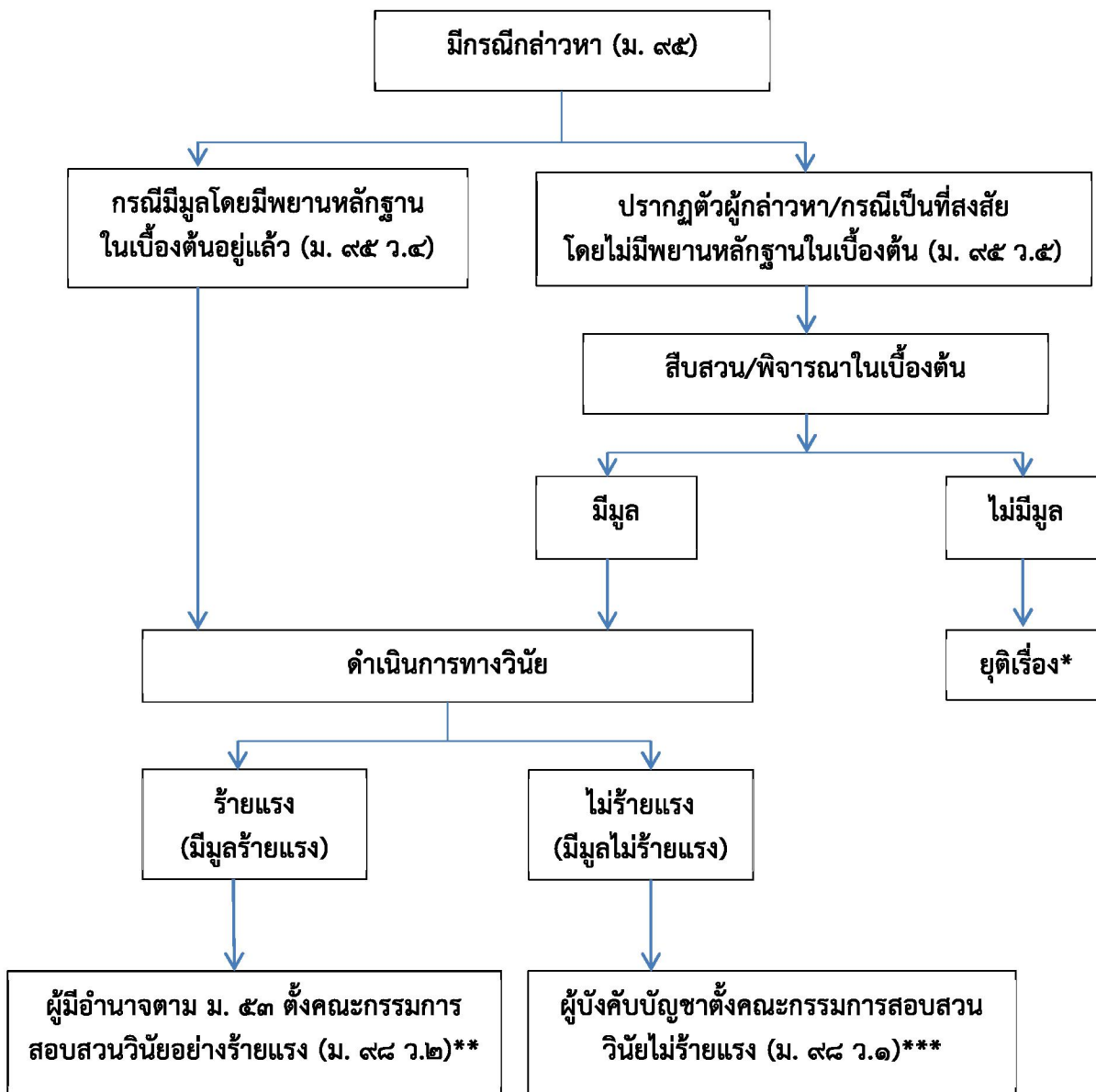
และตามกฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยกรณีความผิดที่ปรากฏชัดแจ้ง พ.ศ. ๒๕๔๙ ข้อ ๒ (๒) กำหนดกรณีละทิ้งหน้าที่ราชการติดต่อในคราวเดียวกันเป็นเวลาเกินกว่า ๑๕ วัน ผู้บังคับบัญชาต้องดำเนินการสืบสวนก่อน หากปรากฏว่าเป็นการละทิ้งหน้าที่ราชการโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร หรือโดยมีพฤติการณ์อันแสดงถึงความจงใจไม่ปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการ ซึ่งเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ตามมาตรา ๘๗ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ และกรณีเป็นความผิดที่ปรากฏชัดแจ้ง จึงต้องเสนอเรื่องให้ กศจ. หรือ อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง แล้วแต่กรณี พิจารณาโดยไม่สอบสวนก็ได้

กรณีศึกษา

๑. กรณีที่ สตง. แจ้งผลการตรวจสอบข้อเท็จจริงและเห็นควรให้ดำเนินการทางวินัยและในกรณีมีพฤติการณ์น่าเชื่อว่าเป็นการทุจริตหรือมีการใช้อำนาจโดยมิชอบ (คณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสร็จที่ ๙๔๔/๒๕๖๑) ได้มีคำวินิจฉัยว่า การดำเนินการทางวินัยไม่มีบทบัญญัติใดกำหนดให้หน่วยรับตรวจต้องดำเนินการทางวินัยโดยผูกพันข้อเท็จจริงตามผลการตรวจสอบของ สตง. จึงต้องเป็นไปตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องของประเภทข้าราชการนั้น ๆ ประกอบกับข้อ ๖ วรรคหนึ่งแห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการเร่งรัดติดตามเกี่ยวกับกรณีเงินขาดบัญชีหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๖ กำหนดว่า กรณี สตง. ตรวจสอบพบว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐทุจริตและได้ชี้มูลความผิดแล้ว ให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการทางแพ่ง ทางอาญา หรือทางวินัยแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด โดยไม่ต้องแต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนหาข้อเท็จจริงอีก ดังนั้น กรณีปรากฏผลการตรวจสอบมีพฤติการณ์น่าเชื่อว่าการทุจริต และระบุถึงตัวเจ้าหน้าที่ที่กระทำผิดว่าได้แก่ผู้ใดพร้อมหลักฐานเบื้องต้นเกี่ยวกับการกระทำผิดจึงต้องดำเนินการทางวินัยตามกฎหมายและระเบียบ โดยมีต้องตั้งคณะกรรมการสืบสวนหาข้อเท็จจริง สำหรับกรณีปรากฏผลการตรวจสอบมีพฤติการณ์น่าเชื่อว่าการทุจริต แต่ไม่ได้มีการระบุถึงตัวเจ้าหน้าที่ผู้กระทำความผิด หน่วยรับตรวจก็ย่อมมีดุลพินิจที่จะตั้งคณะกรรมการสืบสวนหาข้อเท็จจริง หรือคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องต่อไป

๒. กรณีที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ชี้มูลความผิดว่าข้าราชการกระทำการทุจริต ผู้มีอำนาจต้องดำเนินการตามมาตรา ๘๘ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ ซึ่งกำหนดให้ผู้บังคับบัญชาพิจารณาโทษทางวินัยตามฐานความผิดที่ คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้มีมติโดยไม่ต้องแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยอีก โดยในการพิจารณาโทษทางวินัยแก่ผู้ถูกกล่าวหาให้ถือว่าสำนวนการไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นสำนวนการสอบสวนทางวินัยของคณะกรรมการสอบสวนวินัยตามกฎหมาย ระเบียบ หรือข้อบังคับว่าด้วยการบริหารงานบุคคลของผู้ถูกกล่าวหาานั้น ๆ

แผนภูมิก่อนการดำเนินการทางวินัย



*ไม่ต้องรายงานการดำเนินการทางวินัยตามระเบียบ ก.ค.ศ. เพราะถือว่ายังไม่เป็นการดำเนินการทางวินัย

**เว้นแต่กรณีความผิดที่ปรากฏชัดแจ้ง/กรณีที่ ป.ป.ช. ชี้มูลความผิดทางวินัย ตามมาตรา ๙๘ ไม่ต้องตั้ง
กรรมการสอบสวน

*** เว้นแต่กรณีความผิดที่ปรากฏชัดแจ้ง

การสอบสวน

การสอบสวน คือ การรวบรวมพยานหลักฐาน และการดำเนินการทั้งหลายอื่นเพื่อจะทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่าง ๆ หรือพิสูจน์เกี่ยวกับเรื่องที่กำลังกล่าวหาเพื่อให้ได้ความจริงและความยุติธรรมและเพื่อที่จะพิจารณาว่าผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำความผิดวินัยจริงหรือไม่ ถ้ากระทำความผิดจริงก็จะได้ลงโทษผู้กระทำความผิดวินัยนั้น

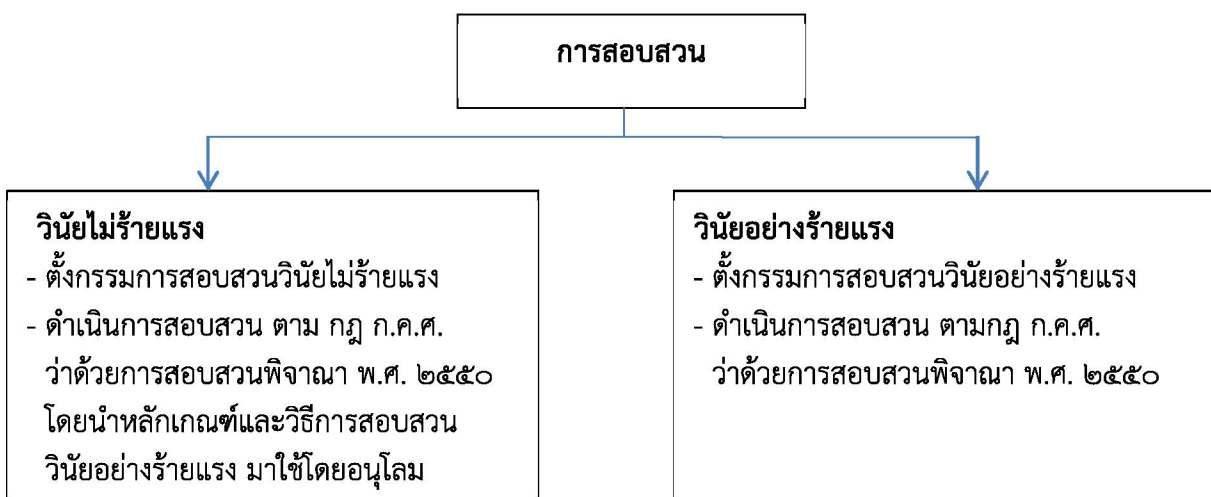
การสอบสวนทางวินัยเป็นการดำเนินการเพื่อจัดให้มีคำสั่งทางปกครองที่มีผลกระทบต่อสภาพของสิทธิและหน้าที่ของบุคคล จึงต้องดำเนินการตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด

การสอบสวนทางวินัยแบ่งเป็น ๒ กรณี คือ

- ๑) การสอบสวนวินัยไม่ร้ายแรง
- ๒) การสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรง

๑) การสอบสวนวินัยไม่ร้ายแรง ผู้บังคับบัญชาต้องปฏิบัติตามมาตรา ๙๘ และกฎ ก.ค.ศ.ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา พ.ศ. ๒๕๕๐ ที่กำหนดให้ผู้บังคับบัญชาต้องมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนโดยแต่งตั้งจากข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาหรือข้าราชการฝ่ายพลเรือนจำนวนอย่างน้อย ๓ คน ประกอบด้วยประธานกรรมการและกรรมการสอบสวนอย่างน้อยอีก ๒ คน ให้กรรมการสอบสวนคนหนึ่งเป็นเลขานุการในกรณีจำเป็นให้มีผู้ช่วยเลขานุการด้วยก็ได้ สำหรับวิธีการสอบสวนให้นำขั้นตอนการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรงมาใช้โดยอนุโลมกำหนดระยะเวลาดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน ๙๐ วัน อาจขอขยายระยะเวลาดำเนินการได้ตามความจำเป็น แต่ไม่เกิน ๓๐ วัน

๒) การสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรง ผู้มีอำนาจสั่งบรรจุและแต่งตั้งตามมาตรา ๕๓ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑ จะต้องแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรง สำหรับการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรง ประธานกรรมการต้องดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าหรือเทียบได้ไม่ต่ำกว่าผู้ถูกกล่าวหา สำหรับตำแหน่งที่มีวิทยฐานะประธานต้องมีวิทยฐานะไม่ต่ำกว่าผู้ถูกกล่าวหา โดยกรรมการสอบสวนต้องมีผู้ดำรงตำแหน่งนิติกรหรือผู้ได้รับปริญญาทางกฎหมายหรือผู้ได้รับการศึกษาอบรมตามหลักสูตรการดำเนินการทางวินัย หรือผู้มีประสบการณ์ด้านการดำเนินการทางวินัยอย่างน้อย ๑ คน และแม้ภายหลังประธานจะดำรงตำแหน่งหรือมีวิทยฐานะต่ำกว่าหรือเทียบได้ต่ำกว่าผู้ถูกกล่าวหาก็ไม่กระทบถึงการได้รับแต่งตั้งเป็นประธานกรรมการ และต้องดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา พ.ศ. ๒๕๕๐ โดยให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน ๑๘๐ วันและอาจขอขยายระยะเวลาดำเนินการได้ตามความจำเป็น ครั้งละไม่เกิน ๖๐ วัน และถ้าไม่แล้วเสร็จภายใน ๒๔๐ วัน ต้องรายงาน กศจ./อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้งเพื่อติดตามเร่งรัดการดำเนินการให้แล้วเสร็จโดยเร็ว



กรณีที่ไม่อาจไม่ต้องตั้งกรรมการสอบสวนก็ได้

กรณีที่เป็นความผิดที่ปรากฏชัดแจ้งตามกฎหมาย ก.ค.ศ.ว่าด้วยกรณีความผิดที่ปรากฏชัดแจ้ง พ.ศ. ๒๕๔๙ จะดำเนินการทางวินัยโดยไม่สอบสวนก็ได้ ซึ่งกำหนดไว้ดังนี้

ก. การกระทำผิดวินัยไม่ร้ายแรงที่เป็นกรณีความผิดที่ปรากฏชัดแจ้ง ได้แก่

(๑) กระทำความผิดอาญาจนต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่า ผู้นั้นกระทำความผิดและผู้บังคับบัญชาเห็นว่าข้อเท็จจริงที่ปรากฏตามคำพิพากษานั้นได้ความประจักษ์ชัดแล้ว

(๒) กระทำผิดวินัยไม่ร้ายแรงและได้รับสารภาพเป็นหนังสือต่อผู้บังคับบัญชา หรือ ให้ถ้อยคำรับสารภาพต่อผู้มีหน้าที่สืบสวนหรือคณะกรรมการสอบสวน ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา และได้มีการบันทึกถ้อยคำรับสารภาพเป็นหนังสือ

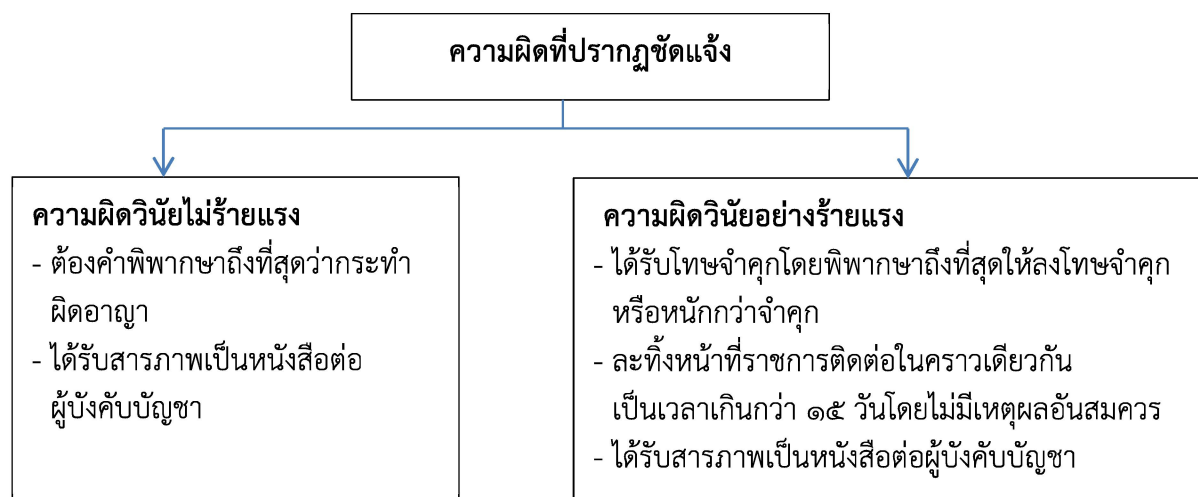
ข. การกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงที่เป็นกรณีความผิดที่ปรากฏชัดแจ้ง ได้แก่

(๑) กระทำความผิดอาญาจนได้รับโทษจำคุกหรือโทษที่หนักกว่าจำคุก โดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกหรือให้ลงโทษที่หนักกว่าจำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

(๒) ละทิ้งหน้าที่ราชการติดต่อกันเป็นเวลายาวนานเกินกว่า ๑๕ วัน และผู้บังคับบัญชาได้ดำเนินการสืบสวนแล้วเห็นว่าไม่มีเหตุผลอันสมควร หรือมีพฤติการณ์อันแสดงถึงความจงใจไม่ปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการ

(๓) กระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงและได้รับสารภาพเป็นหนังสือต่อผู้บังคับบัญชาหรือให้ถ้อยคำรับสารภาพต่อผู้มีหน้าที่สืบสวนหรือคณะกรรมการสอบสวนตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา และได้มีการบันทึกถ้อยคำรับสารภาพเป็นหนังสือ

กรณีศึกษา กรณีที่จะเป็นความผิดฐานละทิ้งหน้าที่ราชการ ต้องปรากฏข้อเท็จจริงว่าผู้ถูกกล่าวหาไม่มาปฏิบัติหน้าที่ราชการและไม่สามารถติดตามตัวได้นับแต่วันแรกที่ไม่มาปฏิบัติหน้าที่ราชการและต้องเป็นเวลาดังกล่าวติดต่อกันเกินกว่า ๑๕ วัน และผู้บังคับบัญชาได้ดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงโดยสอบถามจากผู้บังคับบัญชาชั้นต้น เพื่อนร่วมงานไปถึงญาติหรือผู้ใกล้ชิดของผู้ถูกกล่าวหาเพื่อหาสาเหตุการละทิ้งหน้าที่ราชการว่ามีเหตุอันสมควรหรือไม่ และหากภายหลังผู้ถูกกล่าวหาได้ปรากฏตัวและแสดงตัวให้สามารถทำการสอบสวนได้แล้ว ผู้บังคับบัญชาจะต้องดำเนินการสอบสวนจากตัวผู้ถูกกล่าวหาเพื่อให้ผู้ถูกกล่าวหามีโอกาสชี้แจงแสดงพยานหลักฐานเพื่อต่อสู้แก้ข้อกล่าวหา เพื่อให้สอดคล้องกับหลักกฎหมายรับฟังความสองฝ่าย และสอดคล้องกับมาตรา ๓๐ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ (คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด ที่ อ. ๒๐๗/๒๕๕๗)



หลักเกณฑ์และวิธีการสอบสวน

การสอบสวนเป็นกระบวนการที่ต้องทำตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายกำหนด ตามกฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา พ.ศ. ๒๕๕๐ ซึ่งได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการสอบสวนดังนี้

ผู้มีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน

- ก) กรณีวินัยไม่ร้ายแรง คือ ผู้บังคับบัญชาตามกฎหมาย ได้แก่
- (๑) ผู้อำนวยการสถานศึกษา หรือตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่า ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้กระทำผิดวินัย
- (๒) ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่า ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้กระทำผิดวินัย
- (๓) ศึกษาธิการจังหวัด ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ในสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดผู้กระทำผิดวินัย
- (๔) นายกรัฐมนตรีในฐานะหัวหน้ารัฐบาล รัฐมนตรีเจ้าสังกัด ปลัดกระทรวง เลขาธิการ อธิบดี หรือตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่า หรืออธิการบดี หรือตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่า ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้กระทำผิดวินัย

ข) กรณีวินัยอย่างร้ายแรง ได้แก่

- (๑) ผู้มีอำนาจสั่งบรรจุและแต่งตั้งตามมาตรา ๕๓
โดยที่คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๑๙/๒๕๖๐ เรื่อง การปฏิรูปการศึกษาในภูมิภาค ของกระทรวงศึกษาธิการ ลงวันที่ ๓ เมษายน ๒๕๖๐ ข้อ ๑๓ ได้กำหนดให้ศึกษาธิการจังหวัด โดยความเห็นชอบของ กศจ. เป็นผู้มีอำนาจสั่งบรรจุและแต่งตั้งตามมาตรา ๕๓ (๓) และ (๔) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๗ ซึ่งมีผลเป็นการเปลี่ยนอำนาจการสั่งบรรจุและแต่งตั้งตามมาตรา ๕๓ (๓) ซึ่งเดิม เป็นของผู้ว่าราชการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และตามมาตรา ๕๓ (๔) ซึ่งเดิมเป็นผู้ว่าราชการสถานศึกษา มาเป็นของศึกษาธิการจังหวัด
- (๒) ผู้มีอำนาจสั่งบรรจุและแต่งตั้งตามมาตรา ๕๓ ในลำดับชั้นสูงกว่าของผู้ถูกกล่าวหาคนหนึ่งคนใด ในกรณีที่กระทำผิดวินัยร่วมกันหลายคน (มาตรา ๙๘ วรรคสอง)
- (๓) ผู้บังคับบัญชาของผู้มีอำนาจสั่งบรรจุและแต่งตั้งตามมาตรา ๕๓ ระดับเหนือขึ้นไป (มาตรา ๑๐๐ วรรคหก)

(๔) ผู้บังคับบัญชาผู้ได้รับรายงานการดำเนินการทางวินัย (มาตรา ๑๐๔ (๑))

(๕) รัฐมนตรีเจ้าสังกัด นายกรัฐมนตรี (มาตรา ๙๘ วรรคห้า)

(๖) ก.ค.ศ. (มาตรา ๑๐๕)

กรณีศึกษา

ผู้มีอำนาจสั่งแต่งตั้งกรรมการสอบสวน กรณีผู้ว่าราชการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดร่วมกับบุคลากรทางการศึกษาอื่น ในเขตพื้นที่การศึกษาในสังกัด (คำวินิจฉัย คณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสร็จที่ ๑๐๕๘/๒๕๖๑) ตามมาตรา ๙๘ วรรคสอง กำหนด กรณีข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษากระทำผิดร่วมกัน และในจำนวนผู้ถูกกล่าวหาดังกล่าวมีผู้มีอำนาจตามมาตรา ๕๓

ของผู้ถูกกล่าวหารายใดมีลำดับชั้นสูงกว่าผู้มีอำนาจตามมาตรา ๕๓ ของผู้ถูกกล่าวหาคนอื่น ก็ให้ผู้บังคับบัญชาในลำดับชั้นสูงกว่าดังกล่าว เป็นผู้สั่งแต่งตั้งกรรมการสอบสวนผู้ถูกกล่าวหาทั้งหมด ดังนั้น เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นผู้มีอำนาจตามมาตรา ๕๓ ของผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและเป็นผู้มีลำดับชั้นสูงกว่าศึกษาธิการจังหวัด ซึ่งเป็นผู้มีอำนาจตามมาตรา ๕๓ ของบุคลากรทางการศึกษาอื่นในเขตพื้นที่การศึกษา จึงเป็นผู้มีอำนาจผู้สั่งแต่งตั้งกรรมการสอบสวนผู้ถูกกล่าวหาทั้งหมดทุกราย

องค์ประกอบและคุณสมบัติของคณะกรรมการสอบสวน

ตามกฎ ก.ค.ศ.ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา พ.ศ.๒๕๕๐ ข้อ ๓ กำหนดให้คณะกรรมการสอบสวนประกอบด้วย ประธานกรรมการซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าหรือเทียบได้ไม่ต่ำกว่าผู้ถูกกล่าวหา สำหรับตำแหน่งที่มีวิทยฐานะ ประธานต้องดำรงตำแหน่งและมีวิทยฐานะไม่ต่ำกว่าหรือเทียบได้ไม่ต่ำกว่าผู้ถูกกล่าวหา และกรรมการอย่างน้อยอีก ๒ คน โดยให้กรรมการคนหนึ่งเป็นเลขานุการ ในกรณีจำเป็นจะให้มีผู้ช่วยเลขานุการด้วยก็ได้ และต้องมีผู้ดำรงตำแหน่งนิติกร หรือผู้ได้รับปริญญาทางกฎหมาย หรือผู้ได้รับการฝึกอบรมตามหลักสูตรการดำเนินการทางวินัย หรือผู้มีประสบการณ์ด้านการดำเนินการทางวินัย อย่างน้อยหนึ่งคนเป็นกรรมการสอบสวน สรุปคือ

การสอบสวน	องค์ประกอบ	คุณสมบัติกรรมการ
วินัยไม่ร้ายแรง	๑. ประธานกรรมการ ๒. กรรมการสอบสวน (อย่างน้อยอีก ๒ คน) ๓. กรรมการและเลขานุการ ๔. ผู้ช่วยเลขานุการ (ถ้ามี)	ผู้บังคับบัญชาตั้งจากข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาหรือข้าราชการฝ่ายพลเรือน
วินัยอย่างร้ายแรง	๑. ประธานกรรมการ ๒. กรรมการสอบสวน (อย่างน้อยอีก ๒ คน) ๓. กรรมการและเลขานุการ ๔. ผู้ช่วยเลขานุการ (ถ้ามี)	๑. ผู้มีอำนาจตามมาตรา ๕๓ เป็นผู้สั่งแต่งตั้งจากข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาหรือข้าราชการฝ่ายพลเรือน ๒. ประธานกรรมการต้องดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าหรือเทียบได้ไม่ต่ำกว่าผู้ถูกกล่าวหา สำหรับตำแหน่งที่มีวิทยฐานะประธานกรรมการต้องดำรงตำแหน่งและมีวิทยฐานะไม่ต่ำกว่าหรือเทียบได้ไม่ต่ำกว่าผู้ถูกกล่าวหา ๓. กรรมการสอบสวนต้องมีผู้ดำรงตำแหน่งนิติกร หรือผู้ได้รับปริญญาทางกฎหมาย หรือผู้ได้รับการฝึกอบรมตามหลักสูตรการดำเนินการทางวินัยตามที่ ก.ค.ศ. กำหนดหรือรับรอง หรือผู้มีประสบการณ์ด้านการดำเนินการทางวินัย อย่างน้อย ๑ คน

คำว่า “ผู้มีประสบการณ์ด้านการดำเนินการทางวินัย” หมายถึง ผู้ที่เคยเป็นกรรมการสอบสวนหรือเป็นเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัย

กรณีศึกษา

๑. คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด ที่ อ. ๑๑๘/๒๕๕๑ การแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัย ต้องกระทำโดยเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจ กรณีที่คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยอย่างร้ายแรงกระทำโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งไม่มีอำนาจตามกฎหมายย่อมเป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย และมีผลทำให้การดำเนินกระบวนการทางวินัยโดยอาศัยผลการสอบสวนของคณะกรรมการสอบสวนดังกล่าว เช่น การมีมติและมีคำสั่งลงโทษผู้ที่ถูกสอบสวนเป็นการดำเนินการที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายไปด้วย

๒. คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด ที่ อ. ๒๘/๒๕๔๗ (ประชุมใหญ่) พิพากษาว่า กรรมการที่ได้รับแต่งตั้งให้เป็นคณะกรรมการสอบสวนจะต้องมีคุณสมบัติตามที่กฎหมายกำหนด

๓. กรณีที่เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้มีคำสั่งที่ ๑๖๗/๒๕๕๑ ลงวันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑ แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรงผู้อุทธรณ์ และผู้ถูกดำเนินการทางวินัย ซึ่งดำรงตำแหน่งรองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต ๑ (เดิม) วิทยฐานะรองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชำนาญการพิเศษ โดยมีนายป. ตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักอำนวยการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นประธานกรรมการสอบสวน ซึ่งตำแหน่งดังกล่าว ก.ค.ศ. ก็มีได้เทียบให้มีวิทยฐานะ ตามหนังสือสำนักงาน ก.ค.ศ. ที่ ศธ ๐๒๐๖.๒/ว ๒ ลงวันที่ ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรงผู้อุทธรณ์และผู้ถูกดำเนินการทางวินัย จึงเป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วย กฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๓ วรรคสอง เป็นเหตุให้การสอบสวนทั้งหมดเสียไปตาม ข้อ ๔๓ ของกฎ ก.ค.ศ. ฉบับเดียวกัน เมื่อคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรงไม่ชอบด้วยกฎหมาย การดำเนินการพิจารณาโทษและสั่งลงโทษผู้อุทธรณ์ ซึ่งมีผลมาจากการสอบสวนที่มีชอบด้วยกฎหมายเสียไปทั้งหมด ต้องเพิกถอนคำสั่งลงโทษดังกล่าวแล้วให้ผู้บังคับบัญชาแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนใหม่ให้ถูกต้องตามที่กำหนดในกฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา พ.ศ. ๒๕๕๐ และให้คณะกรรมการสอบสวนชุดใหม่ดำเนินการตามกระบวนการของกฎหมายต่อไป (มติ อ.ก.ค.ศ. วิสามัญเกี่ยวกับการอุทธรณ์และการร้องทุกข์ ครั้งที่ ๙/๒๕๕๖ วันพุธที่ ๘ พฤษภาคม ๒๕๕๖)

ทั้งนี้ ต่อมา ก.ค.ศ. ได้มีมติเทียบให้บุคลากรทางการศึกษาอื่นตามมาตรา ๓๘ ค. (๒) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ ข้าราชการพลเรือนสามัญ ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑ และข้าราชการพลเรือนสามัญในสถาบันอุดมศึกษา ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ มีวิทยฐานะไม่ต่ำกว่าข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อประโยชน์แก่การดำเนินการทางวินัย ตามตารางเทียบ ดังนี้

ตารางเทียบตำแหน่งและวิทยฐานะของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
กับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาอื่นตามมาตรา ๓๘ ค (๒) ตามพระราชบัญญัติ
ระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ ตำแหน่งข้าราชการพลเรือนสามัญ
ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑ และข้าราชการพลเรือนสามัญ
ในสถาบันอุดมศึกษา ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗
มีวิทยฐานะไม่ต่ำกว่าข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อประโยชน์แก่การดำเนินการทางวินัย

วิทยฐานะ	ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาอื่น ตามมาตรา ๓๘ ค (๒) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ และข้าราชการพลเรือนสามัญ ตามพระราชบัญญัติ ระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑			ข้าราชการพลเรือนสามัญ ในสถาบันอุดมศึกษา ตามพระราชบัญญัติระเบียบ ข้าราชการพลเรือน ในสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗	
	ระดับตำแหน่ง ประเภท วิชาการ	ตำแหน่ง อำนวยการ	ตำแหน่งบริหาร	ตำแหน่ง ทางวิชาการ	ตำแหน่ง บริหาร
เชี่ยวชาญพิเศษ	ทรงคุณวุฒิ	-	ระดับสูง	ศาสตราจารย์	อธิการบดี
เชี่ยวชาญ	เชี่ยวชาญ	ระดับสูง	ระดับต้น	รองศาสตราจารย์	รองอธิการบดี
ชำนาญการ พิเศษ	ชำนาญการ พิเศษ	ระดับต้น	-	ผู้ช่วย ศาสตราจารย์	-
ชำนาญการ	ชำนาญการ	-	-		-

รูปแบบของคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน

คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน ต้องระบุ

- (๑) เป็นคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยไม่ร้ายแรง/อย่างร้ายแรง
- (๒) ชื่อและตำแหน่ง/วิทยฐานะของผู้ถูกกล่าวหา
- (๓) เรื่องที่กล่าวหา
- (๔) ชื่อและตำแหน่ง/วิทยฐานะของผู้ได้รับแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการสอบสวน

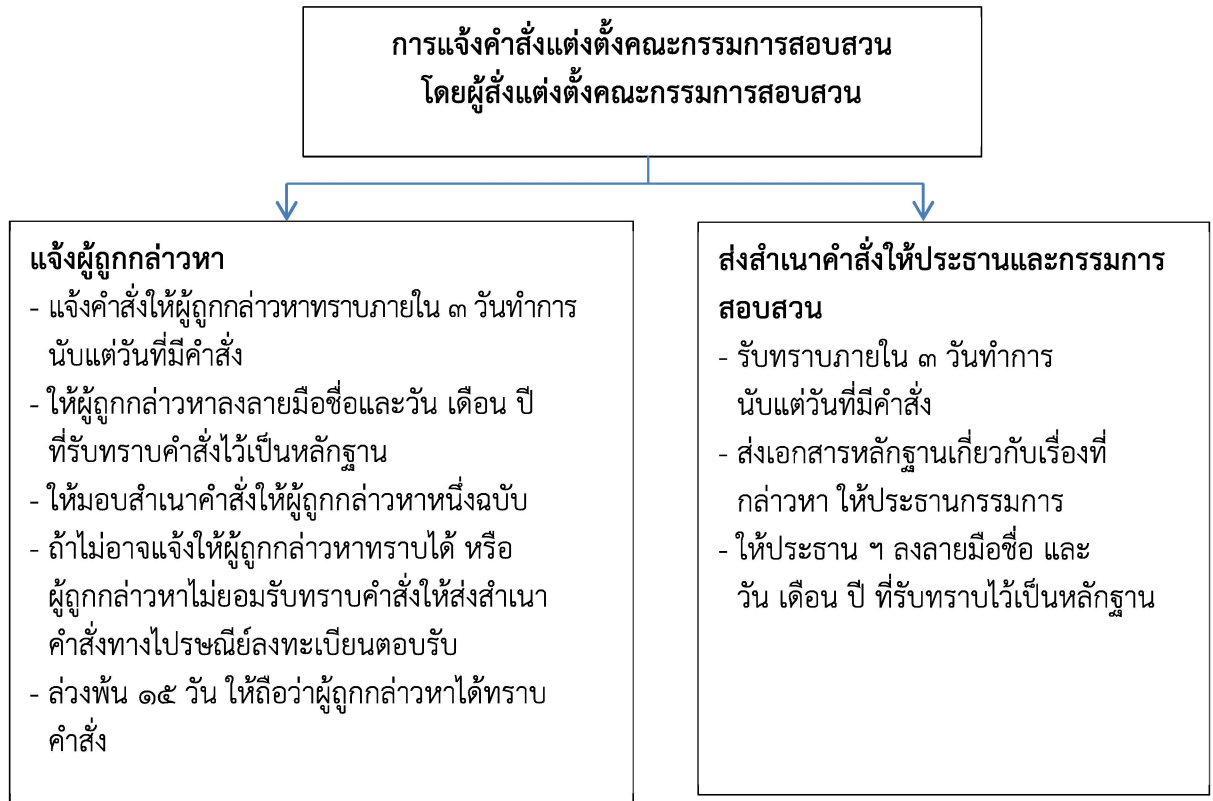
การตั้งกรรมการสอบสวน กรรมการสอบสวนอาจเป็นบุคคลที่อยู่ในหน่วยงานอื่นหรือสังกัดอื่นก็ได้
โดยอาจมีหนังสือขอตัวข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา หรือข้าราชการฝ่ายพลเรือนจากสถานศึกษา
หรือหน่วยงานอื่นมาเป็นกรรมการก็ได้

การแจ้งคำสั่งให้ผู้ถูกกล่าวหาและคณะกรรมการสอบสวนทราบ

เมื่อผู้บังคับบัญชาได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนแล้ว ให้ดำเนินการดังนี้

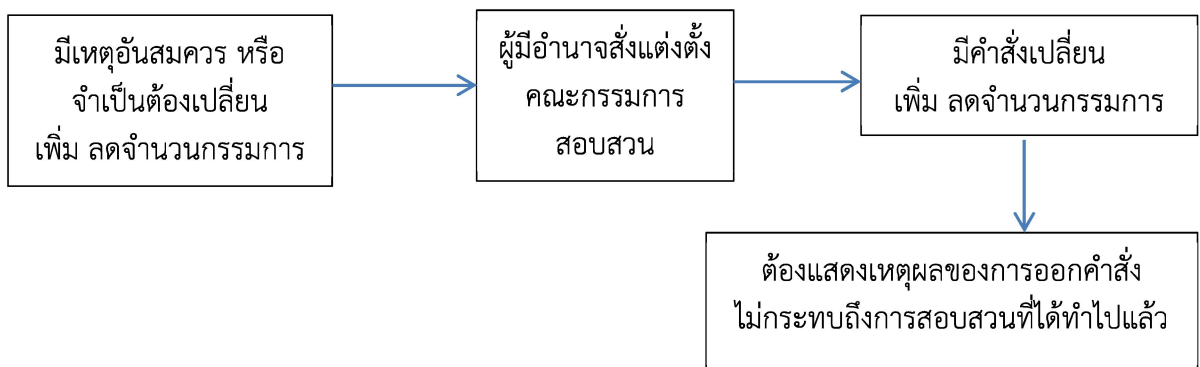
- (๑) แจ้งคำสั่งให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบภายใน ๓ วันทำการ นับแต่วันที่มิคำสั่ง โดยให้ผู้ถูกกล่าวหา
ลงลายมือชื่อและวัน เดือน ปีที่รับทราบไว้เป็นหลักฐาน ในการนี้ให้มอบสำเนาคำสั่งให้ผู้ถูกกล่าวหาหนึ่งฉบับด้วย
ถ้าไม่อาจแจ้งให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบได้ หรือผู้ถูกกล่าวหาไม่ยอมรับทราบคำสั่ง ให้ส่งสำเนา คำสั่งทางไปรษณีย์
ลงทะเบียนตอบรับไปให้ผู้ถูกกล่าวหาตามที่อยู่ปรากฏหลักฐานของทางราชการ เมื่อล่วงพ้น ๑๕ วัน นับแต่วันที่
ดำเนินการดังกล่าวให้ถือว่าผู้ถูกกล่าวหาได้ทราบคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนแล้ว

(๒) ส่งสำเนาคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนให้ประธานและกรรมการรับทราบภายใน ๓ วันทำการ นับแต่วันที่มิคำสั่ง พร้อมทั้งส่งเอกสารหลักฐานเกี่ยวกับเรื่องที่ถูกกล่าวหาให้ประธานกรรมการและให้ลงลายมือชื่อ และวัน เดือน ปี ที่รับทราบไว้เป็นหลักฐานด้วย



การเปลี่ยน เพิ่ม หรือลดจำนวนกรรมการสอบสวน

เมื่อได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนแล้ว ผู้สั่งแต่งตั้งกรรมการสอบสวนอาจเปลี่ยน เพิ่ม หรือลดจำนวนผู้ได้รับแต่งตั้งได้ ถ้าเห็นว่ามีเหตุสมควรหรือจำเป็น โดยแสดงเหตุผลไว้ แต่ทั้งนี้ ไม่กระทบถึงการสอบสวน ที่ได้ดำเนินการไปแล้ว เช่น กรรมการสอบสวนเกษียณอายุราชการ เป็นเหตุให้กรรมการที่เหลือไม่ครบองค์ประกอบ กรรมการถูกคัดค้าน เป็นต้น



สิทธิของผู้ถูกกล่าวหา ถูกกล่าวหา มีสิทธิ ดังนี้

๑. มีสิทธินำพยานหลักฐานหรือที่ปรึกษาของตนเข้าร่วมฟังการสอบสวนได้
 ๒. จะนำเหตุแห่งการถูกสอบสวนมาเป็นข้ออ้างในการดำเนินการใดให้กระทบต่อสิทธิของผู้ถูกสอบสวนไม่ได้ ยกเว้นการถูกสั่งพักราชการหรือให้ออกจากราชการ ไว้ก่อน
 ๓. มีสิทธิคัดค้านผู้แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนหรือกรรมการสอบสวน
 ๔. มีสิทธิขอทราบข้อเท็จจริงอย่างเพียงพอ
 - ๔.๑ มีสิทธิที่จะได้รับโอกาสในการโต้แย้งและแสดงพยานหลักฐานของตนต่อคณะกรรมการสอบสวน
 - ๔.๒ มีสิทธิขอตรวจดูเอกสารที่จำเป็นต้องรู้เพื่อการโต้แย้ง ชี้แจง หรือป้องกันสิทธิของตน
 - ๔.๓ มีสิทธินำพยานหลักฐานมาเองหรืออ้างพยานหลักฐาน แล้วขอให้คณะกรรมการสอบสวนเรียกพยานหลักฐานนั้นมาก็ได้
 ๕. มีสิทธิที่จะได้รับการแจ้งสิทธิและหน้าที่ของผู้ถูกกล่าวหา ก่อนการสอบปากคำจากคณะกรรมการสอบสวน
 ๖. มีสิทธิที่จะได้รับคำแนะนำจากคณะกรรมการสอบสวนที่คำขอ/คำชี้แจงมีข้อบกพร่อง อ่านไม่เข้าใจ หรือผิดพลาด
 ๗. มีสิทธิขอตรวจดูต้นฉบับหรือพยานหลักฐาน และถ้าต้องการสำเนา มีสิทธิได้รับสำเนาตามที่คณะกรรมการฯ เห็นสมควร
 ๘. มีสิทธิได้รับการแจ้งข้อกล่าวหาและพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหา
 ๙. มีสิทธิที่จะยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาเป็นหนังสือภายในเวลา ๑๕ วัน และให้ถ้อยคำเพิ่มเติมรวมทั้งนำสืบแก้ข้อกล่าวหาต่อคณะกรรมการสอบสวน
 ๑๐. มีสิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองไม่ให้ถูกขู่เข็ญ หลอกลวง ให้คำมั่นสัญญา จูงใจ หรือกระทำการโดยมิชอบด้วยประการใด ๆ หรือกระทำให้อับอาย หรือใช้กลอุบาย
 ๑๑. มีสิทธิที่จะกล่าวอ้างมิให้รับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบด้วยกฎหมาย
- ความเป็นกลาง** ของคณะกรรมการสอบสวนเพื่อให้กระบวนการสอบสวนวินัยถูกต้อง โปร่งใสและเป็นธรรม กรรมการสอบสวนต้องอยู่ในฐานะเป็นกลาง ดังนี้
- (๑) **ความเป็นกลางโดยสภาพภายนอก** กฎ ก.ค.ศ.ได้กำหนดความเป็นกลางของคณะกรรมการสอบสวนไว้ตามข้อ ๘ ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ มาตรา ๑๓ ที่กำหนดว่าเจ้าหน้าที่จะทำการพิจารณาทางปกครองไม่ได้ถ้ามีเหตุตามที่กฎหมายกำหนด เช่น กรรมการสอบสวนต้องไม่เป็นคู่กรณี ไม่เป็นบิดา มารดา ผู้สืบสันดาน ญาติพี่น้อง เจ้าหนี้ ลูกหนี้ นายจ้าง ลูกจ้าง ต้องไม่รู้เห็นเหตุการณ์ในขณะกระทำการในเรื่องที่กล่าวหา ไม่มีประโยชน์ได้เสีย ไม่มีสาเหตุโกรธเคืองกันมาก่อน เป็นต้น
 - (๒) **ความเป็นกลางโดยสภาพภายใน** ได้แก่ความไม่เป็นกลางที่อยู่ภายในจิตใจอันอาจทำให้การพิจารณาไม่เป็นกลาง ที่เป็นแรงขับดันให้เกิดความคิดในการใช้ดุลพินิจ และการกระทำที่ไม่ธรรม กรรมการผู้นั้นจะทำหน้าที่ไม่ได้

กรณีศึกษา

คณะกรรมการสอบสวนทางวินัยอย่างร้ายแรงจำนวน ๒ คน เคยเป็นกรรมการสอบข้อเท็จจริงเพิ่มเติมต่อมาผู้บังคับบัญชามีคำสั่งแต่งตั้งให้ทั้ง ๒ คนมาเป็นกรรมการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรงอีก จึงทำให้การพิจารณาทางปกครองไม่มีความเป็นกลางตามนัยมาตรา ๑๖ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ กล่าวคือ ในการสอบข้อเท็จจริงบุคคลทั้งสองได้รับการแต่งตั้งให้เป็นคณะกรรมการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรงอีก และคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยอย่างร้ายแรงมีเพียง ๓ คน บุคคลทั้งสองจึงเป็นเสียงข้างมาก จึงทำให้ผลการสอบสวนทางวินัยอย่างร้ายแรง ย่อมคาดหมายได้อยู่แล้วว่า ไม่อาจแตกต่างไปจากผลการสอบข้อเท็จจริงเพิ่มเติม ประกอบกับการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรง ผู้ฟ้องคดีไม่มีความจำเป็นถึงขนาดหากปล่อยให้ล่าช้าไปจะเสียหายต่อประโยชน์สาธารณะหรือบุคคลจะเสียหายโดยไม่มีทางแก้ไข อีกทั้งไม่มีความจำเป็นที่จะต้องแต่งตั้งทั้งสองเป็นกรรมการสอบสวนผู้ฟ้องคดีอีก เพราะมีบุคคลที่สามารถจะแต่งตั้งให้เป็นกรรมการสอบสวนได้อยู่เป็นจำนวนมาก ดังนั้น กระบวนการสอบสวนทางวินัยอย่างร้ายแรงผู้ฟ้องคดี จึงมิได้กระทำโดยถูกต้องตามรูปแบบ ขั้นตอนหรือวิธีการอันเป็นสาระสำคัญที่กำหนดไว้สำหรับการกระทำนั้น เมื่อการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรงผู้ฟ้องคดี ซึ่งเป็นการพิจารณาทางปกครองไม่ชอบด้วยกฎหมาย การที่นำผลการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรงผู้ฟ้องคดีมาใช้ในการพิจารณาโทษทางวินัย จึงไม่ชอบด้วยกฎหมายด้วย (คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดในคดีหมายเลขแดงที่ พ. ๓๕/๒๕๖๐)

การคัดค้านกรรมการสอบสวน และ ผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน

การคัดค้านกรรมการสอบสวน และ ผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนต้องมีเหตุอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

- (๑) รู้เห็นเหตุการณ์ในขณะที่กระทำการในเรื่องที่กล่าวหา
- (๒) มีประโยชน์ได้เสียในเรื่องที่สอบสวน
- (๓) มีสาเหตุโกรธเคืองกับผู้ถูกกล่าวหา
- (๔) เป็นผู้กล่าวหา หรือเป็นคู่หมั้น คู่สมรส บุพการี ผู้สืบสันดาน เป็นพี่น้องร่วมบิดามารดา หรือร่วมบิดาหรือมารดา เป็นลูกพี่ลูกน้องนับได้เพียงภายใน ๓ ชั้น หรือเป็นญาติเกี่ยวพัน ทางแต่งงานนับได้เพียง ๒ ชั้น ของผู้ถูกกล่าวหา

(๕) เป็นเจ้าหนี้หรือลูกหนี้ของผู้กล่าวหา

(๖) มีเหตุอื่นซึ่งอาจทำให้การสอบสวนเสียความเป็นธรรม

วิธีการคัดค้าน

(๑) ทำเป็นหนังสือแสดงข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายที่เป็นเหตุแห่งการคัดค้านว่า จะทำให้การสอบสวนไม่ได้ความจริง และความยุติธรรมอย่างไร

(๒) ยื่นต่อผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน

(๓) ให้ยื่นภายใน ๗ วัน นับแต่วันทราบคำสั่งหรือวันทราบเหตุแห่งการคัดค้าน

การสั่งคำคัดค้าน

ผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนต้องพิจารณาสั่งการ ดังนี้

(๑) ต้องสั่งคำคัดค้านให้แล้วเสร็จภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันที่ได้รับหนังสือคัดค้าน

(๒) รีบแจ้งให้ผู้ถูกคัดค้านทราบและให้หยุดการสอบสวนไว้ก่อน แล้วส่งเรื่องให้ประธาน

กรรมการสอบสวนรวมไว้ในสำนวน

(๓) ถ้าเห็นว่าการคัดค้านนั้นไม่มีเหตุผลอันควรรับฟัง ให้สั่งยกคำคัดค้าน การสั่งยกคำคัดค้าน

ให้เป็นที่สุด

(๔) ถ้าเห็นว่าการคัดค้านนั้นมีเหตุอันควรรับฟัง ก็ให้สั่งให้ผู้ที่ถูกคัดค้านพ้นจากการเป็นกรรมการ

สอบสวน และสั่งแต่งตั้งกรรมการสอบสวนขึ้นใหม่ แทน

(๕) เมื่อสั่งคำคัดค้านแล้วต้องรีบแจ้งให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ และส่งเรื่องให้ประธานกรรมการ

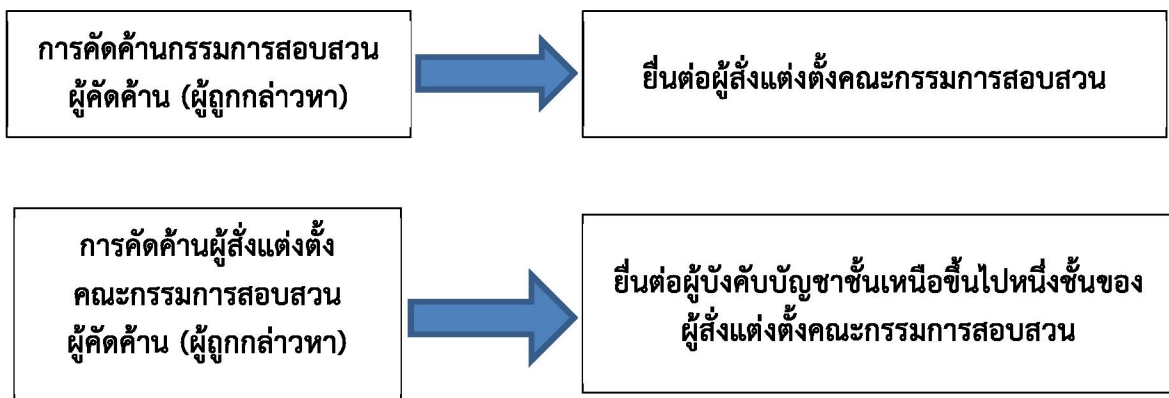
สอบสวนรวมไว้ในสำนวน

(๖) ถ้าไม่ได้สั่งคำคัดค้านภายในกำหนดเวลา ให้ถือว่ากรรมการผู้ที่ถูกคัดค้านพ้นจากการ

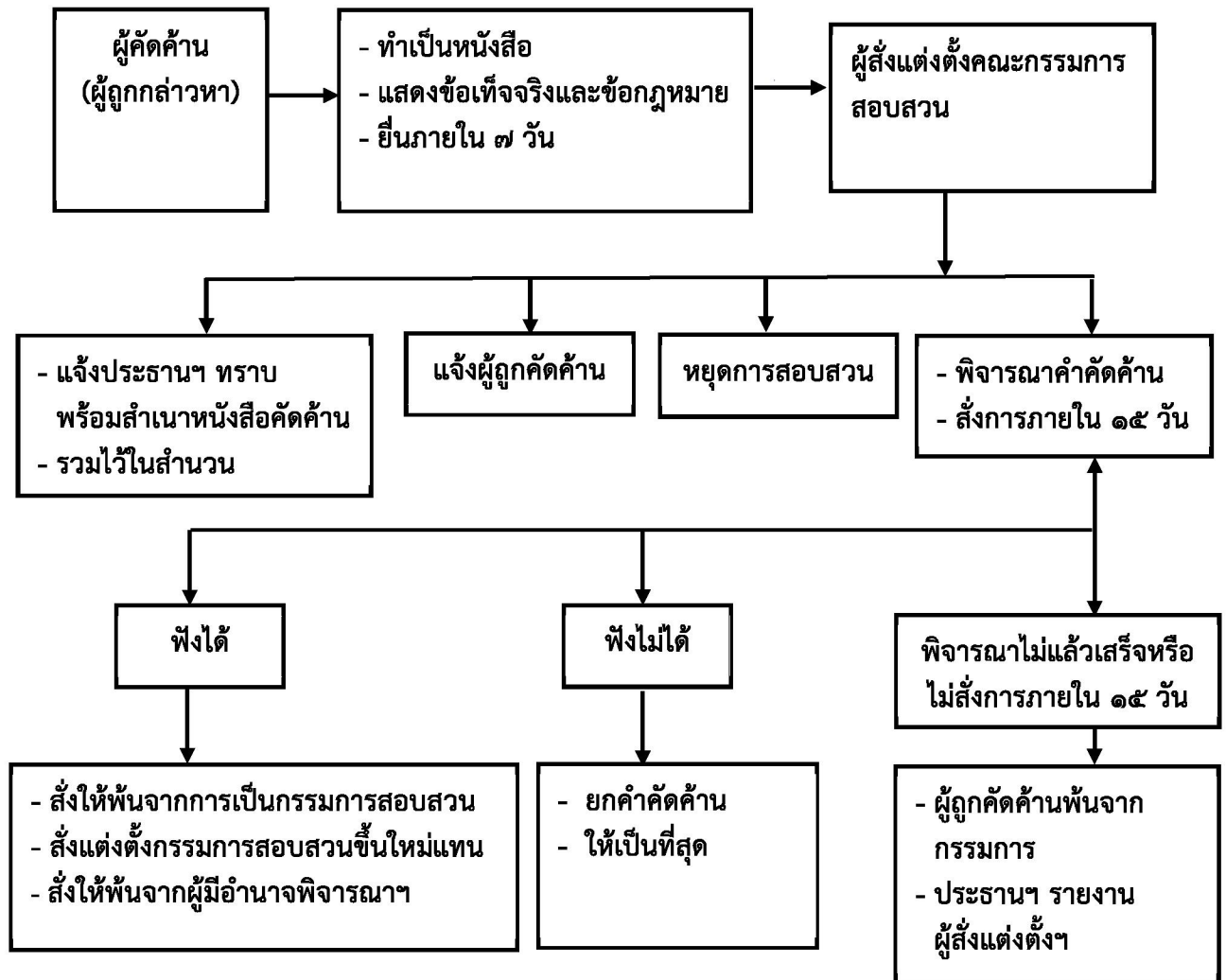
เป็นกรรมการสอบสวน และให้ประธานกรรมการรายงานผู้สั่งตั้งเพื่อสั่งตั้งกรรมการใหม่แทน

การที่ผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนสั่งให้ผู้ที่ถูกคัดค้านพ้นจากการเป็นคณะกรรมการ

สอบสวนไม่กระทบกระเทือนถึงการสอบสวนที่ผู้นั้นได้ร่วมดำเนินการไปแล้ว



การคัดค้านกรรมการสอบสวน



การคัดค้านผู้แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน

ผู้ถูกกล่าวหาที่มีสิทธิคัดค้านผู้แต่งตั้งตั้งคณะกรรมการสอบสวน (ข้อ ๙) ดังนี้

- (๑) มีเหตุคัดค้านตามข้อ ๘
- (๒) คัดค้านภายใน ๗ วัน นับแต่วันทราบคำสั่ง
- (๓) ยื่นต่อผู้บังคับบัญชาเหนือผู้สั่งขึ้นไป ๑ ชั้น
- (๔) ผู้บังคับบัญชาเหนือผู้สั่งต้องพิจารณาสั่งการภายใน ๑๕ วัน
- (๕) ถ้าเห็นว่าการคัดค้านมีเหตุผลรับฟังได้ ให้ผู้แต่งตั้งตั้งคณะกรรมการสอบสวน พ้นจากการเป็น

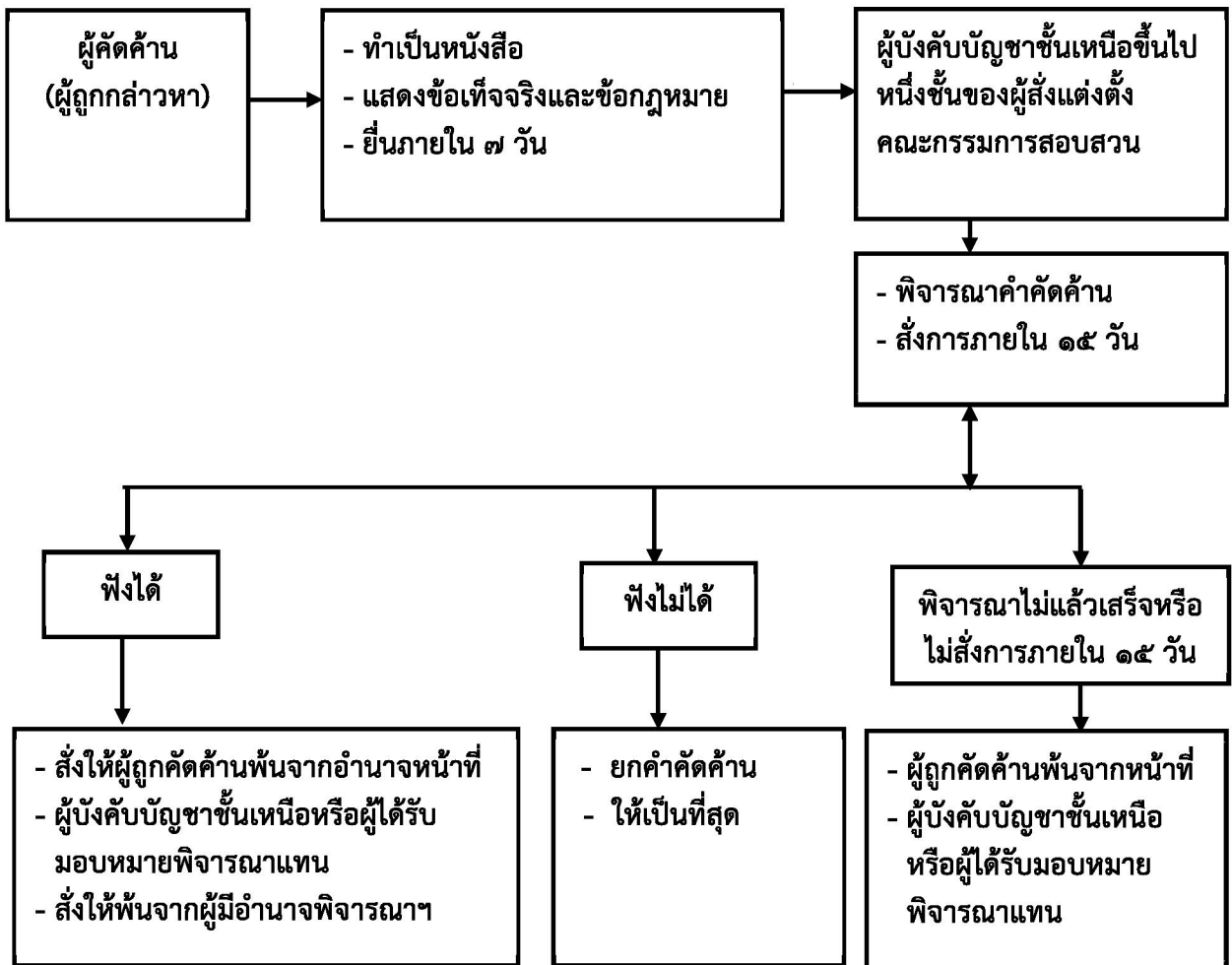
ผู้มีอำนาจพิจารณาสำนวนการสอบสวน ตามข้อ ๔๐ และข้อ ๔๑ รวมทั้งการพิจารณาสั่งการตามผลการสอบสวน ที่เสร็จสิ้นแล้ว และให้ผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้น หรือผู้ได้รับมอบหมายมีอำนาจพิจารณาสั่งการแทน

- (๖) ถ้าเห็นว่าการคัดค้านไม่มีเหตุผลพอที่จะรับฟังได้ ให้ยกการคัดค้านนั้น ทั้งนี้ การสั่งยกการคัดค้านให้เป็นที่สุด

(๗) ในกรณีที่ผู้พิจารณาการคัดค้านไม่พิจารณาสั่งการภายใน ๑๕ วัน ให้ถือว่าผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนพ้นจากการเป็นผู้มีอำนาจพิจารณาสำนวน ตามข้อ ๔๐ และข้อ ๔๑ รวมทั้งการพิจารณาสั่งการตามผลการสอบสวนที่เสร็จสิ้นแล้ว

(๘) เมื่อวินิจฉัยสั่งการอย่างใดแล้วให้แจ้งผู้ถูกกล่าวหาทราบ และส่งเรื่องให้ประธานกรรมการรวมไว้ในสำนวนการสอบสวน

การคัดค้านผู้สั่งแต่งตั้งกรรมการสอบสวน



□ กรณีศึกษา ข้าราชการครูในเขตพื้นที่การศึกษาถูกศึกษาศึกษาธิการจังหวัดแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรง ได้ยื่นคำร้องต่อปลัดกระทรวงศึกษาธิการ คัดค้านผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนโดยอ้างว่าเป็นคู่กรณีในคดีอาญามีสภาพร้ายแรงอันอาจทำให้การพิจารณาทางปกครองไม่เป็นกลาง หากปลัดกระทรวงศึกษาธิการซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไปหนึ่งชั้นของศึกษาธิการจังหวัด พิจารณาแล้วเห็นว่าการคัดค้านมีเหตุผลรับฟังได้ จะต้องสั่งให้ศึกษาธิการจังหวัดผู้นั้นพ้นจากการเป็นผู้มีอำนาจพิจารณาสำนวนการสอบสวนและสั่งการตามผลการสอบสวน และในกรณีเช่นนี้ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไปหนึ่งชั้นของศึกษาธิการจังหวัด หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากปลัดกระทรวงศึกษาธิการจะเป็นผู้พิจารณา หรือสั่งการแทน ตามนัย กฎ ก.ศ.ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๙

อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสอบสวน

กรรมการสอบสวนเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา และให้มีอำนาจเช่นเดียวกับพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพียงเท่าที่เกี่ยวกับอำนาจและหน้าที่ของกรรมการสอบสวน และโดยเฉพาะให้มีอำนาจดังต่อไปนี้ด้วย คือ

(๑) เรียกให้กระทรวง ทบวง กรม หน่วยราชการ รัฐวิสาหกิจ หน่วยงานอื่นของรัฐ หรือห้างหุ้นส่วนบริษัท ชี้แจงข้อเท็จจริง ส่งเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้อง ส่งผู้แทนหรือบุคคลในสังกัดมาชี้แจง หรือให้ถ้อยคำเกี่ยวกับเรื่องที่สอบสวน

(๒) เรียกผู้ถูกกล่าวหาหรือบุคคลใด ๆ มาชี้แจง หรือให้ถ้อยคำ หรือให้ส่งเอกสารและหลักฐานเกี่ยวกับเรื่องที่สอบสวน

คณะกรรมการสอบสวนมีหน้าที่ทำการสอบสวนเพื่อแสวงหาข้อเท็จจริงโดยทำการสอบสวน บันทึกปากคำผู้ถูกกล่าวหาและพยานบุคคล รายละเอียดของพฤติการณ์ต่าง ๆ อันเกี่ยวเนื่องกับเรื่องที่ถูกกล่าวหา แสวงหารวบรวมพยานเอกสารหลักฐาน ให้ได้ข้อยุติว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำความผิดตามที่ถูกกล่าวหาหรือไม่ และให้คณะกรรมการสอบสวนจัดทำบันทึกประจำวันที่มีการสอบสวนไว้ทุกครั้งด้วย

อำนาจหน้าที่คณะกรรมการสอบสวน
๑. สอบสวนตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และระยะเวลาที่กำหนดในกฎ ก.ค.ศ. ๒. แสวงหาความจริง และรวบรวมพยานหลักฐานทุกอย่างในเรื่องที่ถูกกล่าวหา ๓. ดำเนินกระบวนการพิจารณาให้เป็นไปโดยรวดเร็วต่อเนื่องและเป็นธรรม ๔. ใช้ดุลพินิจอย่างอิสระ เป็นกลางและไม่มีอคติอย่างใด ๆ ๕. เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา ๖. ใช้ดุลพินิจในการวินิจฉัยข้อเท็จจริง/มีความเห็นในการลงโทษ ๗. รวบรวมประวัติความประพฤติของผู้ถูกกล่าวหา ๘. จัดทำบันทึกประจำวัน ๙. แจ้งสิทธิและหน้าที่ของผู้ถูกกล่าวหา ๑๐. ให้คำแนะนำผู้ถูกกล่าวหา ผู้กล่าวหาหรือพยานที่ยื่นคำขอ หรือคำชี้แจงกรณีมีข้อบกพร่องหรือผิดพลาด ๑๑. เรียกให้กระทรวง ทบวง กรม หน่วยราชการ ฯลฯ ส่งเอกสารหลักฐาน/ผู้แทนมาชี้แจง ๑๒. เรียกผู้ถูกกล่าวหา/บุคคลใด ๆ มาชี้แจง ให้ถ้อยคำ ส่งเอกสารหลักฐาน ๑๓. รับฟังพยานหลักฐาน คำชี้แจง หรือความเห็นของผู้ถูกกล่าวหา พยานบุคคล พยานผู้เชี่ยวชาญ ๑๔. ขอข้อเท็จจริงหรือความเห็นจากคู่กรณี พยานบุคคล พยานผู้เชี่ยวชาญ ทั้งที่เป็นคุณและเป็นโทษ แก่ผู้ถูกกล่าวหา ๑๕. ขอให้ผู้ครอบครองเอกสารส่งเอกสารที่เกี่ยวข้อง ๑๖. ออกไปตรวจสถานที่ ๑๗. ดำเนินการประชุม และจัดทำรายงานการประชุม

การรายงานต่อผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน เมื่อมีกรณีดังนี้

๑. ในกรณีที่ผู้ได้รับแต่งตั้งเป็นกรรมการสอบสวนคนใดเห็นว่าตนเองมีเหตุอันอาจถูกคัดค้านตามข้อ ๘ วรรคหนึ่ง ต้องดำเนินการดังนี้ (ข้อ ๑๙)

(๑) รายงานต่อผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน

(๒) ผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนพิจารณาว่าจะให้ผู้นั้นเป็นกรรมการสอบสวนต่อไปหรือไม่

๒. กรณีที่จะต้องสอบสวน หรือรวบรวมพยานหลักฐานซึ่งอยู่ต่างท้องที่ (ข้อ ๓๒)

(๑) ประธานกรรมการสอบสวนจะรายงานต่อผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนเพื่อมอบหมายให้หัวหน้าส่วนราชการ ผู้บริหารการศึกษา หรือผู้บริหารสถานศึกษาในท้องที่นั้นสอบสวนหรือรวบรวมพยานหลักฐานแทนก็ได้

(๒) กำหนดประเด็นหรือข้อสำคัญที่ต้องสอบสวนไปให้

(๓) ให้หัวหน้าส่วนราชการ ผู้บริหารการศึกษา หรือผู้บริหารสถานศึกษาที่ได้รับมอบหมายเลือกข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา หรือข้าราชการฝ่ายพลเรือน อย่างน้อยอีก ๒ คน ร่วมเป็นกรรมการสอบสวน

๓. การสอบสวนปรากฏกรณีกระทำผิดในเรื่องอื่น (ข้อ ๓๓)

(๑) ในกรณีที่คณะกรรมการสอบสวนเห็นว่า กรณีมีมูลว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำผิดวินัยไม่ร้ายแรง หรืออย่างร้ายแรง หรือหย่อนความสามารถในอันที่จะปฏิบัติหน้าที่ราชการ หรือบกพร่องในหน้าที่ราชการ หรือประพฤติตนไม่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ราชการในเรื่องอื่น นอกจากที่ระบุไว้ในคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน

(๒) ประธานกรรมการสอบสวนต้องรายงานไปยังผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนโดยเร็ว

(๓) ถ้าผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนเห็นว่ากรณีมีมูลตามที่รายงาน ให้ผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนในมูลกรณีใหม่ที่พบใหม่นั้น โดยจะแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนคณะเดิมเป็นผู้ทำการสอบสวน หรือจะแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนใหม่ก็ได้

๔. การสอบสวนพาดพิงไปถึงผู้อื่น (ข้อ ๓๔)

ในกรณีที่การสอบสวนพาดพิงไปถึงข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้อื่น

(๑) ให้คณะกรรมการสอบสวนพิจารณาในเบื้องต้นว่า ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้นั้นมีส่วนร่วมกระทำการในเรื่องที่สอบสวนนั้นด้วยหรือไม่ ถ้าเห็นว่าผู้นั้นมีส่วนร่วมกระทำการ ในเรื่องที่สอบสวนนั้นอยู่ด้วย ประธานกรรมการสอบสวนต้องรายงานไปยังผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน เพื่อพิจารณาดำเนินการตามควรแก่กรณีโดยเร็ว

(๒) ในกรณีที่ผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนเห็นว่า กรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง หรือเป็นความผิดกรณีอื่นตามที่รายงาน ก็ให้ผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน โดยจะแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนคณะเดิมเป็นผู้สอบสวน หรือจะแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนใหม่ก็ได้

๕. การสอบสวนด้วยเหตุอื่นแล้วพบมูลความผิดวินัยอย่างร้ายแรง (ข้อ ๓๕)

ในกรณีที่ผู้บังคับบัญชาได้แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนเพื่อสอบสวนข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใดในเรื่องที่ผู้นั้นหย่อนความสามารถในอันที่จะปฏิบัติหน้าที่ราชการ บกพร่องในหน้าที่ราชการ หรือประพฤติตนไม่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ราชการ ตามมาตรา ๑๑๑ และผู้บังคับบัญชาเห็นว่า การสอบสวนเรื่องนั้นมีมูลว่าเป็นการกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง ซึ่งผู้บังคับบัญชาเห็นควรแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทำการสอบสวนผู้นั้น

ตามมาตรา ๔๘ ให้ดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎ ก.ค.ศ. นี้ ในกรณีเช่นนี้ คณะกรรมการสอบสวน
 ตามมาตรา ๔๘ จะนำสำนวนการสอบสวนของคณะกรรมการสอบสวน ตามมาตรา ๑๑๑ มาประกอบการพิจารณาด้วยก็ได้
 ๖. กรณีที่คณะกรรมการสอบสวนดำเนินการไม่แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนด (ข้อ ๒๐)

การประชุมคณะกรรมการสอบสวน

เรื่องที่ต้องประชุมคณะกรรมการสอบสวน คือ

๑. พิจารณาเรื่องที่กล่าวหาและวางแนวทางการสอบสวน (ข้อ ๑๖)
๒. พิจารณาว่ามีพยานหลักฐานใดสนับสนุนข้อกล่าวหาว่าผู้ถูกกล่าวหา ได้กระทำการใด เมื่อใด อย่างไร เป็นความผิดวินัยกรณีใด ตามมาตราใด หรือไม่ อย่างไร (ข้อ ๒๔)
๓. พิจารณาลงมติว่า (ข้อ ๓๘)
 - ๑) ผู้ถูกกล่าวหากระทำความผิดวินัยหรือไม่ ถ้าไม่ผิดให้มีความเห็นยุติเรื่อง ถ้าผิดเป็นความผิดวินัยกรณีใด ตามมาตราใด และควรได้รับโทษสถานใด
 - ๒) หย่อนความสามารถในอันที่จะปฏิบัติหน้าที่ราชการ หรือบกพร่องในหน้าที่ราชการ หรือประพฤติตนไม่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ราชการ ตามมาตรา ๑๑๑ หรือไม่ อย่างไร
 - ๓) มีเหตุอันควรสงสัยอย่างยิ่งว่าผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรง แต่การสอบสวนไม่ได้ความแน่ชัดพอที่จะรับฟังลงโทษปลดออกหรือไล่ออกจากราชการ ถ้าให้รับราชการต่อไปจะเป็นการเสียหายแก่ราชการ ตามมาตรา ๑๑๒ หรือไม่ อย่างไร

องค์คณะในการประชุม

องค์ประชุมของคณะกรรมการสอบสวนมี ๒ ลักษณะ

๑. การประชุมทั่วไปที่กฎหมายมิได้กำหนดเฉพาะองค์ประชุม
 - ๑.๑ ต้องมีประธานอยู่ร่วมประชุมด้วย ถ้าประธานไม่สามารถเข้าประชุมได้ ให้กรรมการที่มาประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งทำหน้าที่เป็นประธานแทน
 - ๑.๒ ต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของกรรมการทั้งหมด
๒. การประชุมโดยมีมติพิเศษ ซึ่งกฎหมายกำหนดองค์ประชุมไว้ว่าต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่าสามคน และไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของกรรมการทั้งหมด มี ๒ กรณี (ข้อ ๑๗) คือ
 - ๒.๑ การประชุมตามข้อ ๒๔ เพื่อพิจารณาว่ามีพยานหลักฐานใดสนับสนุนข้อกล่าวหาว่าผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำการใด เมื่อใด อย่างไร และเป็นความผิดในกรณีใด หรือหย่อนความสามารถ ในอันที่จะปฏิบัติหน้าที่ราชการ หรือบกพร่องในหน้าที่ราชการ หรือประพฤติตนไม่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ราชการ ตามมาตรา ๑๑๑ หรือไม่ อย่างไร
 - ๒.๒ การประชุมปรึกษาหลังจากรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ เสร็จ (ข้อ ๓๘) เพื่อพิจารณามติว่าผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำความผิดวินัยหรือไม่ หรือหย่อนความสามารถในอันที่จะปฏิบัติหน้าที่ราชการ หรือบกพร่องในหน้าที่ราชการ หรือประพฤติตนไม่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ราชการ ตามมาตรา ๑๑๑ หรือไม่ อย่างไร หรือมีเหตุอันควรสงสัยอย่างยิ่งว่าผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรงแต่การสอบสวนไม่ได้ความแน่ชัดพอที่จะรับฟังลงโทษปลดออกหรือไล่ออกจากราชการ ถ้าให้รับราชการต่อไปจะเป็นการเสียหายแก่ราชการ ตามมาตรา ๑๑๒ หรือไม่ อย่างไร

การลงมติ การลงมติของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันก็ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

ในการสอบสวนคณะกรรมการสอบสวนต้องทำบันทึกรายงานการประชุมไว้ด้วยทุกครั้งรวมไว้ในสำนวนการสอบสวน เพื่อเป็นหลักฐานยืนยันว่าคณะกรรมการสอบสวนได้ประชุมตามข้อ ๑๖, ๒๔ และข้อ ๓๘ จริง และเพื่อให้มีหลักฐานไว้ใช้ยืนยันอ้างอิงได้ถ้ามีการตรวจสอบ

ลำดับขั้นตอนการสอบสวน มีขั้นตอนสำคัญดังนี้

ขั้นตอนการสอบสวน
๑. กำหนดแนวทางการสอบสวน
๒. การแจ้งและอธิบายข้อกล่าวหา และสอบถามผู้ถูกกล่าวหาว่ารับสารภาพหรือปฏิเสธ
๓. การรวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่กล่าวหา
๔. การแจ้งข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ
๕. การสอบสวนและรวบรวมพยานหลักฐานของผู้ถูกกล่าวหา
๖. การประชุมพิจารณาลงมติ
๗. การทำรายงานการสอบสวน

การแจ้งและอธิบายข้อกล่าวหา

ข้อกล่าวหา หมายถึง รายละเอียดแห่งการกระทำหรือพฤติกรรมแห่งการกระทำที่กล่าวอ้างว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำผิดวินัย ข้อกล่าวหาจะต้องอยู่ในกรอบของเรื่องที่กล่าวหา โดยอธิบายเรื่องที่กล่าวหาให้ชัดเจนขึ้นว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำการใด ที่ไหน เมื่อใด และอย่างไร

การแจ้งและอธิบายข้อกล่าวหา เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการสอบสวนที่จะต้องดำเนินการหลังจากพิจารณาเรื่องที่กล่าวหา และวางแผนแนวทางการสอบสวนแล้ว โดยเรียกผู้ถูกกล่าวหา มาแจ้งและอธิบายรายละเอียดของข้อกล่าวหาที่ปรากฏตามเรื่องที่กล่าวหาให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบว่าผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำการใด เมื่อใด อย่างไร รวมทั้งแจ้งให้ทราบด้วยว่าในการสอบสวนนี้ ผู้ถูกกล่าวหาจะมีสิทธิที่จะได้รับแจ้งสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหา และมีสิทธิที่จะให้ถ้อยคำหรือชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาตลอดจนอ้างพยานหลักฐาน หรือนำพยานหลักฐานมาสู้แก้ข้อกล่าวหาได้ โดยทำเป็นบันทึกที่มีสาระสำคัญ ตามแบบ สว.๒ รวม ๒ ฉบับ เก็บไว้ในสำนวนการสอบสวน ๑ ฉบับ อีก ๑ ฉบับ มอบให้แก่ผู้ถูกกล่าวหาและให้ผู้ถูกกล่าวหาลงลายมือชื่อรับทราบไว้เป็นหลักฐานด้วย โดยจะต้องดำเนินการภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันที่ประธานกรรมการได้รับทราบคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน

เมื่อแจ้งและอธิบายข้อกล่าวหาแล้ว คณะกรรมการสอบสวนจะต้องสอบถามผู้ถูกกล่าวหาว่า ได้กระทำการตามที่ถูกกล่าวหาหรือไม่ อย่างไร หากผู้ถูกกล่าวหาให้ถ้อยคำรับสารภาพว่า ได้กระทำการตามที่ถูกกล่าวหา คณะกรรมการสอบสวนต้องแจ้งให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบว่า การกระทำตามที่ถูกกล่าวหาเป็นความผิดวินัยกรณีใด หรือเป็นเหตุให้ออกจากราชการ เพื่อรับบำเหน็จบำนาญเหตุทดแทน ตามมาตรา ๑๑๑ หรือไม่ หากผู้ถูกกล่าวหายังคงยืนยันตามที่รับสารภาพให้บันทึกถ้อยคำรับสารภาพ รวมทั้งเหตุผลในการรับสารภาพ และสาเหตุแห่งการกระทำไว้ด้วย รวมทั้งพิจารณาว่าจะสอบสวนต่อไปหรือไม่ ตามควรแก่กรณี

ในกรณีที่ผู้ถูกกล่าวหาไม่ได้ให้อัยการรับสารภาพ คณะกรรมการสอบสวนต้องดำเนินการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับข้อกล่าวหาภายใน ๖๐ วัน นับแต่วันที่แจ้งและอธิบายข้อกล่าวหา (ข้อ ๒๐ และข้อ ๒๓)

กรณีศึกษา

๑. คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด ที่ อ.๗/๒๕๕๕ พิพากษารณคดีที่ผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัด นำข้อกล่าวหาเรื่องผู้ฟ้องคดีทำโทษนักเรียนด้วยการตีซึ่งผิดระเบียบกระทรวงศึกษาธิการเข้ามาเป็นเหตุลงโทษทางวินัยไม่ร้ายแรงแก่ผู้ฟ้องคดี ซึ่งเป็นกรณีนอกเหนือข้อกล่าวหาที่ได้ตั้งกรรมการสืบสวนผู้ฟ้องคดีกรณีไม่ให้เกียรติเพื่อนครูด้วยกัน ใช้อาวุธขู่ข่มขู่หน้านักเรียนและเพื่อนครู ไม่เคารพสิทธิซึ่งกันและกันทำให้ได้รับการอภัยต่อหน้านักเรียน โดยไม่ได้มีการแจ้งข้อกล่าวหาเพื่อให้ผู้ฟ้องคดีได้มีโอกาสดำเนินการและแสดงพยานหลักฐานของตน ตามนัยมาตรา ๓๐ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ทั้งยังได้นำเรื่องผู้ฟ้องคดีเคยถูกลงโทษในกรณีอื่นมาเป็นเหตุลงโทษภาคทัณฑ์ จึงเป็นการใช้ดุลพินิจโดยมิชอบ คำสั่งลงโทษจึงไม่ชอบด้วยกฎหมาย ถึงแม้ว่าในชั้นการพิจารณาของ อ.ก.ค.ฯ มีมติให้ลงโทษผู้ฟ้องคดีโดยตัดประเด็นการลงโทษเรื่องอื่นออกไปแล้ว ก็ไม่มีผลทำให้คำสั่งดังกล่าว กลับกลายเป็นคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายไปได้

๒. คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด ที่ อ.๑๙๗/๒๕๔๘ และที่ อ.๒๑/๒๕๕๐ (สั่งลงโทษในข้อกล่าวหาที่มีได้มีการแจ้งข้อกล่าวหาที่นั้นมาก่อน) พิพากษาว่า การที่ผู้มีอำนาจสั่งลงโทษ ออกคำสั่งลงโทษในข้อกล่าวหาที่มีได้มีการแจ้งข้อกล่าวหาที่นั้นมาก่อน ย่อมเป็นคำสั่งลงโทษที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

๓. คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด ที่ อ.๑๕๓/๒๕๔๗ พิพากษาว่า การสั่งลงโทษในข้อกล่าวหาที่คณะกรรมการสอบสวนมิได้แจ้งข้อกล่าวหาใน “พฤติการณ์และการกระทำ” นั้น มาก่อน หรือการสั่งลงโทษ โดยเปลี่ยนแปลงข้อกล่าวหาใน “พฤติการณ์และการกระทำ” ใหม่ ไม่สามารถกระทำได้ เพราะเป็นการสั่งลงโทษในข้อกล่าวหาที่ไม่เคยมีการสอบสวนมาก่อน หรือเป็นการไม่ให้โอกาสผู้ถูกกล่าวหาได้ทราบข้อเท็จจริงในข้อกล่าวหา อันนำไปสู่การลงโทษได้เพียงพอ และไม่มีโอกาสโต้แย้งหรือแสดงพยานหลักฐานของตน แล้วแต่กรณี ส่วนการสั่งลงโทษในข้อกล่าวหาที่ “พฤติการณ์และการกระทำ” นั้น มีการแจ้งข้อกล่าวหาและสอบสวนแล้วแต่ผู้มีอำนาจสั่งลงโทษหรือผู้พิจารณาความผิดและกำหนดโทษ หรือผู้มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์เห็นว่าคณะกรรมการสอบสวนแจ้ง “ฐานความผิด” ไม่ถูกต้อง ผู้มีอำนาจดังกล่าวย่อมสามารถแก้ไข “ฐานความผิด” หรือ “ปรับบทกฎหมาย” ให้ถูกต้องได้

๔. มติ อ.ก.ค.ศ. วิสามัญเกี่ยวกับการอุทธรณ์และการร้องทุกข์ ครั้งที่ ๗/๒๕๕๖ วันพุธที่ ๓ เมษายน ๒๕๕๖ การที่มีได้ดำเนินการแจ้ง สว.๓ ของคณะกรรมการสอบสวนเพิ่มเติมเสียก่อนที่จะมีคำสั่งลงโทษผู้อุทธรณ์ ซึ่งถือเป็นขั้นตอนและวิธีการอันเป็นสาระสำคัญที่กำหนดไว้ในการสอบสวนทางวินัยอย่างร้ายแรง ซึ่งบุคคลจะต้องรับโทษหนักขึ้นโดยอาศัยข้อเท็จจริงใด บุคคลนั้นจะต้องได้รู้ข้อเท็จจริงนั้น จึงเป็นกรณีที่มีได้ดำเนินการตามที่กฎหมายกำหนด ดังนั้น การดำเนินการพิจารณาโทษและการสั่งลงโทษผู้อุทธรณ์ ซึ่งอาศัยผลจากการสอบสวนเพิ่มเติมที่มีได้ดำเนินการตามที่กฎหมายกำหนด จึงเป็นการดำเนินการที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ตามไปด้วยการที่ อ.ก.ค.ศ. วิสามัญเกี่ยวกับวินัยและการออกจากราชการ ได้พิจารณาจากพยานหลักฐานที่ได้มาจากการสอบสวนเพิ่มเติมที่มีได้ดำเนินการตามที่กฎหมายกำหนด แล้วมีมติให้ลงโทษไล่ผู้อุทธรณ์ออกจากราชการ และการที่ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาได้มีคำสั่งลงโทษไล่ผู้อุทธรณ์ออกจากราชการ ตามนัยมติ อ.ก.ค.ศ. วิสามัญเกี่ยวกับวินัยและการออกจากราชการ จึงไม่ชอบด้วยกฎหมาย อุทธรณ์ฟังขึ้นในข้อกฎหมาย

จึงมีมติให้ผู้บังคับบัญชาเพิกถอนคำที่ส่งลงโทษไล่ผู้อุทธรณ์ออกจากราชการ และสั่งให้ผู้อุทธรณ์กลับเข้ารับราชการ แล้วส่งเรื่องการดำเนินการทางวินัยมายังสำนักงาน ก.ค.ศ. เพื่อพิจารณาตั้งแต่ขั้นตอนการอธิบายข้อกล่าวหา และแจ้งข้อกล่าวหา และสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหา (สว.๓) ในฐานะความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ตามมาตรา ๙๘ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๓๕ ที่นำมาใช้บังคับ โดยอนุโลม และต้องให้โอกาสผู้อุทธรณ์ที่จะชี้แจงให้ถ้อยคำ และนำสืบแก้ข้อกล่าวหาตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๙๘ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ ประกอบกับ ข้อ ๒๔ ของ กฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา พ.ศ. ๒๕๕๐ เพื่อพิสูจน์ให้เห็นความผิด หรือความบริสุทธิ์ของผู้อุทธรณ์ให้แจ้งชัด โดยสิ้นกระแสความเสียใหม่ แล้วดำเนินการให้ถูกต้องตามกฎหมายต่อไป

กรณีผู้ถูกกล่าวหาไม่มารับทราบข้อกล่าวหา

ถ้าผู้ถูกกล่าวหาไม่มารับทราบข้อกล่าวหา หรือมาแล้วแต่ไม่ยอมลงลายมือชื่อรับทราบข้อกล่าวหา คณะกรรมการสอบสวนต้องส่งบันทึกตามแบบ สว.๒ ทางไปรษณีย์ลงทะเบียน ไปยังที่อยู่ของผู้ถูกกล่าวหา ซึ่งปรากฏตามหลักฐานของทางราชการพร้อมทั้งมีหนังสือสอบถามผู้ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิดวินัยหรือไม่ การแจ้งข้อกล่าวหาโดยวิธีนี้ต้องทำบันทึกตามแบบ สว.๒ เป็น ๓ ฉบับ เก็บไว้ในสำนวนการสอบสวน ๑ ฉบับ ส่งให้ผู้ถูกกล่าวหา ๒ ฉบับ เพื่อให้ผู้ถูกกล่าวหาเก็บไว้ ๑ ฉบับ และให้ผู้ถูกกล่าวหาลงลายมือชื่อและวันเดือนปีที่รับทราบส่งคืนมา ๑ ฉบับ ในกรณีเช่นนี้เมื่อล่วงพ้น ๑๕ วัน นับแต่วันดำเนินการดังกล่าว แม้ไม่ได้รับแบบ สว.๒ คืนมาก็ถือว่า ผู้ถูกกล่าวหาได้รับทราบแล้ว และคณะกรรมการสอบสวนต้องดำเนินการสอบสวนเพื่อรวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับข้อกล่าวหา แล้วประชุมพิจารณาว่ามีพยานหลักฐานใดสนับสนุนข้อกล่าวหาว่า ผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำความผิด เมื่อใด อย่างไร ถ้ายังฟังไม่ได้ว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำความผิดตามที่ผู้ถูกกล่าวหาที่มีความเห็นให้ยุติเรื่อง

ในกรณีที่เป็นความผิดตามมาตราใด ก็ต้องแจ้งและสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหา พร้อมทั้งมีหนังสือขอให้ผู้ถูกกล่าวหาชี้แจงนัดมาให้ถ้อยคำและนำสืบแก้ข้อกล่าวหา มีสาระสำคัญตามแบบ สว.๓ โดยแจ้งในลักษณะเดียวกันกับการแจ้ง สว.๒ เมื่อล่วงพ้น ๑๕ วัน นับแต่วันที่ได้ดำเนินการดังกล่าว หากไม่ได้รับแบบ สว.๓ คืน หรือไม่ได้รับคำชี้แจงจากผู้ถูกกล่าวหา หรือผู้ถูกกล่าวหาไม่มาให้ถ้อยคำตามนัดให้ถือว่าผู้ถูกกล่าวหาได้ทราบข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาแล้ว และไม่ประสงค์ที่จะแก้ข้อกล่าวหา ในกรณีเช่นนี้คณะกรรมการสอบสวนจะไม่สอบสวนต่อไปก็ได้ หรือถ้าเห็นเป็นการสมควรที่จะได้ทราบข้อเท็จจริงเพิ่มเติมจะสอบสวนต่อไปตามควรแก่กรณีก็ได้ แล้วพิจารณาลงมติว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำความผิดหรือไม่ผิดอย่างไร แล้วทำรายงานการสอบสวนเสนอผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนต่อไป แต่ถ้าผู้ถูกกล่าวหาขอให้อภัยคำหรือยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา หรือขอให้นำสืบแก้ข้อกล่าวหา ก่อนที่คณะกรรมการสอบสวนจะเสนอสำนวนการสอบสวนต่อผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน โดยมีเหตุผลอันสมควร คณะกรรมการสอบสวนต้องให้โอกาสแก่ผู้ถูกกล่าวหาตามที่ผู้ถูกกล่าวหาร้องขอ

การสอบสวนผู้ถูกกล่าวหา

การสอบสวนผู้ถูกกล่าวหาเพื่อที่จะได้ทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่องที่สอบสวน และเป็นการให้โอกาสผู้ถูกกล่าวหาได้ชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา กระบวนการสอบสวนเริ่มกระทำเมื่อ มีการแจ้งและอธิบายข้อกล่าวหา การที่ผู้ถูกกล่าวหาให้การรับหรือปฏิเสธข้อเท็จจริงใด หรือมีข้ออ้างข้อเถียงอย่างไร ย่อมนำไปสู่การกำหนดประเด็นการสอบสวนต่อไป

ในกรณีที่ผู้ถูกกล่าวหาไม่ได้ให้ถ้อยคำรับสารภาพ คณะกรรมการสอบสวนจะต้องทำการสอบสวนต่อไป โดยสอบสวนและรวบรวมพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาให้หมดเสียก่อน เสร็จแล้วคณะกรรมการสอบสวน จะต้องแจ้งและสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ โดยจะระบุหรือไม่ระบุชื่อพยานก็ได้

คณะกรรมการสอบสวนจะต้องประชุมเพื่อพิจารณาว่ามีพยานหลักฐานใดสนับสนุนข้อกล่าวหาว่า ผู้ถูกกล่าวหากระทำการใด เมื่อใด อย่างไร และถ้าเห็นว่ายังฟังไม่ได้ว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำการตามที่ผู้ถูกกล่าวหา ก็ให้มีความเห็นยุติเรื่อง แล้วทำรายงานการสอบสวนตามแบบ สว.๖ ที่ ก.ค.ศ. กำหนด เสนอต่อผู้สั่งแต่งตั้ง คณะกรรมการสอบสวน หากกรรมการสอบสวนผู้ใดมีความเห็นแย้งให้ทำความเห็นแย้งแนบไว้กับรายงานการสอบสวน โดยถือเป็นส่วนหนึ่งของรายงานการสอบสวนด้วย

ถ้าเห็นว่าเป็นความผิดวินัยกรณีใด ตามมาตราใด คณะกรรมการสอบสวนต้องเรียกผู้ถูกกล่าวหา มาพบเพื่อแจ้งข้อกล่าวหา โดยระบุข้อกล่าวหาที่ปรากฏตามพยานหลักฐานว่า เป็นความผิดวินัยกรณีใด ตามมาตราใด และสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาเท่าที่มีให้ทราบ โดยระบุวัน เวลา สถานที่และ การกระทำที่มีลักษณะเป็นการสนับสนุนข้อกล่าวหา สำหรับพยานบุคคลจะระบุหรือไม่ระบุชื่อพยานก็ได้ โดยคำนึงถึง หลักการคุ้มครองพยาน โดยแจ้งพยานหลักฐานฝ่ายกล่าวหาเท่าที่มีในสำนวนให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ แม้พยานหลักฐาน จะฟังได้เพียงว่าเป็นการกระทำผิดวินัยไม่ร้ายแรง การแจ้งข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหา ต้องทำบันทึกซึ่งมีสาระสำคัญตามแบบ สว.๓ ที่ ก.ค.ศ. กำหนด โดยทำเป็น ๒ ฉบับ มอบให้ผู้ถูกกล่าวหา ๑ ฉบับ และเก็บไว้ในสำนวนการสอบสวน ๑ ฉบับ โดยให้ผู้ถูกกล่าวหา ลงลายมือชื่อและวัน เดือน ปีที่รับทราบไว้เป็นหลักฐานด้วย

การแจ้ง สว.๓ คณะกรรมการสอบสวนต้องถามผู้ถูกกล่าวหาว่าจะยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา เป็นหนังสือหรือไม่ ถ้าผู้ถูกกล่าวหาประสงค์จะยื่นคำชี้แจงเป็นหนังสือ ก็ให้ยื่นได้ภายในเวลาอันสมควร แต่อย่างช้าไม่เกิน ๑๕ วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้ง และต้องให้ออกาสผู้ถูกกล่าวหาที่จะให้ถ้อยคำเพิ่มเติม รวมทั้ง นำสืบแก้ข้อกล่าวหาด้วย ในกรณีที่ผู้ถูกกล่าวหาไม่ประสงค์จะยื่นคำชี้แจงเป็นหนังสือ คณะกรรมการสอบสวน ต้องจัดให้ผู้ถูกกล่าวหาให้ถ้อยคำและนำสืบแก้ข้อกล่าวหาโดยเร็ว

ก่อนการสอบสวนเสร็จ ผู้ถูกกล่าวหาซึ่งได้ยื่นคำชี้แจงหรือให้ถ้อยคำแก้ข้อกล่าวหาไว้แล้ว มีสิทธิยื่นคำชี้แจงเพิ่มเติม หรือขอให้ถ้อยคำ หรือนำสืบแก้ข้อกล่าวหาเพิ่มเติมต่อคณะกรรมการสอบสวนอีกได้

ทั้งนี้ ในการสอบสวนผู้ถูกกล่าวหาหรือพยาน ต้องมีกรรมการสอบสวนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของ จำนวนกรรมการทั้งหมดจึงจะสอบสวนได้ และในการสอบสวนผู้ถูกกล่าวหาที่คณะกรรมการสอบสวนต้องทำการ สอบสวนเอง จะแต่งตั้งอนุกรรมการหรือมอบหมายให้กรรมการสอบสวนบางคนทำการสอบสวนไม่ได้ และห้ามมิให้ บุคคลอื่นเข้าร่วมทำการสอบสวน ในการชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาและการให้ปากคำของผู้ถูกกล่าวหา ในข้อ ๑๑ กำหนดว่า การสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรง ผู้ถูกกล่าวหาที่มีสิทธินำทนายความหรือที่ปรึกษาเข้าฟังการชี้แจงหรือ ให้ปากคำของตนได้ และในข้อ ๒๙ กำหนดว่า ในการสอบปากคำผู้ถูกกล่าวหาและพยาน ห้ามมิให้กรรมการสอบสวน กระทำการใด ๆ ซึ่งเป็นการให้คำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวง หรือกระทำการโดยมิชอบด้วยประการใดเพื่อจูงใจ ให้บุคคลนั้นให้ถ้อยคำอย่างใด ๆ และในการนี้ ให้คณะกรรมการสอบสวนเรียก ผู้ซึ่งจะถูกสอบปากคำเข้ามา ในที่สอบสวนคราวละ ๑ คน ห้ามมิให้บุคคลอื่นอยู่ในที่สอบสวน เว้นแต่ทนายความ หรือที่ปรึกษาของผู้ถูกกล่าวหา หรือบุคคลซึ่งคณะกรรมการสอบสวนอนุญาตให้อยู่ในที่สอบสวน เพื่อประโยชน์แห่งการสอบสวน

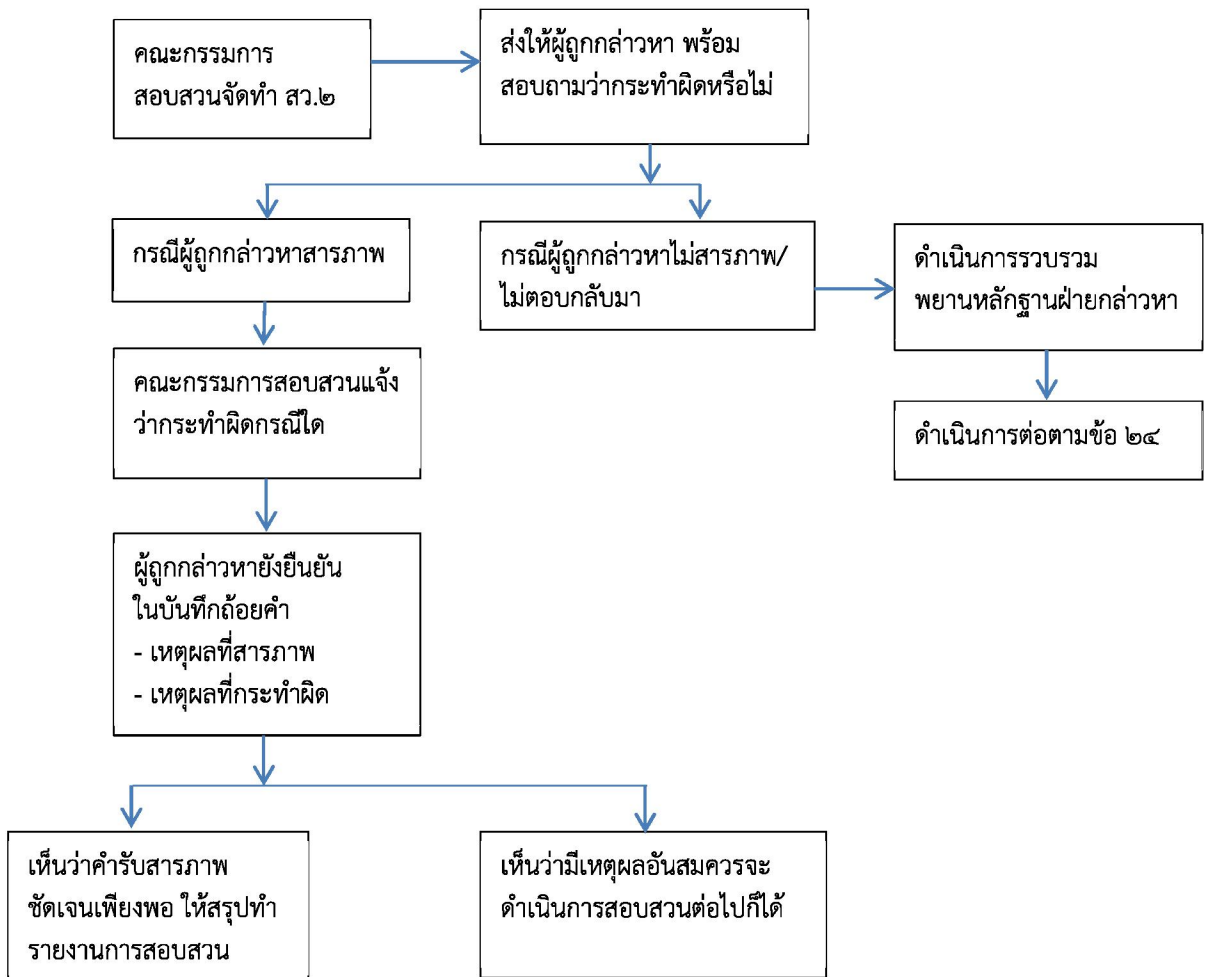
การสอบปากคำผู้ถูกกล่าวหาและพยาน ตามข้อ ๓๐ ให้บันทึกถ้อยคำมีสาระตามแบบ สว.๔ หรือแบบ สว.๕ แล้วแต่กรณี เมื่อได้บันทึกถ้อยคำเสร็จแล้วให้อ่านให้ผู้ให้ถ้อยคำฟัง หรือจะให้ผู้ให้ถ้อยคำอ่านเองก็ได้ เมื่อผู้ให้ถ้อยคำรับว่าถูกต้องแล้วให้ผู้ให้ถ้อยคำและผู้บันทึกถ้อยคำลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน และให้คณะกรรมการสอบสวนทุกคนซึ่งร่วมสอบสวน ลงลายมือชื่อรับรองไว้ในบันทึกถ้อยคำนั้นด้วย ถ้าบันทึกถ้อยคำมีหลายหน้า ให้กรรมการสอบสวนอย่างน้อย ๑ คน กับผู้ให้ถ้อยคำลงลายมือชื่อกำกับไว้ทุกหน้า

ในการบันทึกถ้อยคำห้ามมิให้ขู่มขู่หรือบันทึกข้อความทับ ถ้าจะต้องแก้ไขข้อความที่ได้บันทึกไว้แล้ว ให้ใช้วิธีขีดฆ่าหรือตกเติม และให้กรรมการสอบสวนผู้ร่วมสอบสวนอย่างน้อย ๑ คน กับผู้ให้ถ้อยคำลงลายมือชื่อกำกับไว้ทุกแห่งที่ขีดฆ่าหรือตกเติม

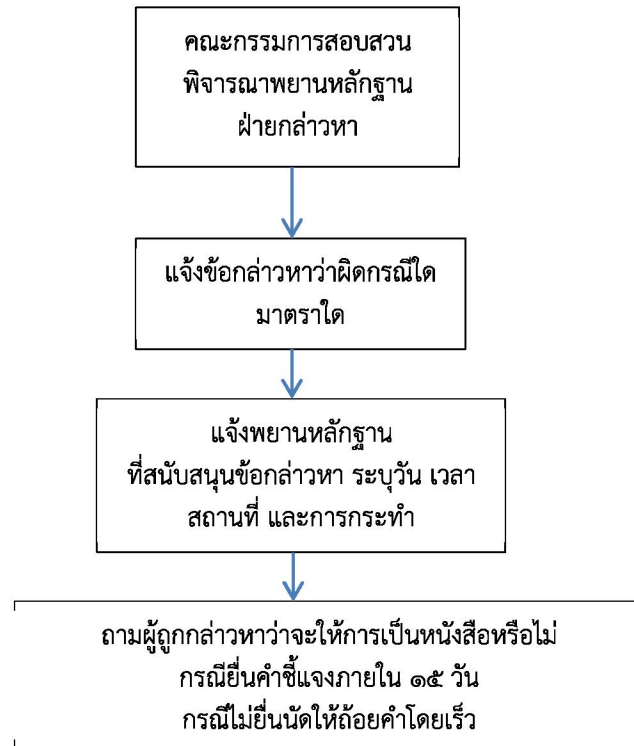
ในกรณีที่ผู้ให้ถ้อยคำไม่ยอมลงลายมือชื่อ ให้บันทึกเหตุนี้ไว้ในบันทึกถ้อยคำนั้น

ในกรณีที่ผู้ให้ถ้อยคำไม่สามารถลงลายมือชื่อได้ ให้นำมาตรา ๙ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

แผนภูมิการแจ้งและอธิบายข้อกล่าวหา (สว.๒)



แผนภูมิการแจ้งข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหา (สว. ๓)



การกำหนดประเด็นสอบสวน

ประเด็นคือ จุดสำคัญที่ต้องพิสูจน์ หรือวินิจฉัย ซึ่งข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายอันเป็นสาระสำคัญ ที่ยังโต้เถียงกันอยู่หรือยังไม่ได้ความกระจ่างชัด หากเป็นที่กระจ่างชัดหรือรับกันแล้วก็ไม่เป็น “ประเด็น” ที่จะต้องพิสูจน์หรือวินิจฉัย

การกำหนดประเด็นที่จะต้องสอบสวน จึงเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายที่ยังมีการโต้เถียงกันอยู่ระหว่างฝ่ายกล่าวหาและผู้ถูกกล่าวหาคือ ผู้ถูกกล่าวหาปฏิเสธไม่รับข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมาย ประการใดประการหนึ่งหรือหลายประการที่ถูกกล่าวหา หรือ มีข้ออ้างข้อเถียงในเรื่องใด อย่างไร ข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายที่ไม่รับกันหรือที่มีข้ออ้างข้อเถียง ย่อมเป็นประเด็นที่กรรมการสอบสวนจะต้องดำเนินการสอบสวนเพื่อให้ได้ความเป็นที่ยุติว่าความจริงเป็นอย่างไร และมีพยานหลักฐานใดที่ยืนยันว่าเป็นเช่นนั้น ส่วนข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายที่ผู้ถูกกล่าวหาได้รับแล้ว หรือมีพยานหลักฐานเป็นที่ประจักษ์อยู่แล้ว ก็ไม่ต้องหยิบยกขึ้นมาเป็นประเด็นที่จะต้องสอบสวนอีก

ประเด็นที่ต้องพิสูจน์หรือวินิจฉัยเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัย

๑) ประเด็นข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำในเรื่องที่กล่าวหา จะต้องพิสูจน์ว่าผู้ถูกกล่าวหาได้ทำอะไร ทำที่ไหน ทำเมื่อไร ทำอย่างไร ทำเพราะเหตุใด เพื่อใช้ในการวินิจฉัยว่าได้กระทำผิดวินัยหรือไม่

๒) ประเด็นกฎหมาย เป็นประเด็นข้อสงสัยเกี่ยวกับปัญหาข้อกฎหมาย เจตนารมณ์ของกฎหมาย ที่ยังมีความเห็นแตกต่าง เพื่อนำมาประกอบการวินิจฉัยในการสั่งลงโทษ

๓) ประเด็นความร้ายแรงแห่งกรณีจะต้องพิสูจน์ว่าการกระทำของผู้ถูกกล่าวหา นั้น มีพฤติการณ์ร้ายแรงเพียงใด หรือเสียหายแก่ทางราชการร้ายแรงเพียงใด เพื่อใช้ในการวินิจฉัยกำหนดระดับโทษหนักหรือเบาที่จะลงแก่ผู้ถูกกล่าวหา

๔) ประเด็นเกี่ยวกับกรณีความผิด จะต้องพิสูจน์ว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำความผิดในกรณีใด เพื่อใช้ในการวินิจฉัยปรับบทลงโทษว่าได้กระทำความผิดตามมาตราใด

ในการกำหนดประเด็นสอบสวนนั้น มีข้อควรคำนึงเบื้องต้น ดังนี้

๑. ควรพิจารณาเสียก่อนว่า เรื่องที่จะทำการสอบสวนนั้นมีข้อกล่าวหาเกี่ยวกับเรื่องอะไร อย่างไร เป็นความผิดในกรณีใด และตามมาตราใด

๒. ควรพิจารณาว่า ความผิดในกรณีตามที่กล่าวหา นั้นมีองค์ประกอบของความผิดตามที่กฎหมายว่าด้วยวินัยกำหนดไว้อย่างไร เพื่อจะได้สอบสวนข้อเท็จจริงให้ตรงตามประเด็นอันจะพิสูจน์ได้ว่าผู้ถูกกล่าวหา มีความผิดตามกรณีที่ถูกกล่าวหาหรือไม่

๓. ควรคำนึงว่า ข้อเท็จจริงหรือข้อมูลเบื้องต้น รวมทั้งพยานหลักฐานต่าง ๆ ในเบื้องต้นอันเกี่ยวกับข้อกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัยนั้น มีอยู่แล้วอย่างไรบ้าง และผู้ถูกกล่าวหาได้ให้การเบื้องต้นรับหรือปฏิเสธในข้อใด มีข้ออ้างหรือข้อเถียงประการใด ซึ่งจะทราบได้จากการรวบรวมข้อมูลเบื้องต้น จากการแจ้งข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ และจากการสอบสวนผู้ถูกกล่าวหาในตอนแรก

ทั้งนี้ ประเด็นที่จะสอบสวนนั้นอาจมีเพียงประเด็นเดียวหรือหลายประเด็นก็ได้แล้วแต่ว่าผู้ถูกกล่าวหาได้รับหรือปฏิเสธข้อเท็จจริงอันใดบ้าง ประกอบกับความยากง่ายหรือความยุ่งยากซับซ้อนของแต่ละเรื่องด้วย ทั้งในขั้นสอบสวนหลังจากที่ได้แจ้งข้อกล่าวหาให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบแล้ว และการสอบสวนในขั้นที่ให้ผู้ถูกกล่าวหาชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาและนำสืบแก้ข้อกล่าวหา คณะกรรมการสอบสวนจะต้องกำหนดประเด็นสอบสวนที่จะกำหนดจุดสำคัญในการหาข้อมูลมาเพื่อใช้พิสูจน์ความจริงให้ปรากฏ โดยวิธีการ

- จะสอบพยานคนใดก่อน
- จะรวบรวมพยานหลักฐานอย่างไร
- ดูประเด็นที่ถูกกล่าวหาว่ามีเรื่องอะไรบ้าง
- จะสอบใคร
- จะตัดพยานปากไหน
- สอบสวนให้สิ้นกระแสความ

การสอบสวนพยานบุคคล พยานบุคคล ได้แก่

- (๑) บุคคลที่รู้เห็นเหตุการณ์
- (๒) บุคคลที่ทราบเรื่องที่ถูกกล่าวหา
- (๓) บุคคลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ถูกกล่าวหา

พยานบุคคล มี ๒ ประเภท คือ

๑. พยานบุคคลที่คณะกรรมการสอบสวนเรียกมาสอบ
๒. พยานบุคคลที่ผู้ถูกกล่าวหาอ้างถึงหรือให้เรียกมาสอบ

การสอบสวนพยานที่อยู่ต่างท้องที่

๑. คณะกรรมการสอบสวนไปสอบสวนพยาน ณ ท้องที่ของพยาน

๒. ขอให้หัวหน้าส่วนราชการหรือหัวหน้าหน่วยงานในท้องที่นั้น สอบสวนพยานแทน โดยกำหนดประเด็นหรือข้อสำคัญที่จะต้องสอบสวนไปให้

วิธีปฏิบัติในการสอบสวนพยานบุคคลนั้น ต้องมีกรรมการนั่งสอบสวนอย่างน้อยกึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการ จึงจะเป็นองค์คณะทำการสอบสวนพยานได้ ในกรณีการส่งประเด็นไปสอบ หัวหน้าหน่วยงานในท้องที่นั้น นั่งสอบร่วมกับคณะอีกอย่างน้อย ๒ คน

สิทธิของพยาน/ผู้เสียหาย

๑. พยานที่เป็นข้าราชการ	ให้ถือว่าไปปฏิบัติหน้าที่ราชการ มีสิทธิที่จะได้รับความสะดวกและได้รับความคุ้มครองจากการถูกกลั่นแกล้ง หรือการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ของพยานจากผู้บังคับบัญชาทุกระดับชั้น ผู้บังคับบัญชามีหน้าที่ช่วยประสานงานกับอัยการสูงสุด เพื่อเป็นนายแก้ต่างกรณีถูกฟ้องในคดีแพ่งหรือคดีอาญา
๒. ผู้เสียหายหรือพยานซึ่งเป็นเด็ก*	ทำการสอบสวนในสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับเด็ก ให้มีข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาหรือข้าราชการอื่นที่เป็นกลางและเชื่อถือได้ หรือบุคคลที่เด็กร้องขอและไว้วางใจเข้าร่วมในการสอบปากคำ หากผู้เสียหายหรือพยานซึ่งเป็นเด็กตั้งข้อรังเกียจบุคคลใด ให้เปลี่ยนตัวบุคคลนั้น
๓. ผู้เสียหายหรือพยานเป็นคนหูหนวกหรือเป็นใบ้/หูหนวกและเป็นใบ้/มีความพิการทางกาย/ไม่เข้าใจภาษาไทย	ให้จัดหาล่ามที่เป็นกลางและเชื่อถือได้

*การสอบสวนปากคำผู้เสียหายหรือพยานซึ่งเป็นเด็ก ก.ค.ศ. มีหนังสือให้แจ้งส่วนราชการ หน่วยงานการศึกษาและบุคคลที่เกี่ยวข้อง ถ้อยปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา พ.ศ. ๒๕๕๐ โดยเคร่งครัด แจ้งตามหนังสือสำนักงาน ก.ค.ศ. ด่วนที่สุด ที่ ศธ ๐๒๐๖.๙/ว ๒ ลงวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕

หน้าที่ของพยาน

๑. ในกรณีที่คณะกรรมการสอบสวนเรียกบุคคลใดมาเป็นพยาน ให้บุคคลนั้นมาชี้แจงหรือให้ถ้อยคำ ตามวัน เวลา และสถานที่ที่กำหนด

๒. พยานมีเจตนาขัดขืน หลีกเลี่ยงไม่ไปให้ถ้อยคำ ให้ถ้อยคำเป็นเท็จ ให้ถ้อยคำกลับไปกลับมา เพื่อช่วยผู้ถูกกล่าวหาให้พ้นผิดอาจมีความผิดฐานให้การเท็จ

๓. พยานที่เป็นข้าราชการปฏิบัติตามข้อ ๒ ให้รายงานผู้บังคับบัญชา

ข้อห้ามในการสอบสวน

๑. ห้ามมิให้กรรมการสอบสวนผู้ใดกระทำการหรือจัดให้กระทำการใด ๆ ซึ่งเป็นการให้คำมั่นสัญญา ชูเชิญ หรือกระทำการโดยมิชอบด้วยประการใด ๆ เพื่อจูงใจบุคคลนั้น ให้ถ้อยคำอย่างใด ๆ หรือกระทำให้ท้อใจ หรือใช้กลอุบายอื่นเพื่อป้องกันมิให้บุคคลใดให้ถ้อยคำซึ่งอยากจะให้ด้วยความเต็มใจในเรื่องที่ถูกกล่าวหา (ข้อ ๒๙)

๒. ห้ามมิให้บุคคลอื่นอยู่ในที่สอบสวน เว้นแต่ทนายความหรือที่ปรึกษาของผู้ถูกกล่าวหาหรือบุคคลซึ่งคณะกรรมการสอบสวนอนุญาตให้อยู่ เพื่อประโยชน์แห่งการสอบสวน (ข้อ ๓๐)

๓. ในการบันทึกถ้อยคำห้ามมิให้ขูดลบหรือบันทึกข้อความทับ ถ้าจะต้องแก้ไขข้อความที่ได้บันทึกไว้แล้ว ให้ใช้วิธีขีดฆ่าหรือตอกเติม และให้กรรมการสอบสวนผู้ร่วมสอบสวนอย่างน้อยหนึ่งคนกับผู้ที่ให้ถ้อยคำลงลายมือชื่อกำกับไว้ทุกแห่งที่ขีดฆ่าหรือตอกเติม (ข้อ ๓๐)

๔. ในการสอบสวนของคณะกรรมการสอบสวน ห้ามมิให้บุคคลอื่นร่วมทำการสอบสวน

ในกรณีที่คณะกรรมการสอบสวนเรียกบุคคลใดมาเป็นพยานให้บุคคลนั้นมาชี้แจงหรือให้ถ้อยคำตามวัน เวลา และสถานที่ที่คณะกรรมการสอบสวนกำหนด

ในกรณีที่พยานมาแต่ไม่ให้ถ้อยคำหรือไม่มา หรือคณะกรรมการสอบสวนเรียกพยานไม่ได้ ภายในเวลาอันสมควร หรือการสอบสวนพยานหลักฐานใดจะทำให้การสอบสวนล่าช้าโดยไม่จำเป็น หรือมิใช่พยานหลักฐานในประเด็นสำคัญ คณะกรรมการสอบสวนจะงดไม่สอบสวนพยานนั้นก็ได้อีก แต่ต้องบันทึกเหตุอันไว้ในบันทึกประจำวันที่มีการสอบสวน ตามข้อ ๑๔ และในรายงานการสอบสวน ตามข้อ ๓๙

กรณีศึกษา การสอบปากคำพยานซึ่งเป็นเด็ก จำนวน ๘ ราย เป็นการดำเนินการโดยไม่ชอบด้วยข้อ ๒๘ วรรคสอง ของกฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา พ.ศ. ๒๕๕๐ จึงทำให้ถ้อยคำให้การของพยาน ซึ่งเป็นเด็กจำนวน ๘ ราย เสียไปทั้งหมด ซึ่งจะเห็นได้ว่าการพิจารณาพยานหลักฐานได้ยึดคำให้การของพยานผู้เสียหาย ซึ่งเป็นเด็กเป็นสำคัญแต่ไม่ปรากฏว่าได้มีมติให้ผู้บังคับบัญชาดำเนินการให้คณะกรรมการสอบสวนทำการสอบสวนพยาน ซึ่งเป็นเด็กใหม่ให้ถูกต้องแต่อย่างใด ดังนั้น การที่มีได้ดำเนินการดังกล่าวข้างต้นนี้เสียก่อนที่จะมีคำสั่งลงโทษไล่อุทธรณ์ออกจากราชการ จึงเป็นการนำพยานที่ไม่มีอยู่มาใช้ประกอบการพิจารณาสั่งลงโทษ อันเป็นการไม่ชอบด้วยกฎหมาย และทำให้เสียความเป็นธรรมแก่ผู้อุทธรณ์ อันเป็นเหตุให้คำสั่งลงโทษไล่อุทธรณ์ออกจากราชการ เป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ฉะนั้น เมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่า การสอบสวนพยานซึ่งเป็นเด็กถือว่าเป็นสาระสำคัญที่จำเป็นจะต้องนำมาประกอบการพิจารณาเพื่อพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้อุทธรณ์ จึงมีมติเป็นเอกฉันท์ให้เพิกถอนคำสั่งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาที่สั่งลงโทษไล่อุทธรณ์ออกจากราชการ และให้ผู้บังคับบัญชาสั่งให้ผู้อุทธรณ์กลับเข้ารับราชการและสั่งให้คณะกรรมการสอบสวนดำเนินการสอบปากคำพยานซึ่งเป็นเด็กใหม่ ให้ถูกต้องตามข้อ ๒๘ วรรคสอง ของกฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา พ.ศ. ๒๕๕๐ แล้วดำเนินการสอบสวนพิจารณาใหม่ให้ถูกต้องตามกฎหมายต่อไป

(มติ อ.ก.ค.ศ. วิสามัญเกี่ยวกับการอุทธรณ์และการร้องทุกข์ ครั้งที่ ๑๔/๒๕๕๗ วันพุธที่ ๒๓ กรกฎาคม ๒๕๕๗)

การสอบสวนกรณีมีคำพิพากษาถึงที่สุด

ในกรณีที่มีคำพิพากษาถึงที่สุดว่า ผู้ถูกกล่าวหากระทำผิดหรือต้องรับผิดในคดีที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ถูกกล่าวหา ถ้าคณะกรรมการสอบสวนเห็นว่าข้อเท็จจริงที่ปรากฏตามคำพิพากษาได้ความประจักษ์ชัดอยู่แล้ว ให้ถือเอาคำพิพากษานั้นเป็นพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหา โดยไม่ต้องสอบสวนพยานหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้องกับข้อกล่าวหา แต่ต้องแจ้งให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบและแจ้งข้อกล่าวหาพร้อมสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาตามที่ปรากฏในคำพิพากษาให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ ทั้งนี้ ให้นำข้อ ๒๔ มาใช้บังคับโดยอนุโลม (ข้อ ๓๖)

การสอบสวนกรณีผู้ถูกกล่าวหาโอน/ย้าย

ในระหว่างการสอบสวน แม้จะมีการสั่งให้ผู้ถูกกล่าวหาไปอยู่นอกบังคับบัญชาของผู้สั่งแต่งตั้ง คณะกรรมการสอบสวนให้คณะกรรมการสอบสวนทำการสอบสวนต่อไปจนเสร็จ แล้วทำรายงานการสอบสวน และเสนอสำนวนการสอบสวนต่อผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเกี่ยวกับคุณสมบัติ คณะกรรมการสอบสวนขั้นตอนการสอบสวนการแจ้ง สว.๓ และการสอบสวนตอนใดที่ไม่ถูกต้องให้ผู้สั่งแต่งตั้ง คณะกรรมการสอบสวนส่งเรื่องให้ผู้บังคับบัญชาคนใหม่มีอำนาจตรวจสอบความถูกต้องดังกล่าวด้วย (ข้อ ๓๗)

การสอบสวนกรณีเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญา

กรณีที่มีการกระทำผิดวินัยของข้าราชการเข้าลักษณะความผิดทางอาญาดังนั้น ผลการดำเนินการทางวินัยอาจแตกต่างจากผลการดำเนินคดีอาญาได้ เพราะการดำเนินการทางวินัยกับการดำเนินคดีอาญาเป็นกระบวนการที่แยกต่างหากจากกัน และแม้จะปรากฏว่าผลการดำเนินคดีอาญาแตกต่างออกไป แต่ก็ไม่กระทบต่อการพิจารณา ลงโทษทางวินัยที่ได้ดำเนินการไปโดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว

ดังนั้น ในกรณีที่มีการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนในความผิดทางวินัยและปรากฏว่า การกระทำของผู้ถูกกล่าวหาเข้าลักษณะเป็นความผิดทางอาญาที่ไม่ใช่ความผิดอันได้กระทำโดยประมาท หรือ ความผิดลหุโทษ คณะกรรมการสอบสวนก็ต้องทำการสอบสวนไปตามคำสั่งนั้น เพราะกฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา พ.ศ. ๒๕๕๐ ได้กำหนดหน้าที่และวิธีการสอบสวนพิจารณาโทษทางวินัย ไว้เป็นส่วนหนึ่ง ต่างหากจากการดำเนินคดีอาญา ถ้าผลการสอบสวนพิจารณาทางวินัยฟังได้ว่า ผู้ถูกกล่าวหากระทำผิดวินัยก็ควร สั่งลงโทษโดยไม่ชักช้า แต่ถ้าผลการสอบสวนพิจารณาทางวินัยยังฟังไม่ได้ว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำผิดวินัยกรณีเช่นนี้ ผู้นั้นก็ยังตกอยู่ในฐานะเป็นผู้ถูกฟ้องคดีอาญา หรือถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดอาญาอยู่ ถ้าไม่ใช่คดีความผิดที่เป็นความผิด ลหุโทษหรือความผิดอันได้กระทำโดยประมาทกฎหมายยังให้อำนาจผู้บังคับบัญชาสั่งพักราชการเพื่อรอฟังผล ทางคดีอาญาได้ ในกรณีเช่นนี้จึงสมควรรอการสั่งเด็ดขาดไว้ก่อน จนกว่าจะทราบผลทางคดีอาญา ทั้งนี้ ตามนัย มติ ก.พ. ตามหนังสือสำนักงาน ก.พ. ที่ สร ๐๙๐๕/ว ๔ ลงวันที่ ๑๘ มีนาคม ๒๕๐๙ และที่ สร ๐๙๐๕/ว ๙ ลงวันที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๐๙

กรณีศึกษา

๑. การรอผลคดีอาญานั้น ศาลปกครองสูงสุดได้มีแนววินิจฉัยว่า การดำเนินการทางวินัยไม่ต้อง รอผลคดีอาญา และผลของคดีอาญาจะเป็นประการใดไม่ผูกมัดผู้ดำเนินการทางวินัยที่จะเห็นแตกต่างได้ หากได้กระทำไปโดยสุจริตและเป็นไปตามกฎหมายแล้ว (คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด ที่ อ.๑๔๒/๒๕๔๙) และเห็นว่า ผลการลงโทษทางวินัยและผลการลงโทษทางอาญาหาจำต้องมีผลไปทางเดียวกันไม่ เพราะกระบวนการ พิเคราะห์ทางวินัยและทางอาญามีความแตกต่างกัน การรับฟังพยานหลักฐานก็แตกต่างกัน ทั้งการมีอยู่ของพยานหลักฐาน และการให้ถ้อยคำ หรือการเบิกความของพยานอาจมีความแตกต่างกันได้ จึงไม่จำเป็นต้องรอผลการพิจารณาทางอาญา ก่อน แต่ประการใด เมื่อมีการดำเนินการทางวินัยจนมีการสั่งลงโทษผู้ฟ้องคดี หากภายหลังปรากฏว่าผู้ฟ้องคดี กระทำความผิดอาญาจนได้รับโทษจำคุกหรือโทษที่หนักกว่าจำคุก โดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกหรือโทษ ที่หนักกว่าจำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ ผลของการได้รับโทษจำคุก ดังกล่าว ถือเป็นกรณณ์กระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง และเป็นกรณีความผิดที่ปรากฏชัดแจ้ง เมื่อผู้ถูกฟ้องคดีลงโทษทางวินัย ผู้ฟ้องคดีในเรื่องดังกล่าว ไม่ถือว่าเป็นการดำเนินการทางวินัยซ้ำซ้อน ถึงแม้มูลกรณณ์การกระทำความผิดเป็นเหตุ เดียวกันกับผลการดำเนินการทางวินัยที่เป็นเหตุแห่งคดีนี้ก็ตาม (คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด ที่ อ.๖๗/๒๕๔๗)

๒. ตามคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด ที่ อ.๖๗/๒๕๔๗ ได้วางหลักกรณีการลงโทษทางวินัยที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญาว่า เมื่อมีการดำเนินการทางวินัยและได้ส่งลงโทษแก่ข้าราชการผู้ใดไปแล้ว หากปรากฏภายหลังว่าข้าราชการผู้นั้นกระทำผิดอาญาจนได้รับโทษจำคุก ผลของการได้รับโทษจำคุกเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ซึ่งเป็นความผิดที่ปรากฏชัดแจ้ง ผู้บังคับบัญชายังสามารถส่งลงโทษไล่ออกหรือปลดออกได้โดยไม่ถือว่าเป็นการดำเนินการทางวินัยซ้ำ แม้มูลกรณีการกระทำผิดจะเป็นเหตุเดียวกัน ซึ่งเป็นการกลับหลักแนววินิจฉัยของ ก.พ. ตามหนังสือสำนักงาน ก.พ. ที่ นร ๐๗๐๙.๒/๕๖๕ ลงวันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๔๑ ซึ่งเห็นว่าเป็นการดำเนินการซ้ำต้องสั่งให้ผู้นั้นออกจากราชการเพราะขาดคุณสมบัติ

๓. คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด ที่ อ. ๔๖๓/๒๕๕๑ เมื่อข้าราชการถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง และการกระทำดังกล่าวเป็นความผิดทางอาญาด้วย ข้าราชการผู้นั้นย่อมถูกดำเนินการทั้งทางวินัยและทางอาญาไปพร้อมกันได้ แม้ว่าผลคดีอาญายังไม่ถึงที่สุดก็ตาม เนื่องจากการดำเนินคดีอาญานั้น มุ่งประสงค์ควบคุมการกระทำของบุคคลในสังคมมิให้กระทำการที่กฎหมายกำหนดว่าเป็นความผิดอาญา เพื่อคุ้มครองสังคมโดยรวมให้มีความสงบสุข ส่วนการดำเนินการทางวินัยเป็นมาตรการในการรักษาวินัยของข้าราชการที่มุ่งปราบปรามข้าราชการที่กระทำการฝ่าฝืนข้อห้ามตามที่กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ กำหนดโดยใช้วิธีการลงโทษทางวินัยซึ่งมีผลเป็นการปรามไม่ให้ข้าราชการอื่นกระทำผิดวินัยเพราะเกรงกลัวการลงโทษด้วย อีกทั้งการรับฟังพยานหลักฐานเพื่อจะลงโทษทางวินัยของผู้บังคับบัญชา ก็แตกต่างจากการรับฟังพยานหลักฐานเพื่อลงโทษในคดีอาญาของศาล โดยคดีอาญาศาลจะพิพากษาลงโทษจำเลยได้ต่อเมื่อมีพยานหลักฐานปรากฏชัดแจ้งปราศจากข้อสงสัย ส่วนการลงโทษทางวินัยผู้บังคับบัญชาสามารถใช้ดุลพินิจสั่งลงโทษผู้ถูกกล่าวหาได้โดยพิจารณาจากพยานหลักฐานและพฤติการณ์ของผู้ถูกกล่าวหาที่ปรากฏในสำนวนการสอบสวนของคณะกรรมการสอบสวน ซึ่งรวมถึงสำนวนการไต่สวนข้อเท็จจริงตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติโดยไม่จำเป็นต้องปรากฏพยานหลักฐานชัดแจ้งปราศจากข้อสงสัยดังเช่นคดีอาญา และไม่จำเป็นต้องรอฟังผลคดีอาญาแต่อย่างใด

การสอบสวนผู้ซึ่งออกจากราชการไปแล้ว

การที่ผู้บังคับบัญชาจะดำเนินการทางวินัยและลงโทษแก่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใดได้ ผู้นั้นจะต้องมีสถานะเป็นข้าราชการและกระทำผิดวินัยตามที่กฎหมายบัญญัติเป็นข้อห้ามหรือข้อปฏิบัตินั้น และกรณีข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใดออกจากราชการไปแล้ว ผู้บังคับบัญชาสามารถดำเนินการทางวินัยแก่ผู้นั้นได้เว้นแต่จะออกจากราชการเพราะตาย ต่อเมื่อมีกรณีถูกกล่าวหาว่ากระทำหรือละเว้นการกระทำการใดที่ฟังเห็นได้ว่าเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง เป็นหนังสือต่อผู้บังคับบัญชาของผู้นั้นหรือต่อผู้มีหน้าที่สืบสวนหรือตรวจสอบตามกฎหมายหรือระเบียบของทางราชการ หรือเป็นการกล่าวหาโดยผู้บังคับบัญชาของผู้นั้นหรือมีกรณีถูกฟ้องคดีอาญาหรือต้องหาว่ากระทำความผิดอาญา เว้นแต่เป็นความผิดอาญาที่ได้กระทำโดยประมาทที่ไม่เกี่ยวกับราชการหรือความผิดลหุโทษอยู่ก่อนออกจากราชการ ทั้งนี้ ตามนัยมาตรา ๑๐๒ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ หากกรณีไม่เข้าหลักเกณฑ์ดังกล่าว ผู้บังคับบัญชาที่ไม่สามารถดำเนินการทางวินัยแก่ผู้ที่ออกจากราชการไปแล้วได้

กรณีข้าราชการซึ่งถูกแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยไม่ร้ายแรงได้ลาออกจากราชการหรือเกษียณอายุราชการไปแล้ว ผู้บังคับบัญชาต้องยุติการสอบสวนเนื่องจากผู้นั้นไม่มีสถานะเป็นข้าราชการจึงไม่สามารถสั่งลงโทษได้ เว้นแต่มีกรณีถูกกล่าวหาหรือถูกสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรง หรือถูกฟ้องคดีอาญาหรือต้องหาว่ากระทำความผิดอาญาอยู่ก่อนออกจากราชการ ซึ่งมาตรา ๑๐๒ ให้อำนาจผู้มีอำนาจตามมาตรา ๕๓ ดำเนินการทางวินัยต่อไปได้เสมือนว่าผู้นั้นยังมีได้ออกจากราชการ

กรณีข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาถูกสอบสวนความผิดทางวินัยอย่างร้ายแรง และถึงแก่ความตายในระหว่างการสอบสวนยังไม่เสร็จสิ้น ในทางปฏิบัติคณะกรรมการสอบสวนจะงดการสอบสวน เพราะข้าราชการผู้นั้นได้พ้นจากราชการเพราะถึงแก่ความตายไปแล้ว แต่กระทรวงการคลังได้ขอความร่วมมือ ให้ส่วนราชการต้นสังกัดทำการสอบสวนต่อไปจนเสร็จ และสรุปความเห็นเพื่อที่ผู้บังคับบัญชาจะได้นำผลของการสอบสวนไปประกอบการพิจารณาเกี่ยวกับการสั่งจ่ายบำเหน็จบำนาญของข้าราชการผู้นั้น ตามมาตรา ๕๓ แห่งพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการ พ.ศ. ๒๔๙๔ ทั้งนี้ ตามหนังสือกระทรวงการคลัง ที่ กค. ๐๕๐๔/๑๕๕๕๖ ลงวันที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๒๐

ทั้งนี้ การดำเนินการทางวินัยแก่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ออกจากราชการไปแล้ว สถานิติบัญญัติแห่งชาติ ในคราวประชุมครั้งที่ ๘๔/๒๕๖๑ เมื่อวันที่พฤหัสบดีที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๖๑ พิจารณาร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. แล้วมีมติเห็นสมควรประกาศใช้เป็นกฎหมายต่อไป เมื่อร่างพระราชบัญญัติฯ ดังกล่าว ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ก็จะมีผลใช้บังคับได้ กฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา มาตรา ๑๐๒ ที่แก้ไขใหม่นี้ กำหนดให้สามารถดำเนินการทางวินัยต่อไปได้เสมือนว่าผู้นั้นยังมีได้ออกจากราชการเว้นแต่เหตุตาย โดยมีเงื่อนไขดังนี้

๑. การกระทำที่เป็นมูลเหตุที่นำมากล่าวหาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ออกจากราชการไปแล้ว ว่าได้กระทำหรือละเว้นการกระทำใดอันเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง หรือความผิดที่เป็นมูลเหตุให้ถูกฟ้องคดีอาญาหรือต้องหาคดีอาญาที่มีโทษความผิดอาญาที่ได้กระทำโดยประมาทที่ไม่เกี่ยวกับราชการหรือความผิดลหุโทษต้องเป็นการกระทำที่เกิดขึ้นในขณะที่ผู้นั้นรับราชการ

๒. การกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงต้องทำเป็นหนังสือต่อผู้บังคับบัญชาของผู้นั้น หรือต่อผู้มีหน้าที่สืบสวนสอบสวนหรือตรวจสอบตามกฎหมายหรือระเบียบของทางราชการ หรือเป็นการกล่าวหาของผู้บังคับบัญชาของผู้นั้น

๓. การกล่าวหาผู้ที่ออกจากราชการไปแล้วว่า กระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงหรือการถูกฟ้องคดีอาญาหรือต้องหาคดีอาญา จะกล่าวหาหรือกระทำก่อนที่ผู้นั้นออกจากราชการหรือหลังจากผู้นั้นออกจากราชการไปแล้วก็ได้

๔. กรณีที่เป็นการกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง ก่อนที่ผู้นั้นจะออกจากราชการหรือกรณีที่ถูกฟ้องคดีอาญาหรือต้องหาคดีอาญา ก่อนออกจากราชการให้ดำเนินการสืบสวนหรือพิจารณาดำเนินการทางวินัยต่อไปได้ และต้องสั่งลงโทษภายใน ๓ ปี นับแต่วันที่ผู้นั้นออกจากราชการ

๕. กรณีที่เป็นการกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง หลังจากที่ผู้นั้นออกจากราชการหรือกรณีที่ถูกฟ้องคดีอาญาหรือต้องหาคดีอาญา หลังออกจากราชการให้ดำเนินการสืบสวนหรือพิจารณาดำเนินการทางวินัย โดยต้องเริ่มดำเนินการสอบสวนภายใน ๑ ปีนับแต่ผู้นั้นออกจากราชการ เว้นแต่เป็นกรณีความผิดที่ปรากฏชัดแจ้งตามมาตรา ๙๘ วรรคเจ็ด และจะต้องสั่งลงโทษภายใน ๓ ปี นับแต่วันที่ผู้นั้นออกจากราชการ

๖. กรณีที่ศาลปกครองมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้เพิกถอนคำสั่งลงโทษหรือองค์การพิจารณาอุทธรณ์คำสั่งลงโทษ หรือองค์การตรวจสอบรายงานการดำเนินการทางวินัย มีคำวินิจฉัยถึงที่สุดหรือมีมติให้เพิกถอนคำสั่งลงโทษ เพราะเหตุกระบวนการดำเนินการทางวินัยไม่ชอบด้วยกฎหมายให้ดำเนินการทางวินัยให้แล้วเสร็จภายใน ๒ ปีนับแต่วันที่คำพิพากษาถึงที่สุด หรือมีคำวินิจฉัยถึงที่สุดหรือมีมติแล้วแต่กรณี

๗. ในการดำเนินการทางวินัย ถ้าผลการสอบสวนพิจารณาปรากฏว่า ผู้นั้นกระทำผิดวินัยไม่ร้ายแรง ก็ให้งดโทษ

๘. ข้อยกเว้นมิให้บังคับแก่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งถูกสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน ตามมาตรา ๑๐๓ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗

๙. กรณีเป็นการดำเนินการทางวินัยตามที่ ป.ป.ช. หรือ ป.ป.ท. ชี้มูลความผิดแก่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ออกจากราชการไปแล้ว ให้ดำเนินการทางวินัยและสั่งลงโทษตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตหรือกฎหมายว่าด้วยมาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแล้วแต่กรณี

การรวบรวมพยานหลักฐาน

การรวบรวมพยานหลักฐาน เป็นกระบวนการสำคัญของการสอบสวน ซึ่งคณะกรรมการสอบสวนมีหน้าที่ค้นหาข้อเท็จจริง พยานหลักฐาน ตลอดจนรายละเอียดของพฤติการณ์ต่าง ๆ อันเกี่ยวข้องกับเรื่องที่กล่าวหา และองค์ประกอบความผิดตามข้อกล่าวหา เพื่อแสวงหาความจริงในเรื่องที่กล่าวหาและดูแลให้บังเกิดความยุติธรรมตลอดกระบวนการสอบสวน ในการนี้ให้คณะกรรมการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานที่ได้จากการสอบสวนเข้าสำนวนพยานหลักฐานต่าง ๆ ที่จะรวบรวมนั้น ได้แก่ คำให้การของผู้ถูกกล่าวหา คำให้การของพยานบุคคล พยานเอกสาร รวมทั้งพยานวัตถุ ประวัติและความประพฤตินของผู้ถูกกล่าวหาที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่กล่าวหาเท่าที่จำเป็นเพื่อประกอบการพิจารณา

การรวบรวมพยานหลักฐาน คณะกรรมการสอบสวนจะต้องกระทำอย่างอิสระและเป็นกลาง โดยปราศจากอคติอย่างใด ๆ ต่อผู้ถูกกล่าวหา โดยกระทำตั้งแต่เริ่มต้นทำการสอบสวนไปจนกว่าจะสอบสวนเสร็จสิ้นกระแสความ เพื่อจะได้สรุปข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานต่าง ๆ ทำรายงานการสอบสวนพร้อมทั้งความเห็นเสนอผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน ทั้งนี้ ในการรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ ดังที่กล่าวนี้ คณะกรรมการสอบสวนควรจะได้ทำสารบาญไว้ด้วย เพื่อความสะดวกในการตรวจสอบและพิจารณาของผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน หรือผู้มีอำนาจหน้าที่พิจารณาเรื่องนั้น ๆ

การนำเอกสารหรือวัตถุมาใช้เป็นพยานหลักฐานในสำนวนการสอบสวน ให้กรรมการสอบสวนบันทึกไว้ด้วยว่าได้มาอย่างไร จากผู้ใด และเมื่อใด

เอกสารที่ใช้เป็นพยานหลักฐานในสำนวนการสอบสวนให้ใช้ต้นฉบับ แต่ถ้าไม่อาจนำต้นฉบับมาได้ จะใช้สำเนาที่กรรมการสอบสวนหรือผู้มีหน้าที่รับผิดชอบรับรองว่าเป็นสำเนาถูกต้องก็ได้

ในกรณีที่หาต้นฉบับเอกสารไม่ได้เพราะสูญหายหรือถูกทำลาย หรือโดยเหตุประการอื่น จะให้นำสำเนาหรือพยานบุคคลมาสืบก็ได้

เมื่อคณะกรรมการสอบสวนได้รวบรวมพยานหลักฐานเสร็จแล้ว ก่อนเสนอสำนวนการสอบสวนต่อผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน ถ้าคณะกรรมการสอบสวนเห็นว่าจำเป็นจะต้องรวบรวมพยานหลักฐานเพิ่มเติมก็ให้ดำเนินการได้ ถ้าพยานหลักฐานที่ได้เพิ่มเติมมานั้น เป็นพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหา ให้คณะกรรมการสรุปพยานหลักฐานดังกล่าวให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ และให้โอกาสผู้ถูกกล่าวหาที่จะให้ถ้อยคำหรือนำสืบแก้เฉพาะพยานหลักฐานเพิ่มเติมที่สนับสนุนข้อกล่าวหา (ข้อ ๒๕)

ผู้ถูกกล่าวหาซึ่งได้ยื่นคำชี้แจงหรือให้ถ้อยคำแก้ข้อกล่าวหาไว้แล้ว มีสิทธิยื่นคำชี้แจงเพิ่มเติมหรือขอให้ถ้อยคำหรือนำสืบแก้ข้อกล่าวหาเพิ่มเติมได้ กรณีอยู่ระหว่างการพิจารณาของผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน หรือผู้บังคับบัญชาคนใหม่ ผู้ถูกกล่าวหาอาจยื่นคำชี้แจงต่อบุคคลดังกล่าวได้ (ข้อ ๒๖)

ระยะเวลาการสอบสวนและการขอขยายเวลาการสอบสวน

ระยะเวลาและขั้นตอนการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรง

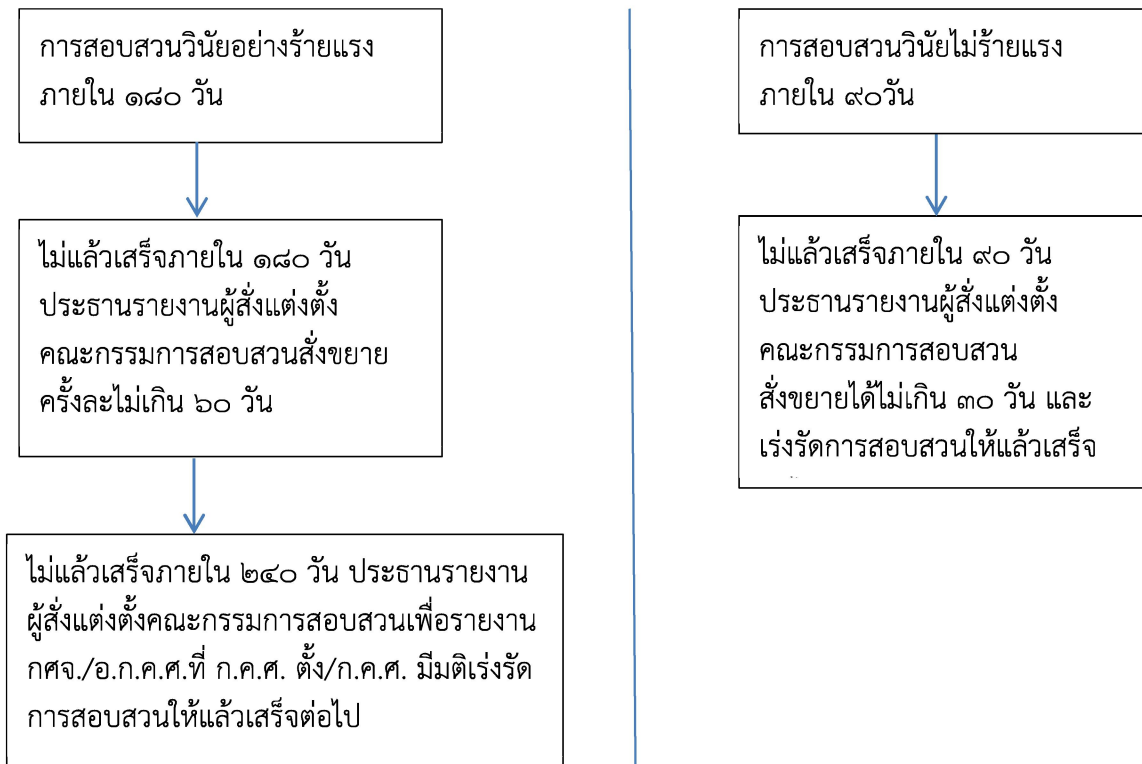
ลำดับที่	การดำเนินการของคณะกรรมการสอบสวน	ระยะเวลา
๑	ประธานคณะกรรมการสอบสวนนัดคณะกรรมการสอบสวนมาประชุมเพื่อวางแนวทางการสอบสวน ตามข้อ ๑๖ แล้วแจ้งผู้ถูกกล่าวหา มาพบเพื่อแจ้งและอธิบายข้อกล่าวหาให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ	ภายใน ๑๕ วันนับแต่วันที่ประธานคณะกรรมการได้รับทราบคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน
๒	กรณีที่ผู้กล่าวหาไม่รับสารภาพหรือรับสารภาพบางส่วน ให้คณะกรรมการดำเนินการรวบรวมพยานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่กล่าวหา	ภายใน ๖๐ วันนับแต่วันที่ดำเนินการตาม (๑) แล้วเสร็จ
๓	ภายหลังกรรมการสอบสวนประชุมพิจารณาพยานหลักฐานแล้ว เห็นว่ากรณีมีหลักฐานชัดเจนว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำผิดวินัย ให้มีหนังสือแจ้งให้ผู้ถูกกล่าวหา มาพบเพื่อแจ้งข้อกล่าวหาพร้อมสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหา ตามข้อ ๒๔	ภายใน ๑๕ วันนับแต่วันที่ดำเนินการตาม (๒) แล้วเสร็จ
๔	ดำเนินการรวบรวมพยานหลักฐานฝ่ายที่ผู้ถูกกล่าวหาอ้าง และที่คณะกรรมการสอบสวนเห็นควรรวบรวมพยานหลักฐานจากฝ่ายผู้ถูกกล่าวหา	ภายใน ๖๐ วันนับแต่วันที่ดำเนินการตาม (๓) แล้วเสร็จ
๕	<ul style="list-style-type: none"> - คณะกรรมการสอบสวนประชุมพิจารณาพยานหลักฐานทั้งหมดจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อลงมติว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำผิดวินัยหรือเป็นผู้บริสุทธิ์ ถ้าผิดวินัย ผิดกรณีใด มาตราใด ควรรับโทษสถานใดหรือหย่อนความสามารถ ตามมาตรา ๑๑๑ หรือมีมลทินหรือมัวหมอง ตามมาตรา ๑๑๒ - ทำรายงานการสอบสวน - เสนอรายงานการสอบสวนพร้อมสำนวนการสอบสวนต่อผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน 	ภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ดำเนินการตาม (๔) แล้วเสร็จ
	รวม	๑๘๐ วัน

ระยะเวลาและขั้นตอนการสอบสวนวินัยไม่ร้ายแรง

ให้คณะกรรมการสอบสวนดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน ๙๐ วัน นับแต่วันที่ประธานได้รับทราบคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน โดยนำขั้นตอนการสอบสวน ตามข้อ ๒๐ (๑) (๒) (๓) (๔) และ (๕) มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ในกรณีที่คณะกรรมการสอบสวนไม่สามารถดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในกำหนดระยะเวลาได้ ให้ประธานกรรมการสอบสวนรายงานเหตุที่ทำให้การสอบสวนไม่แล้วเสร็จต่อผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน เพื่อขอขยายระยะเวลาการสอบสวน ในกรณีเช่นนี้ให้ผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนสั่งขยายระยะเวลาดำเนินการได้ตามความจำเป็นไม่เกิน ๓๐ วัน กรณีสอบสวนทางวินัยไม่ร้ายแรง และครั้งละไม่เกิน ๖๐ วัน กรณีสอบสวนทางวินัยอย่างร้ายแรง หากไม่แล้วเสร็จภายใน ๒๔๐ วัน ให้ประธานกรรมการสอบสวนรายงานเหตุที่ทำให้การสอบสวนไม่แล้วเสร็จต่อผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน เพื่อรายงานให้ กศจ. อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง หรือ ก.ค.ศ. แล้วแต่กรณี เพื่อมีมติเร่งรัดการสอบสวนภายในระยะเวลาที่กำหนด

การขอขยายเวลาสอบสวน



การทำรายงานการสอบสวน

การทำรายงานการสอบสวน คือ การทำบันทึกสรุปข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานที่ได้จากการสอบสวน พร้อมทั้งแสดงความคิดเห็นว่าผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำความผิดวินัยตามมาตราใด อย่างไร หรือไม่ โดยอาศัยพยานหลักฐานและเหตุผลใด และควรได้รับโทษสถานใด หรือผู้ถูกกล่าวหาหย่อนความสามารถในอันที่จะปฏิบัติหน้าที่ราชการหรือบกพร่องในหน้าที่ราชการด้วยเหตุใด หรือประพฤตินั้นไม่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ราชการหรือไม่อย่างไร หรือเป็นผู้มีมลทินหรือมีหมองในกรณีที่สอบสวนนั้นหรือไม่อย่างไร (ข้อ ๓๘)

การทำรายงานการสอบสวน คณะกรรมการสอบสวนจะกระทำเมื่อได้ประชุมลงมติแล้ว โดยคณะกรรมการสอบสวนจะทำรายงานการสอบสวน ตามแบบ สว.๖ ท้ายกฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการสอบสวน พิจารณา พ.ศ. ๒๕๕๐ ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของสำนวนการสอบสวน

ในรายงานการสอบสวนให้มีสาระสำคัญ ดังนี้

๑. สรุปข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานว่ามีอย่างใดบ้าง กรณีที่ไม่ได้สอบสวนพยานตามข้อ ๓๐ และข้อ ๓๑ ให้รายงานเหตุที่ไม่ได้สอบสวนนั้นให้ปรากฏไว้ด้วย และในกรณีที่ผู้ถูกกล่าวหาให้อภัยคำรับสารภาพให้บันทึกเหตุผลในการรับสารภาพ (ถ้ามี) ไว้ด้วย เช่น บันทึกว่าผู้ถูกกล่าวหาให้อภัยคำรับสารภาพเพราะจำนนต่อหลักฐาน หรือเพราะเหตุใด เพื่อประโยชน์อย่างใดของผู้ถูกกล่าวหา

๒. วินิจฉัยเปรียบเทียบพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาและพยานหลักฐานที่หักล้างข้อกล่าวหา (ถ้ามี) ว่าควรรับฟังพยานหลักฐานฝ่ายใด เพียงใด โดยอาศัยเหตุผลใด

๓. ความเห็นของคณะกรรมการสอบสวนว่าผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำความผิดวินัยหรือไม่ อย่างไร ถ้ากระทำผิดเป็นความผิดในกรณีใด ตามมาตราใด และควรได้รับโทษสถานใด หรือหย่อนความสามารถในอันที่จะปฏิบัติหน้าที่ราชการ หรือบกพร่องในหน้าที่ราชการด้วยเหตุใด หรือประพฤติดนไม่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ราชการหรือไม่ อย่างไร หรือเป็นผู้มีมลทินหรือมัวหมองในกรณีที่สอบสวนนั้นหรือไม่ อย่างไร

๔. เหตุผลพร้อมข้อสนับสนุนการใช้ดุลพินิจของกรรมการสอบสวน หากมีกรรมการสอบสวนผู้ใดมีความเห็นแย้ง ให้บันทึกความเห็นแย้งไว้กับรายงานการสอบสวน

เมื่อคณะกรรมการสอบสวนได้ทำรายงานการสอบสวนเสร็จแล้วให้เสนอสำนวนการสอบสวน พร้อมทั้งสารบาญต่อผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน เมื่อคณะกรรมการสอบสวนได้เสนอสำนวนการสอบสวนต่อผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนแล้วจึงจะถือว่าการสอบสวนแล้วเสร็จ (ข้อ ๓๙)

อย่างไรก็ดี การทำรายงานการสอบสวนเป็นแต่เพียงการเสนอข้อเท็จจริงและความเห็น มิใช่การชี้ขาดในการรับฟังข้อเท็จจริงและการชี้ขาดความผิดและการกำหนดความผิดรวมทั้งการกำหนดโทษ เป็นเรื่องของผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน หรือผู้บังคับบัญชาหรือองค์คณะผู้มีอำนาจแล้วแต่กรณี เป็นผู้พิจารณา

ในการทำรายงานการสอบสวน คณะกรรมการสอบสวนจะต้องดำเนินการในสาระสำคัญ ดังนี้

(๑) ประชุมปรึกษากัน

(๒) สรุปข้อเท็จจริงและพยานหลักฐาน

พยานหลักฐาน คือ สิ่งที่แสดงให้เห็นอย่างมีเหตุผลถึงความถูกต้องหรือไม่ถูกต้องของเหตุการณ์ พยานหลักฐานมี ๓ ประเภท คือ

๑) พยานเอกสาร คือ สิ่งที่ยังคงเป็นลายลักษณ์อักษรที่แสดงออกซึ่งความหมาย

๒) พยานวัตถุ คือ สิ่งที่มีรูปร่างทั้งหลายซึ่งมีผลต่อความจริงที่เกิดขึ้น เช่น อาวุธต่าง ๆ ที่ใช้

ในการกระทำผิด แถบบันทึกเสียง ฯลฯ เป็นต้น

๓) พยานบุคคล คือ บุคคลที่จะต้องให้อภัยคำเกี่ยวกับข้อเท็จจริงที่ตนได้รับรู้โดยสัมผัส ทางตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจของตน

สำหรับพยานผู้เชี่ยวชาญ คือ พยานบุคคลที่จะต้องให้การเกี่ยวกับความเห็นในทางวิชาการ เช่น นายแพทย์ วิศวกร สถาปนิก ฯลฯ เป็นต้น

พยานหลักฐานที่จะนำมาสู่การพิจารณานั้น อาจเป็นพยานเอกสาร พยานวัตถุ พยานบุคคล ใดๆอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่าง

(๑) การรับฟังข้อเท็จจริง

(๒) การแสดงความคิดเห็นว่าผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำความผิดวินัยอย่างไรหรือไม่

การแสดงความคิดเห็นว่าผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำความผิดวินัยอย่างไรหรือไม่ เป็นการพิจารณาปรับข้อเท็จจริงที่ได้จากการสอบสวนกับบทมาตราว่าด้วยการกระทำความผิด

การทำความเข้าใจปรับข้อเท็จจริงกับบทมาตราความผิด ควรพิจารณาตามลำดับโครงสร้างของความผิดทางวินัย ซึ่งมีลำดับดังนี้

๑) การกระทำของผู้ถูกกล่าวหาต้องตามที่กฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิดทางวินัยหรือไม่

๒) การกระทำนั้นเป็นการกระทำที่ผู้ถูกกล่าวหาพึงกระทำได้โดยชอบหรือไม่

๓) ผู้ถูกกล่าวหาที่กระทำการนั้นเป็นผู้ที่มีความสามารถรู้ผิดชอบในการกระทำนั้นหรือไม่

(๔) เสนอแนะโทษที่ควรได้รับ

การเสนอแนะโทษและระดับโทษที่จะลงแก่ผู้ถูกกล่าวหาจะต้องกระทำเมื่อคณะกรรมการสอบสวนได้พิจารณาแล้วเห็นว่า การกระทำของผู้ถูกกล่าวหาเป็นความผิดทางวินัย ซึ่งอาจเป็นความผิดกรณีเดียว หรือหลายกรณีหรือหลายกระทงก็ได้ โทษและระดับโทษที่เสนอแนะให้ลงแก่ผู้ถูกกล่าวหานี้ต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของเหตุผลจากพยานหลักฐานที่ได้สอบสวนรวบรวมไว้นั้น และควรคำนึงถึงระดับโทษตามที่กฎหมายกำหนด และที่คณะรัฐมนตรี หรือ ก.ค.ศ. หรือ ก.ค. หรือ ก.พ. ได้มีมติกำหนดเป็นหลักปฏิบัติไว้ รวมทั้งระดับโทษที่เคยลงแก่ผู้กระทำความผิดอย่างเดียวกันมาแล้วด้วย ทั้งนี้ ข้อเสนอนี้ควรรวมทั้งข้อเสนอนั้นในการลดหย่อนผ่อนโทษหรือลดโทษด้วย

เมื่อคณะกรรมการสอบสวนได้ประชุมปรึกษาสรุปข้อเท็จจริงและพยานหลักฐาน และพิจารณาเห็นว่า ผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำความผิดวินัยอย่างไรหรือไม่ ควรได้รับโทษในสถานใด หรือผู้ถูกกล่าวหาหย่อนความสามารถในอันที่จะปฏิบัติหน้าที่ราชการ หรือบกพร่องในหน้าที่ราชการ หรือประพฤติตนไม่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือเป็นผู้มีมลทินหรือมีหมองในกรณีที่ถูกสอบสวนนั้นหรือไม่ อย่างไรแล้ว ก็ทำบันทึกรายงานการสอบสวนตามแบบ สว.๖ ถ้ากรรมการสอบสวนคนใดมีความเห็นแย้ง ก็ให้ทำความเข้าใจติดไปกับรายงานการสอบสวน

การทำรายงานการสอบสวน



สาระสำคัญของรายงานการสอบสวน

๑. สรุปข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานมีอะไร อย่างไร

๒. วินิจฉัยเปรียบเทียบพยานหลักฐานสนับสนุน/พยานหลักฐานหลักข้าง

๓. ความเห็นคณะกรรมการสอบสวน

ไม่ผิด —————> ยุติเรื่อง

ผิด —————> กรณีใด มาตราใด โทษสถานใด

๔. รวบรวมประวัติ ความประพฤติของผู้ถูกกล่าวหา

๕. จัดทำสารบัญเอกสาร

การสอบสวนเพิ่มเติม

กฎ ก.ค.ศ.ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๒๕ และข้อ ๔๑ ได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการสอบสวนเพิ่มเติมไว้ ดังนี้

(๑) การสอบสวนเพิ่มเติมก่อนเสนอสำนวนการสอบสวน

เมื่อคณะกรรมการสอบสวนได้รวบรวมพยานหลักฐานฝ่ายผู้ถูกกล่าวหาเสร็จแล้ว และก่อนเสนอสำนวนการสอบสวนต่อผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน ถ้าคณะกรรมการสอบสวนเห็นว่าจำเป็นต้องรวบรวมพยานหลักฐานเพิ่มเติมก็ให้ดำเนินการได้ ถ้าพยานหลักฐานที่ได้เพิ่มเติมมานั้นเป็นพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหา ก็ให้คณะกรรมการสอบสวนสรุปพยานหลักฐานดังกล่าวให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ และให้โอกาสผู้ถูกกล่าวหาที่จะให้ถ้อยคำหรือนำสืบแก้เฉพาะพยานหลักฐานเพิ่มเติมที่สนับสนุนข้อกล่าวหาที่นั้นด้วย

(๒) การสอบสวนเพิ่มเติมภายหลังเสนอสำนวนการสอบสวนแล้ว

ในกรณีที่ผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน หรือผู้มีอำนาจตามมาตรา ๙๘ หรือมาตรา ๑๐๔ (๑) หรือ อ.ก.ค.ศ.เขตพื้นที่การศึกษา (เปลี่ยนเป็น กศจ. ตามคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ ๑๙/๒๕๖๐ ลงวันที่ ๓ เมษายน ๒๕๖๐) อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง หรือ ก.ค.ศ. แล้วแต่กรณี เห็นสมควรให้สอบสวนเพิ่มเติมประการใด ให้กำหนดประเด็นพร้อมทั้งส่งเอกสารที่เกี่ยวข้อง ไปให้คณะกรรมการสอบสวนคณะเดิม เพื่อดำเนินการสอบสวนเพิ่มเติมได้ตามความจำเป็น

ในกรณีที่คณะกรรมการสอบสวนคณะเดิมไม่อาจทำการสอบสวนได้ หรือผู้สั่งสอบสวนเพิ่มเติมเห็นเป็นการสมควรจะแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนคณะใหม่ขึ้นมา ทำการสอบสวนเพิ่มเติมก็ได้

การตรวจสอบความถูกต้องของการสอบสวน

เมื่อคณะกรรมการสอบสวนได้เสนอสำนวนการสอบสวนต่อผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนแล้ว ผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนจะต้องตรวจสอบความถูกต้องของการสอบสวนก่อนดำเนินการต่อไป

(๑) ในกรณีที่ปรากฏว่าการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนไม่ถูกต้อง ตามข้อ ๓ ซึ่งทำให้การสอบสวนทั้งหมดเสียไป ในกรณีเช่นนี้ผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนต้องสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนใหม่ให้ถูกต้อง

(๒) ในกรณีที่ปรากฏว่าการสอบสวนตอนใดทำไม่ถูกต้อง ซึ่งทำให้การสอบสวนตอนนั้นเสียไป เฉพาะในกรณีดังต่อไปนี้

ก. การประชุมของคณะกรรมการสอบสวน มีกรรมการสอบสวนมาประชุมไม่ครบตามที่กำหนดไว้ในข้อ ๑๗ วรรคหนึ่ง

ข. การสอบปากคำบุคคลดำเนินการไม่ถูกต้องตามที่กำหนดไว้ในข้อ ๑๑ ข้อ ๒๗ ข้อ ๒๘ วรรคสอง ข้อ ๒๙ ข้อ ๓๐ วรรคหนึ่ง หรือข้อ ๓๒ วรรคหนึ่ง

ในกรณีเช่นนี้ ผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนต้องสั่งให้คณะกรรมการสอบสวนดำเนินการตามกรณีดังกล่าวใหม่ให้ถูกต้องโดยเร็ว

(๓) ในกรณีที่ปรากฏว่าคณะกรรมการสอบสวนไม่เรียกผู้ถูกกล่าวหามารับทราบข้อกล่าวหา และสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหา หรือไม่ส่งบันทึกการแจ้งข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับไปให้ผู้ถูกกล่าวหา หรือไม่มีหนังสือขอให้ผู้ถูกกล่าวหาชี้แจง หรือนัดมาให้ถ้อยคำหรือนำสืบแก้ข้อกล่าวหา ตามข้อ ๒๔ ต้องสั่งให้คณะกรรมการสอบสวนดำเนินการให้ถูกต้อง โดยเร็ว และต้องให้โอกาสผู้ถูกกล่าวหาที่จะชี้แจง ให้ถ้อยคำและนำสืบแก้ข้อกล่าวหาตามที่กำหนดไว้ในข้อ ๒๔ ด้วย

ในกรณีที่การสอบสวนของคณะกรรมการสอบสวนแตกต่างจากข้อกล่าวหาที่คณะกรรมการสอบสวนได้แจ้งให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ แต่ในการสอบสวนของคณะกรรมการสอบสวนนั้น ถ้าผู้ถูกกล่าวหาไม่ได้หลงข้อต่อสู้ โดยได้แก้ข้อกล่าวหาในความผิดนั้นแล้ว ซึ่งไม่ทำให้เสียความเป็นธรรม ให้ถือว่าการสอบสวนและพิจารณาอันนี้ใช้ได้ และให้ลงโทษผู้ถูกกล่าวหาได้ตามบทมาตราหรือกรณีความผิดที่ถูกต้อง

(๔) ในกรณีที่ปรากฏว่าการสอบสวนตอนใดทำไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ก.ค.ศ. นี้ นอกจากที่กำหนดไว้ในข้อ ๔๓ ข้อ ๔๔ และข้อ ๔๕ ถ้าการสอบสวนตอนนั้นเป็นสาระสำคัญอันจะทำให้เสียความเป็นธรรม ผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนต้องสั่งให้คณะกรรมการสอบสวนแก้ไขหรือดำเนินการตอนนั้นให้ถูกต้องโดยเร็ว แต่ถ้าการสอบสวนตอนนั้นมีใช้สาระสำคัญอันจะทำให้เสียความเป็นธรรม จะสั่งให้แก้ไขหรือดำเนินการให้ถูกต้องหรือไม่ก็ได้

การพิจารณาสั่งการของผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน

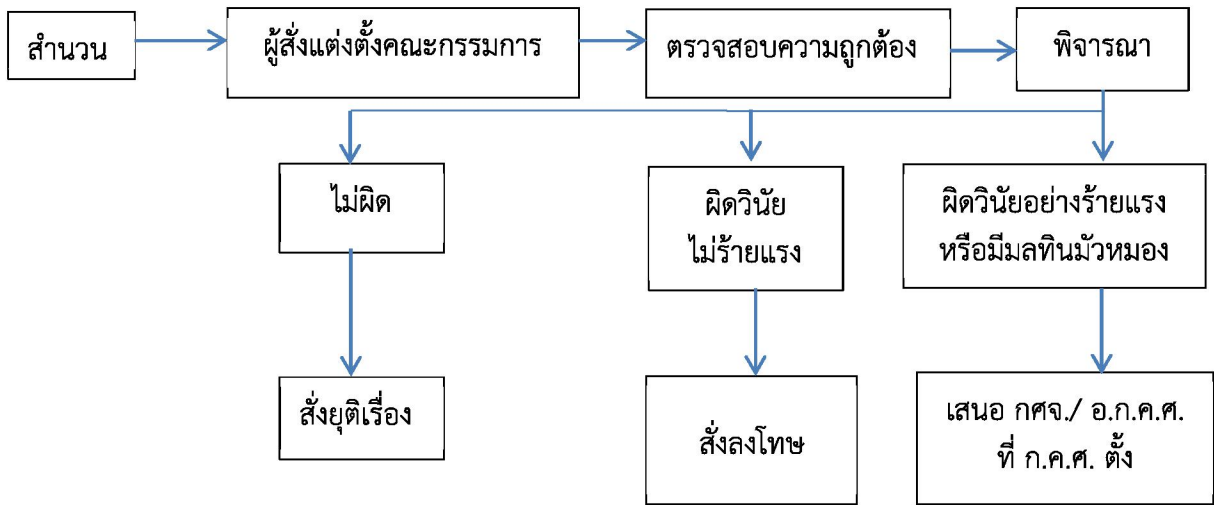
เมื่อคณะกรรมการสอบสวนเสนอสำนวนการสอบสวนต่อผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน และผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนได้ตรวจสอบความถูกต้องของการสอบสวนแล้ว ต้องพิจารณาสั่งการดังต่อไปนี้

(๑) ในกรณีที่คณะกรรมการสอบสวนเห็นว่าผู้ถูกกล่าวหาไม่ได้กระทำความผิด หรือไม่มีเหตุที่จะให้ออกจากราชการ ตามมาตรา ๑๑๒ สมควรยกเรื่อง หรือกระทำความผิดที่ยังไม่ถึงขั้นเป็นการกระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ให้ผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนพิจารณาสั่งการตามที่เห็นสมควรโดยเร็ว ทั้งนี้ ต้องไม่เกินหกสิบวันนับแต่วันได้รับสำนวนการสอบสวน

(๒) ในกรณีที่คณะกรรมการสอบสวนเห็นว่าผู้ถูกกล่าวหาหย่อนความสามารถในอันที่จะปฏิบัติหน้าที่ราชการบกพร่องในหน้าที่ราชการ หรือประพฤติตนไม่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ราชการ ตามมาตรา ๑๑๑ ให้ผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนพิจารณาสำนวนการสอบสวนดังกล่าว หากเห็นว่ามีความเห็นว่ามีเหตุตามที่คณะกรรมการสอบสวนมีความเห็นมา ให้ผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนดำเนินการตามมาตรา ๑๑๑

(๓) ในกรณีที่คณะกรรมการสอบสวนมีความเห็นว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรง สมควรลงโทษปลดออกหรือไล่ออก ซึ่งจะต้องส่งเรื่องให้ กศจ. อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง หรือ ก.ค.ศ. พิจารณา ตามมาตรา ๑๐๐ วรรคสี่ (๑) หรือ (๒) หรือเป็นกรณีตามมาตรา ๑๑๒ ให้ผู้มีอำนาจตามมาตราดังกล่าวดำเนินการโดยไม่ชักช้า ทั้งนี้ ต้องไม่เกินหกสิบวันนับแต่วันได้รับสำนวนการสอบสวน และให้ กศจ. อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง หรือ ก.ค.ศ. แล้วแต่กรณี พิจารณาให้แล้วเสร็จ และมีมติโดยเร็ว และให้ผู้มีอำนาจสั่งการตามมติภายในหกสิบวันนับแต่วันที่มีมติดังกล่าว (ข้อ ๔๐)

การพิจารณาถึงการของผู้แต่งตั้งคณะกรรมการ



การพิจารณาความผิดและการกำหนดโทษ

การพิจารณาความผิดและกำหนดโทษ หมายถึง การพิจารณาวินิจฉัยว่า ผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำความผิดวินัยหรือไม่ หากกระทำความผิดเป็นความผิดกรณีใด ตามมาตราใด และควรลงโทษสถานใด การพิจารณาความผิดและกำหนดโทษเป็นกระบวนการที่จะต้องกระทำโดยผู้มีอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนด และจะกระทำต่อเมื่อได้ทราบข้อเท็จจริงของเรื่องที่ถูกกล่าวหาโดยกระจ่างชัดเพียงพอที่จะพิจารณาวินิจฉัยความผิดและกำหนดโทษได้ ทั้งนี้ ต้องเป็นข้อเท็จจริงที่ได้มาจากการสอบสวน เว้นแต่กรณีที่เป็นความผิดที่ปรากฏชัดแจ้งตามที่กำหนดในกฎ ก.ค.ศ.

ผู้มีอำนาจพิจารณาความผิดและกำหนดโทษ

ผู้มีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาความผิดและกำหนดโทษ ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ ได้แก่

- ๑) ผู้บังคับบัญชาตามกฎหมาย
 - ๒) อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา (เปลี่ยนเป็น กศจ. ตามคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๑๘/๒๕๖๐ ลงวันที่ ๓ เมษายน ๒๕๖๐) หรือ อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง
 - ๓) ก.ค.ศ.
- ความผิดวินัยมี ๒ กรณี คือ
- ก. ความผิดวินัยไม่ร้ายแรง ผู้มีอำนาจพิจารณาความผิดและกำหนดโทษคือ ผู้บังคับบัญชาตามที่กฎหมายกำหนด

ข. ความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ผู้มีอำนาจพิจารณาความผิดและกำหนดโทษมีดังนี้

- ๑) ก.ค.ศ. : สำหรับตำแหน่ง ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและรองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ตำแหน่งศาสตราจารย์ ตำแหน่งซึ่งมีวิทยฐานะเชี่ยวชาญพิเศษ และผู้ซึ่งกระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรงร่วมกับผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าว รวมทั้งกรณีที่เป็นกรณื่อดำเนินการของผู้บังคับบัญชาที่มีตำแหน่งเหนือหัวหน้าส่วนราชการ หรือผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขึ้นไป

๒) กศจ. : สำหรับตำแหน่งข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาที่มีวิद्यฐานะตั้งแต่เชี่ยวชาญลงมา และตำแหน่งที่ไม่มีวิद्यฐานะ

๓) อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง : สำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ไม่สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาที่มีวิद्यฐานะตั้งแต่เชี่ยวชาญลงมา และตำแหน่งที่ไม่มีวิद्यฐานะ

หลักการพิจารณาความผิดและการกำหนดโทษ

ในการพิจารณาความผิด มีหลักที่ควรคำนึง ดังนี้

๑. หลักนิติธรรม ได้แก่ การพิจารณาโดยยึดกฎหมายเป็นหลักการกระทำใดจะเป็นความผิดทางวินัยกรณีใด ต้องมีกฎหมายบัญญัติว่าการกระทำนั้นเป็นความผิดทางวินัย หากไม่มีกฎหมาย บัญญัติว่าการกระทำนั้นเป็นความผิดทางวินัยก็ไม่ถือว่าเป็นการกระทำผิดวินัย ในการพิจารณาว่าการกระทำใดเป็นความผิดวินัยกรณีใด ต้องพิจารณาให้เข้าองค์ประกอบของการกระทำผิดกรณีนั้นด้วย ถ้าข้อเท็จจริงบ่งชี้ว่าเข้าองค์ประกอบความผิดตามมาตราใด ก็ปรับบทความผิดไปตามมาตรานั้น และลงโทษไปตามความผิดนั้น

๒. หลักมนุษยธรรม ได้แก่ การพิจารณาให้เป็นไปโดยถูกต้องเที่ยงธรรมตามความเป็นจริงและตามเหตุและผลที่ควรจะเป็น หมายถึง การพิจารณาความผิดไม่ควรคำนึงถึงแต่ความถูกต้องตามกฎหมายเท่านั้น แต่ควรคำนึงถึงความยุติธรรมด้วย โดยจะต้องคำนึงถึงสภาพความเป็นจริงของเรื่องนั้น ๆ ว่าเป็นอย่างไร แล้วพิจารณาความผิดไปตามสภาพความเป็นจริง

การกำหนดโทษ คือ การกำหนดระดับโทษผู้กระทำผิดวินัยให้เป็นไปตามการปรับบทความผิดว่าเป็นความผิดตามมาตราใดของบทบัญญัติทางวินัย ตามหมวด ๖ ซึ่งมาตรา ๙๖ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ ได้กำหนดโทษทางวินัยไว้ ๕ สถาน คือ

- (๑) ภาคทัณฑ์
- (๒) ตัดเงินเดือน
- (๓) ลดขั้นเงินเดือน (เปลี่ยนเป็นโทษลดเงินเดือน)
- (๔) ปลดออก
- (๕) ไล่ออก

โดยที่คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๑๖/๒๕๖๐ เรื่อง การบริหารงานบุคคลของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ลงวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๖๐ ข้อ ๗ ให้แก้ไขคำว่า “ขั้นเงินเดือน” ในกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา เป็นคำว่า “เงินเดือน” ทุกแห่ง ดังนั้นโทษลดขั้นเงินเดือน จึงเปลี่ยนเป็น โทษลดเงินเดือน

ในการพิจารณากำหนดโทษมีหลักที่ควรคำนึงถึง ดังนี้

๑. หลักนิติธรรม คือ การคำนึงถึงระดับโทษตามที่กฎหมายกำหนด

(๑) ความผิดวินัยอย่างร้ายแรง : โทษปลดออกหรือไล่ออกตามความร้ายแรงแห่งกรณี ถ้ามีเหตุอันควรลดหย่อนอาจลดหย่อนโทษได้แต่ต้องไม่ต่ำกว่าปลดออก (มาตรา ๙๙)

(๒) ความผิดวินัยไม่ร้ายแรง : โทษภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน หรือลดเงินเดือน ถ้ามีเหตุอันควรลดหย่อนจะนำมาประกอบการพิจารณาลดโทษก็ได้

(๓) กรณีความผิดวินัยเล็กน้อย และมีเหตุอันควรงดโทษ จะงดโทษโดยให้ทำทัณฑ์บน เป็นหนังสือ หรือว่ากล่าวตักเตือนก็ได้

ในการลดหย่อนโทษ ผู้บังคับบัญชาต้องวางโทษก่อนว่าควรลงโทษสถานใด แต่มีเหตุอันควรลดหย่อนโทษอย่างไรจึงให้ลงโทษสถานใด หรือให้ลดหย่อนเป็นสถานใด

ทั้งนี้ กรณีทุจริตต่อหน้าที่ราชการซึ่งมติดิศณะรัฐมนตรีเห็นว่าควรไล่ออกจากราชการเท่านั้น โดยเห็นว่าการนำเงินที่ทุจริตไปแล้วมาคืนไม่เป็นเหตุลดหย่อนโทษ

๒. หลักมโนธรรม คือ การพิจารณากำหนดโทษให้เหมาะสมตามควรแก่กรณี เช่น ความผิดร้ายแรงก็ต้องกำหนดโทษร้ายแรง ความผิดไม่ร้ายแรงก็ต้องกำหนดโทษไม่ร้ายแรง ให้เหมาะสมกับกรณีความผิด

๓. หลักความเป็นธรรม คือ ต้องพิจารณากำหนดโทษโดยเสมอหน้ากัน ใครทำผิดก็ต้องถูกลงโทษ ไม่มีการยกเว้น ไม่เลือกที่รักมักที่ชัง กระทำผิดอย่างเดียวกันควรต้องลงโทษเท่ากัน อย่างไรก็ตามแม้จะเป็นความผิดอย่างเดียวกัน แต่พฤติการณ์แห่งการกระทำอาจไม่เหมือนกันโทษจึงอาจแตกต่างกันได้

๔. นโยบายของทางราชการ ผู้บังคับบัญชาควรจะได้รับทราบนโยบายของทางราชการในการปราบปรามกวดขันการกระทำผิดต่าง ๆ เพื่อนำมาเป็นหลักในการใช้ดุลพินิจกำหนดระดับโทษให้ได้มาตรฐานตามนโยบายของทางราชการ

การใช้ดุลพินิจในการพิจารณาความผิดและกำหนดโทษทางวินัยนั้น นอกจากผู้บังคับบัญชา หรือผู้ดำเนินการทางวินัยจะต้องใช้ดุลพินิจภายในกรอบที่กฎหมายบัญญัติไว้แล้ว การใช้ดุลพินิจจะต้องมีเหตุผลที่รับฟังได้ และอยู่บนพื้นฐานของข้อเท็จจริงที่ถูกต้องด้วย ในทางปฏิบัติองค์กรหรือหน่วยงานของรัฐจึงมีการกำหนดแนวทางการใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษภายในองค์กรหรือหน่วยงานของตน เพื่อให้ผู้ดำเนินการทางวินัยใช้ดุลพินิจไปในทิศทางหรือมาตรฐานเดียวกัน

การลงโทษทางวินัย

การลงโทษทางวินัยเป็นมาตรการหนึ่งในการรักษาวินัย นอกเหนือจากการส่งเสริมให้ข้าราชการมีวินัย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการป้องปรามมิให้มีการกระทำผิดวินัย และเพื่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ

หลักเกณฑ์และวิธีการลงโทษ

๑. ห้ามลงโทษผู้ที่ไม่มีความผิด
๒. ต้องลงโทษให้เหมาะสมกับความผิด
๓. การลงโทษต้องไม่เป็นไปโดยพยาบาท อคติ โทสะจริต
๔. โดยปกติห้ามลงโทษโดยให้มีผลย้อนหลัง ยกเว้นกรณีที่ระเบียบ ก.ค.ศ. ว่าด้วยวิธีการออกคำสั่งเกี่ยวกับการลงโทษทางวินัยข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๘ ประกอบระเบียบ ก.ค.ศ. ว่าด้วยวันออกจากราชการของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๘ กำหนดให้ย้อนหลังได้ เช่น
 - กรณีละทิ้งหน้าที่ราชการติดต่อในคราวเดียวกันเป็นเวลาเกินกว่า ๑๕ วัน และไม่กลับมาปฏิบัติราชการอีกเลย

- การลงโทษปลดออกหรือไล่ออกจากราชการสำหรับผู้ที่ยังไม่ออกจากราชการไปแล้ว
- กรณีที่ได้มีคำสั่งพักราชการหรือคำสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน

๕. คำสั่งลงโทษต้องทำเป็นหนังสือตามแบบที่ ก.ค.ศ. กำหนด
๖. ในคำสั่งให้แสดงว่าผู้ถูกลงโทษกระทำผิดวินัยในเรื่องใด ตามมาตราใด มีข้อพิจารณาและข้อสนับสนุนในการใช้ดุลพินิจอย่างไร
๗. ต้องแจ้งคำสั่งให้ผู้ถูกลงโทษทราบภายใน ๗ วัน นับแต่วันที่ยื่นคำสั่งลงโทษ

ผู้มีอำนาจสั่งลงโทษ

ผู้มีอำนาจสั่งลงโทษต้องเป็นผู้บังคับบัญชาตามกฎหมาย และมีกฎหมายให้อำนาจ ในการสั่งลงโทษไว้ ผู้บังคับบัญชาที่จะมีอำนาจสั่งลงโทษนั้น ต้องเป็นผู้ดำรงตำแหน่งที่กฎหมายบัญญัติให้มีอำนาจสั่งลงโทษ ถ้ากฎหมายไม่ได้บัญญัติให้มีอำนาจสั่งลงโทษไว้ แม้จะเป็นผู้บังคับบัญชาตามกฎหมายก็ไม่มีอำนาจสั่งลงโทษได้ เว้นแต่จะได้รับมอบอำนาจจากผู้มีอำนาจสั่งลงโทษ หรือเป็นผู้รักษาราชการแทนผู้มีอำนาจสั่งลงโทษ

ผู้บังคับบัญชาผู้มีอำนาจสั่งลงโทษ ตามกฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยอำนาจการลงโทษภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน หรือลดเงินเดือน พ.ศ. ๒๕๖๑ กำหนดไว้ ดังนี้

๑) ผู้อำนวยการสถานศึกษา หรือตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่า มีอำนาจสั่งลงโทษภาคทัณฑ์ หรือตัดเงินเดือนครั้งหนึ่งในอัตราร้อยละ ๒ หรือร้อยละ ๔ ของเงินเดือนที่ผู้นั้นได้รับในวันที่มีคำสั่งลงโทษ เป็นเวลา ๑ เดือน ๒ เดือน หรือ ๓ เดือน

๒) นายกรัฐมนตรีในฐานะหัวหน้ารัฐบาล รัฐมนตรีเจ้าสังกัด ปลัดกระทรวง เลขาธิการ อธิบดี อธิการบดี ศึกษาธิการภาค ศึกษาธิการจังหวัด ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือผู้ดำรงตำแหน่งเทียบเท่า มีอำนาจลงโทษภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือนครั้งหนึ่งในอัตราร้อยละ ๒ หรือร้อยละ ๔ ของเงินเดือนที่ผู้นั้นได้รับ ในวันที่มีคำสั่งลงโทษ เป็นเวลา ๑ เดือน ๒ เดือน หรือ ๓ เดือน หรือลดเงินเดือนได้ครั้งหนึ่งในอัตราร้อยละ ๒ หรือร้อยละ ๔ ของเงินเดือนที่ผู้นั้นได้รับ

การสั่งลงโทษวินัยอย่างร้ายแรงหรือการสั่งลงโทษตามมติ กศจ. อ.ก.ค.ศ.ที่ ก.ค.ศ.ตั้ง หรือ ก.ค.ศ.ผู้มีอำนาจสั่งลงโทษตามมติคือ ผู้มีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา ๕๓ หรือผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน หรือผู้บังคับบัญชาผู้ได้รับรายงานแล้วแต่กรณี

อำนาจการลงโทษภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน หรือลดเงินเดือนข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา				
ผู้มีอำนาจลงโทษ	ภาคทัณฑ์	ตัดเงินเดือน	ลดเงินเดือน	หมายเหตุ
ผู้อำนวยการสถานศึกษา หรือตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่า	√	√ (ครั้งหนึ่งเป็นอัตราร้อยละ ๒ หรือร้อยละ ๔ ของเงินเดือนที่ผู้นั้นได้รับในวันที่มีคำสั่งลงโทษเป็นเวลา ๑ เดือน ๒ เดือน หรือ ๓ เดือน)	-	การสั่งลงโทษ ตัดเงินเดือนหรือลดเงินเดือน ถ้าจำนวนเงินเดือนที่จะต้องตัดหรือลดมีเศษไม่ถึง ๑๐ บาทให้ปัดเศษทิ้ง

อำนาจการลงโทษภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน หรือลดเงินเดือนข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา				
ผู้มีอำนาจลงโทษ	ภาคทัณฑ์	ตัดเงินเดือน	ลดเงินเดือน	หมายเหตุ
นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี เจ้าสังกัด ปลัดกระทรวง เลขาธิการ อธิบดีหรือ ตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่น ที่มีฐานะเทียบเท่าอธิบดี หรือตำแหน่งที่เรียกชื่อ อย่างอื่นที่มีฐานะ เทียบเท่า ศึกษาธิการภาค ศึกษาธิการจังหวัดหรือ ผู้อำนวยการเขตพื้นที่ การศึกษา	✓	✓ (ครั้งหนึ่งเป็นอัตราร้อยละ ๒ หรือร้อยละ ๔ ของเงินเดือน ที่ผู้นั้นได้รับในวันที่มีคำสั่ง ลงโทษเป็นเวลา ๑ เดือน ๒ เดือน หรือ ๓ เดือน)	✓ (ครั้งหนึ่ง ในอัตราร้อยละ ๒ หรือร้อยละ ๔ ของเงินเดือน ที่ผู้นั้นได้รับ ในวันที่มีคำสั่ง ลงโทษ)	การสั่งลงโทษ ตัดเงินเดือนหรือ ลดเงินเดือน ถ้าจำนวนเงินเดือน ที่จะต้องตัดหรือลด มีเศษไม่ถึง ๑๐ บาท ให้ปัดเศษทิ้ง

แนวทางการลงโทษทางวินัยตามมติคณะรัฐมนตรี

ในเรื่องของการปฏิบัติให้เป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรีนั้น ศาลปกครองสูงสุดได้มีคำพิพากษาว่า เมื่อคณะรัฐมนตรีซึ่งเป็นองค์กรสูงสุดที่มีอำนาจหน้าที่ในการบริหารราชการแผ่นดินตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ หน่วยงานทางปกครองก็ต้องปฏิบัติตามนโยบายของคณะรัฐมนตรี การกำหนดหลักเกณฑ์เรื่องใดที่ไม่เป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรีย่อมถือเอาเป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย (คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด ที่ อ.๘๙/๒๕๔๙)

เรื่องการเสพสุรา มติคณะรัฐมนตรีตามหนังสือกรมเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นว. ๒๐๘/๒๕๙๖ ลงวันที่ ๓ กันยายน ๒๕๙๖ ได้วางแนวทางการลงโทษไว้ว่า ข้าราชการผู้ใดเสพสุราในกรณีดังต่อไปนี้ อาจเข้าลักษณะเป็นความผิดฐานประพฤตชั่วอย่างร้ายแรงได้ คือ

- เสพสุราในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่ราชการ
- เมาสุราเสียราชการ
- เมาสุราในที่ชุมชนจนเกิดเรื่องเสียหายหรือเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการ

เกี่ยวกับมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าวนี้ ได้มีแนวทางการพิจารณาของ ก.พ. ตามหนังสือสำนักงาน ก.พ. ที่ นร ๐๗๐๙.๒/ล ๔๗ ลงวันที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๖ ให้วางแนวทางว่า กรณีดังกล่าวควรพิจารณารายละเอียดข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ ความร้ายแรงแห่งกรณีเป็นเรื่อง ๆ ไป

เรื่องทุจริตการสอบ มติคณะรัฐมนตรีตามหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ สร. ๐๔๐๑/ว ๕๐ ลงวันที่ ๑๒ เมษายน ๒๕๑๑ ได้วางแนวทางการลงโทษไว้ว่า ข้าราชการที่ทำการทุจริตหรือพยายามทุจริตในการสอบแข่งขัน หรือสอบคัดเลือกเพื่อเลื่อนตำแหน่งเป็นความผิดวินัยฐานประพฤตชั่วอย่างร้ายแรง

เรื่องการเล่นการพนัน ก.ค.ศ. มีมติให้กวดขันในการปฏิบัติตามมติคณะรัฐมนตรี ตามหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นว. ๒๐๘/๒๕๙๖ ลงวันที่ ๓ กันยายน ๒๕๙๖ แจ้งตามหนังสือสำนักงาน ก.ค.ศ. ที่ ศธ ๐๒๐๖.๔/ว ๗ ลงวันที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๕๐ ได้ซักซ้อมความเข้าใจเกี่ยวกับการลงโทษข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเล่นการพนันถือเป็นความผิดวินัย ฐานประพฤตชั่วอย่างร้ายแรง ไว้ว่า

(๑) การพนันที่กฎหมายห้ามขาด ถ้าข้าราชการครูผู้ใดเล่นการพนันควรลงโทษปลดออกหรือไล่ออกจากราชการ

(๒) การพนันประเภทที่กฎหมายบัญญัติว่าจะเล่นได้ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากทางการ

- กรณีเล่นการพนันโดยไม่ได้รับอนุญาต ถ้าผู้เล่นเป็นเจ้าของพนักงานซึ่งมีหน้าที่ปราบปรามโดยตรงหรือเป็นครู หรือเป็นเจ้าของหน้าที่เกี่ยวกับการวัฒนธรรม หรือเจ้าพนักงานอื่นใด ซึ่งมีข้อห้ามของกระทรวง ทบวง กรม วางไว้เป็นพิเศษ อาจพิจารณาลงโทษตามเกณฑ์ในข้อ ๑

- กรณีเล่นการพนันโดยได้รับอนุญาตแล้ว ถ้าผู้เล่นเป็นเจ้าของพนักงานซึ่งมีหน้าที่ปราบปรามโดยตรงหรือเป็นครู หรือเป็นเจ้าของหน้าที่เกี่ยวกับการวัฒนธรรม หรือเจ้าพนักงานอื่นใด ซึ่งมีข้อห้ามของกระทรวง ทบวง กรม วางไว้เป็นพิเศษ อาจพิจารณาลงโทษตามเกณฑ์ในข้อ ๑ ก็ได้

เรื่องการเบิกเงินค่าพาหนะเดินทางหรือเบี้ยเลี้ยงหรือเงินอื่นในทำนองเดียวกันเป็นเท็จ ก.พ. ได้มีมติตามหนังสือสำนักงาน ก.พ. ที่ สร ๐๙๐๕/ว ๖ ลงวันที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๑๑ และหนังสือสำนักงาน ก.พ. ที่ นร ๐๗๐๙.๒/ว ๘ ลงวันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๓๖ ได้วางแนวทางการลงโทษไว้ว่า การกระทำในลักษณะดังกล่าวเป็นความผิดฐานประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง โดยให้พิจารณารายละเอียดพฤติการณ์แห่งการกระทำผิดประกอบด้วย

เรื่องการเรียกเงินจากผู้สมัครสอบ ก.พ. ได้มีมติตามหนังสือสำนักงาน ก.พ. ที่ สร ๑๐๐๖/ว ๑๕ ลงวันที่ ๑๙ ธันวาคม ๒๕๑๖ ได้วางแนวทางการลงโทษกรณีข้าราชการเรียกและรับเงินจากผู้สมัครสอบแข่งขันหรือสอบคัดเลือก โดยอ้างว่าจะช่วยเหลือให้สอบได้ พฤติการณ์เป็นความผิดวินัยฐานประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง ควรลงโทษสถานหนักระดับเดียวกับความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ราชการ จะปรานีลดหย่อนโทษได้ ก็เพียงปลดออกจากราชการเท่านั้น

กรณีศึกษา ศาลปกครองสูงสุดวินิจฉัยว่า การที่ผู้ฟ้องคดีรับราชการมาเป็นเวลานาน ย่อมรู้ดีว่าการเรียกและรับเงินจากผู้ประสงค์จะเข้ารับราชการเพื่อเป็นค่าวิ่งเต้นให้ได้รับราชการ เป็นเรื่องที่ข้าราชการที่ดีไม่ควรปฏิบัติ พฤติการณ์จึงถือเป็นการแสวงหาประโยชน์ที่มีควรได้โดยชอบด้วยกฎหมาย และทำให้เสื่อมเสียชื่อเสียงและเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการของตนทำให้เสียหายแก่ชื่อเสียงของราชการ ซึ่งแม้ผู้ฟ้องคดีจะได้นำเงินมาคืนให้แก่ผู้ร้องเรียนแล้วก็ตามก็ไม่อาจลบล้างความผิดที่ตนได้กระทำสำเร็จไปแล้ว การรับราชการมานาน มีความดีความชอบ และไม่เคยกระทำผิดวินัยมาก่อน ก็ไม่อาจใช้เป็นเหตุปลดออกจากราชการได้เช่นกัน อีกทั้งได้มีมติ ก.พ. ตามหนังสือเวียน ลงวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๘ กรณีการลงโทษข้าราชการที่เรียกร้องเงินจากราษฎรเพื่อฝากเข้าทำงานในหน่วยงานที่ตนไม่มีหน้าที่เกี่ยวข้อง ว่าเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ฐานประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง และความร้ายแรงแห่งกรณีอยู่ในระดับเดียวกันกับกรณีความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ราชการ โดยให้ลงโทษไล่ออกจากราชการและเหตุอันควรปรานีใด ๆ ไม่เป็นเหตุลดหย่อนโทษลงเป็นปลดออกจากราชการ (คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด ที่ อ. ๑๑๗/๒๕๕๘)

เรื่องการทุจริตต่อหน้าที่ราชการ มติคณะรัฐมนตรีตามหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นร ๐๕๐๒/ว ๒๓๔ ลงวันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๓๖ ได้วางแนวทางการลงโทษผู้กระทำผิดวินัยฐานทุจริตต่อหน้าที่ราชการว่าเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ควรไล่ออกจากราชการ การนำเงินที่ทุจริตไปแล้วมาคืนหรือมีเหตุอันควรปรานีอื่นใด ไม่เป็นเหตุลดหย่อนโทษลงเป็นปลดออกจากราชการ

เรื่องการละทิ้งหน้าที่ราชการ มติคณะรัฐมนตรีตามหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นร ๐๒๐๕/ว ๒๓๔ ลงวันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๓๖ ได้วางแนวทางการลงโทษข้าราชการที่ละทิ้งหน้าที่ราชการ ติดต่อกันเป็นเวลายาวเกินกว่า ๑๕ วัน โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร และไม่กลับมาปฏิบัติราชการอีกเลย ว่าเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ควรลงโทษไล่ออกจากราชการ การมีเหตุอันควรปรานีอื่นใดไม่เป็นเหตุ ลดหย่อนโทษลงเป็นปลดออกจากราชการ

เรื่องการปลอมแปลงลายมือชื่อผู้อื่น มติคณะรัฐมนตรีตามหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นร ๐๕๐๕/ว ๑๙๗ ลงวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๘ เรื่อง การปรับปรุงมติคณะรัฐมนตรีเรื่อง การพิจารณา การกระทำผิดวินัยของข้าราชการ ได้วางแนวทางการลงโทษข้าราชการที่ปลอมแปลงลายมือชื่อผู้อื่นเพื่อไปหา ประโยชน์ โดยให้ถือว่าเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง และลงโทษอย่างน้อยปลดออกจากราชการ

ข้อควรคำนึงในการสั่งลงโทษ

(๑) การสั่งลงโทษเกินอำนาจ ในกรณีที่ถูก ก.ค.ศ.ว่าด้วยอำนาจการลงโทษให้อำนาจผู้อำนวยการ สถานศึกษาสั่งลงโทษภาคทัณฑ์ หรือตัดเงินเดือนครั้งหนึ่งในอัตราร้อยละ ๒ หรือร้อยละ ๔ ของเงินเดือนที่ผู้นั้น ได้รับในวันที่มีคำสั่งลงโทษเป็นเวลา ๑ เดือน ๒ เดือน หรือ ๓ เดือน ถ้าสั่งลงโทษเกินอำนาจที่กฎหมายกำหนดไว้ เช่น สั่งลงโทษลดเงินเดือนร้อยละ ๒ ของเงินเดือน ย่อมเป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายและไม่มีผลใช้บังคับ เว้นแต่กรณีเป็นการสั่งลงโทษตามมติ กศจ. อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง หรือ ก.ค.ศ. ผู้บังคับบัญชาสามารถสั่งลงโทษได้ แม้โทษนั้นจะเกินอำนาจของตน ทั้งนี้ เนื่องจากการสั่งตามมติ มิได้เป็นการสั่งโดยอาศัยอำนาจของตนเอง

(๒) ต้องเป็นโทษตามที่กฎหมายกำหนด หมายถึง ผู้ที่ถูกลงโทษทางวินัย หรือหลักเกณฑ์การลงโทษ ทางวินัยต้องใช้บังคับแก่ผู้ใด ผู้นั้นย่อมต้องมีสิทธิได้รู้ว่ามีโทษใดบ้างที่จะนำมาใช้บังคับแก่การกระทำของตน เช่น โทษตัดเงินเดือนกฎหมายกำหนดให้ตัดเงินเดือนครั้งหนึ่งในอัตราร้อยละ ๒ หรือร้อยละ ๔ ของเงินเดือนที่ผู้นั้น ได้รับในวันที่มีคำสั่งลงโทษเป็นเวลา ๑ เดือน ๒ เดือน หรือ ๓ เดือน ตามอำนาจของผู้บังคับบัญชาแต่ละระดับ หรือ ลดเงินเดือนได้ครั้งหนึ่งในอัตราร้อยละ ๒ และร้อยละ ๔ ของเงินเดือนที่ผู้นั้นได้รับในวันที่มีคำสั่งลงโทษ ไม่อาจ ลงโทษนอกเหนือกว่าที่กฎหมายกำหนดหรือเกินกว่าอัตราโทษที่กฎหมายกำหนดได้ เช่น ลงโทษตัดเงินเดือน ๑๐% หรือลดเงินเดือน ๕ % ไม่อาจกระทำได้ เพราะกฎหมายมิได้กำหนดอัตราโทษดังกล่าวไว้ รวมถึงกรณีที่เป็น การสั่งตามมติก็เช่นเดียวกันแม้จะเป็นการสั่งตามมติก็ต้องเป็นโทษและอัตราโทษตามที่กฎหมายกำหนดไว้แล้ว ไม่อาจมีมตินอกเหนือไปจากที่กฎหมายกำหนดไว้ได้

(๓) ผู้สั่งลงโทษมิใช่ผู้บังคับบัญชา ในการปฏิบัติงานอาจมีข้าราชการจากหลายหน่วยงานมาทำงาน ร่วมกัน เช่น ข้าราชการครูโรงเรียน ก. ไปช่วยราชการโรงเรียน ข. ผู้บริหารโรงเรียน ข. มิใช่ผู้บังคับบัญชาของ ผู้ไปช่วยราชการ จึงไม่มีอำนาจสั่งลงโทษมีเพียงอำนาจการมอบหมายงานควบคุมดูแลการปฏิบัติงานเท่านั้น

(๔) การสั่งลงโทษโดยไม่ได้ตั้งกรรมการสอบสวน เว้นแต่เป็นกรณีความผิดที่ปรากฏชัดแจ้ง ตาม กฎ ก.ค.ศ.ว่าด้วยกรณีความผิดที่ปรากฏชัดแจ้ง พ.ศ. ๒๕๔๙ หรือมิได้นำเสนอองค์คณะพิจารณา ในกรณี ที่คณะกรรมการสอบสวนหรือผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนเห็นว่า เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

(๕) การสั่งลงโทษปลดออกหรือไล่ออกจากราชการห้ามสั่งย้อนหลัง เว้นแต่กรณีที่มีการพักราชการ หรือให้ออกจากราชการไว้ก่อน หรือเป็นกรณีที่ให้สั่งย้อนได้ตามระเบียบ ก.ค.ศ. ว่าด้วยวันออกจากราชการของ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๘ และระเบียบ ก.ค.ศ. ว่าด้วยวิธีการออกคำสั่งเกี่ยวกับการลงโทษทางวินัยข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๘

(๖) สภาพการเป็นข้าราชการ การส่งลงโทษผู้ซึ่งพ้นสภาพการเป็นข้าราชการไปแล้ว ไม่อาจกระทำได้ ยกเว้นสำหรับกรณีที่มีการกล่าวหาในเรื่องวินัยอย่างร้ายแรง หรือต้องหาว่ากระทำความผิดอาญา หรือถูกฟ้องคดีอาญา เว้นแต่ความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษอยู่ก่อนที่ผู้นั้นจะออกจากราชการ ซึ่งมาตรา ๑๐๒ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ ให้อำนาจผู้มีอำนาจตามมาตรา ๕๓ ดำเนินการทางวินัยแก่ผู้นั้นต่อไปได้ เว้นแต่จะเป็นการออกจากราชการเพราะตาย ถ้าผลการสอบสวนปรากฏข้อเท็จจริงว่าเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรงก็ยังมีอำนาจส่งลงโทษไล่ออก ปลดออกจากราชการย้อนหลังได้ เว้นแต่ปรากฏข้อเท็จจริงว่าเป็นความผิดวินัยไม่ร้ายแรง เมื่อผู้นั้นออกจากราชการไปแล้ว กฎหมายให้คงโทษเสียได้ (มาตรา ๑๐๒) สำหรับในกรณีที่ผู้นั้นตายในระหว่างการดำเนินการทางวินัยผู้บังคับบัญชาไม่อาจส่งลงโทษ หรือดำเนินการทางวินัยต่อไปได้อีก จะต้องส่งยุติการดำเนินการหรือยุติเรื่อง แล้วรายงานตามลำดับจนสิ้นสุดกระบวนการ

(๗) เมื่อส่งลงโทษแล้วจะต้องแจ้งคำสั่งให้ผู้ถูกลงโทษทราบภายใน ๗ วัน พร้อมทั้งแจ้งสิทธิการอุทธรณ์คำสั่งลงโทษได้ภายใน ๓๐ วันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่ง

(๘) การส่งลงโทษซ้ำในมูลความผิดเดียวกัน การส่งลงโทษซ้ำในมูลความผิดเดียวกันขัดต่อหลักกฎหมายทั่วไปที่ห้ามมิให้ลงโทษบุคคลใดบุคคลหนึ่งมากกว่าหนึ่งครั้งสำหรับความผิดที่บุคคลนั้นได้กระทำเพียงครั้งเดียว

กรณีศึกษา

๑. มติ อ.ก.ค.ศ.วิสามัญเกี่ยวกับการอุทธรณ์และการร้องทุกข์ ครั้งที่ ๒/๒๕๕๖ วันพุธที่ ๒๓ มกราคม ๒๕๕๖ การออกคำสั่งลงโทษไล่ออกผู้อุทธรณ์ออกจากราชการ ตามคำสั่งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา ระบุแต่เพียงว่า ผู้อุทธรณ์ละทิ้งหน้าที่ราชการติดต่อกันเป็นเวลายาวนานกว่าสิบห้าวันโดยไม่มีเหตุผลอันสมควรนั้น เป็นการออกคำสั่งลงโทษที่ไม่มีข้อพิจารณาและข้อสนับสนุนในการใช้ดุลพินิจการออกคำสั่งลงโทษจึงมีข้อความไม่สมบูรณ์ตามระเบียบ ก.ค.ศ. ว่าด้วยวิธีการออกคำสั่งเกี่ยวกับการลงโทษทางวินัย ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๘ ข้อ ๓ จึงมีมติให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา แก้ไขเพิ่มเติมคำสั่งโดยให้มีการระบุถึงข้อพิจารณา ข้อสนับสนุนในการใช้ดุลพินิจอย่างไร ในการลงโทษผู้อุทธรณ์ และให้ทำการแจ้งคำสั่งที่แก้ไขดังกล่าวให้ผู้อุทธรณ์ทราบเพื่อผู้อุทธรณ์สามารถใช้สิทธิโต้แย้งการใช้ดุลพินิจในการลงโทษได้อย่างถูกต้อง

๒. มติ อ.ก.ค.ศ.วิสามัญเกี่ยวกับการอุทธรณ์และการร้องทุกข์ ครั้งที่ ๓/๒๕๕๗ วันพุธที่ ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗ การดำเนินการทางวินัยและการลงโทษทางวินัยจะต้องเป็นไปตามขั้นตอนและวิธีการที่กฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือข้อบังคับกำหนดไว้ โดยจะต้องมีหลักเกณฑ์ที่กำหนดวิธีดำเนินการเพื่อลงโทษหรือวิธีการบังคับโทษที่ชัดเจน เมื่อไม่มีหลักเกณฑ์เพื่อกำหนดวิธีดำเนินการเพื่อลงโทษหรือวิธีการบังคับโทษให้เป็นไปตามสถานโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมาย การดำเนินการทางวินัยและการลงโทษทางวินัย ย่อมไม่อาจดำเนินการต่อไปได้ เมื่อตำแหน่งบุคลากรทางการศึกษาอื่น ตามมาตรา ๓๘ ค. (๒) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ ไม่มีขึ้นเงินเดือน การจะใช้วิธีดำเนินการเพื่อลงโทษหรือวิธีการบังคับโทษด้วยการลดเงินเดือน จึงไม่อาจกระทำได้ จึงเห็นควรที่จะพิจารณาทบทวนการใช้ดุลพินิจในการลงโทษนาย ส. ใหม่ตามสถานโทษที่มีวิธีดำเนินการเพื่อลงโทษหรือวิธีการบังคับโทษที่ชัดเจนตามที่มีกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือข้อบังคับกำหนดไว้ และตามความเหมาะสมแก่ความผิดด้วย โดยเมื่อเทียบเคียง จึงมีมติเป็นเอกฉันท์ให้เปลี่ยนแปลงการลงโทษนายส. จากโทษลดเงินเดือน ๑ ขั้นเป็นโทษตัดเงินเดือน ๕ % เป็นเวลา ๓ เดือน ซึ่งใกล้เคียงกับโทษลดเงินเดือน ๑ ขั้น และมีวิธีดำเนินการเพื่อลงโทษหรือวิธีการบังคับโทษชัดเจนตามที่มีกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือข้อบังคับกำหนดไว้ ทั้งยังเป็นคุณกับนาย ส. ด้วย

๓. ศาลปกครองสูงสุดวินิจฉัยว่า การดำเนินการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๙๑ มาตรา ๙๒ และมาตรา ๙๓ ไม่ได้มีผลเป็นการยกเลิกหรือยกเว้นผลบังคับของหลักกฎหมายทั่วไปที่ห้ามมิให้ลงโทษบุคคลใดบุคคลหนึ่งมากกว่าหนึ่งครั้งสำหรับความผิดที่บุคคลนั้นได้กระทำให้เพียงครั้งเดียว และมาตรา ๒๙ วรรคหนึ่ง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ที่ห้ามมิให้จำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคลเกินความจำเป็นแก่การรักษาไว้ซึ่งประโยชน์สาธารณะที่กฎหมายฉบับนี้ให้อำนาจจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพนั้นๆ มุ่งหมายจะให้ความคุ้มครองแต่อย่างใด ผู้ถูกฟ้องคดีจึงปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นได้ โดยดำเนินการเพิกถอนคำสั่งลงโทษ โดยให้มีผลย้อนหลังไปถึงวันออกคำสั่ง ตามหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการเพิกถอนคำสั่งทางปกครองโดยเจ้าหน้าที่หรือผู้บังคับบัญชาของเจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งทางปกครองในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ เสียก่อน (คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ ๗/๒๕๕๗)

การดำเนินการระหว่างดำเนินการทางวินัย

มาตรา ๑๐๓ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๗ ให้อำนาจผู้บังคับบัญชาสั่งให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาพักราชการ หรือให้ออกจากราชการไว้ก่อนเพื่อรอฟังผลการสอบสวนพิจารณา กรณีถูกตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรง หรือถูกฟ้องคดีอาญา หรือต้องหาว่ากระทำความผิดอาญา เว้นแต่ความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ

การให้พักราชการ

การให้พักราชการ คือ การสั่งให้ข้าราชการพ้นจากตำแหน่งระหว่างการสอบสวนพิจารณาทางวินัย เพื่อรอฟังผลการสอบสวนพิจารณา หรือระหว่างถูกฟ้องคดีอาญาหรือต้องหาว่ากระทำความผิดอาญา และงดเบิกจ่ายเงินเดือนและเงินอื่น ๆ ที่จ่ายเป็นรายเดือน ตลอดจนเงินช่วยเหลือต่าง ๆ ไว้ก่อน ทั้งนี้ โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะไม่ให้ผู้นั้นอยู่ปฏิบัติหน้าที่ราชการ เพื่อป้องกันมิให้ไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือเป็นอุปสรรคต่อการสอบสวนหรือพิจารณา หรือมิให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยขึ้น หรือเพื่อมิให้เกิดความเสียหายแก่ราชการในประการอื่น และถ้าการสอบสวนพิจารณาฟังข้อเท็จจริงได้ว่า เป็นการกระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ก็จะได้สั่งลงโทษปลดออกหรือไล่ออกจากราชการตั้งแต่วันพักราชการ เป็นต้นไป

อนึ่ง กฎกระทรวงฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๕๐) ออกตามความในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ กำหนดว่า การสั่งพักงานหรือสั่งให้ออกจากงานไว้ก่อน เป็นคำสั่งทางปกครอง ตามมาตรา ๓๐ วรรคสอง (๖) กล่าวคือ เป็นคำสั่งทางปกครองที่ไม่อยู่ในบังคับว่าเจ้าหน้าที่ต้องให้คู่กรณีมีโอกาสที่จะได้ทราบข้อเท็จจริงอย่างเพียงพอ และมีโอกาสโต้แย้งและแสดงพยานหลักฐานของตน

หลักเกณฑ์และวิธีการสั่งพักราชการ ตามกฎ ก.ค.ศ.ว่าด้วยการสั่งพักราชการและการสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน พ.ศ.๒๕๕๕ มีดังนี้

(๑) มีกรณีถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงจนถูกตั้งคณะกรรมการสอบสวน

แม้ว่าคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนจะเป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ผู้บังคับบัญชาจะต้องสั่งใหม่เพราะคำสั่งเดิมผิดพลาดบกพร่องนั้น ไม่ทำให้คำสั่งพักราชการ ที่ออกโดยถูกต้องตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดต้องเสียไปด้วยแต่ประการใด (คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด ที่ อ.๒๘/๒๕๕๗ (ประชุมใหญ่))

(๒) มีกรณีถูกฟ้องคดีอาญา หรือต้องหาว่ากระทำความผิดอาญา เว้นแต่เป็นความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

คำว่า “ต้องหาว่ากระทำความผิดอาญา” หมายถึง ถูกพนักงานสอบสวนกล่าวหาว่าได้กระทำความผิดอาญา โดยตกเป็นผู้ต้องหาแล้ว แต่ยังมีได้ถูกฟ้องศาล กรณีถูกแจ้งความร้องทุกข์โดยพนักงานสอบสวน ยังมีได้แจ้งข้อกล่าวหา ไม่อยู่ในความหมายนี้

เหตุที่จะสั่งพักราชการ

(๑) กรณีที่ถูกตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรง หรือถูกฟ้องคดีอาญา หรือต้องหาว่ากระทำความผิดอาญา นั้น เป็นเรื่องเกี่ยวกับการทุจริตต่อหน้าที่ราชการ หรือเกี่ยวกับความประพฤติ หรือพฤติกรรมอันไม่น่าไว้วางใจ และผู้มีอำนาจสั่งพักราชการพิจารณาเห็นว่า ถ้าให้ผู้นั้นคงอยู่ในหน้าที่ราชการอาจเกิดการเสียหายแก่ราชการ หรือ

(๒) มีพฤติการณ์ที่แสดงว่าถ้าให้ผู้นั้นคงอยู่ในหน้าที่ราชการจะเป็นอุปสรรคต่อการสอบสวนพิจารณา หรือจะก่อให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยขึ้น

(๓) ผู้นั้นอยู่ในระหว่างถูกควบคุมขัง หรือต้องจำคุกมาเป็นเวลาติดต่อกันเกินกว่า ๑๕ วันแล้ว

(๔) ผู้นั้นถูกตั้งคณะกรรมการสอบสวน และต่อมามีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าเป็นผู้กระทำความผิดอาญาในเรื่องที่สอบสวน หรือถูกตั้งคณะกรรมการสอบสวนภายหลังที่มีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าเป็นผู้กระทำความผิดอาญา และผู้มีอำนาจเห็นว่าข้อเท็จจริงที่ปรากฏตามคำพิพากษาได้ความประจักษ์ชัดอยู่แล้วว่าเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

นอกจากจะสั่งพักราชการเพื่อรอฟังผลการสอบสวนพิจารณาแล้ว ตามกฎ ก.ค.ศ.ว่าด้วยการสั่งพักราชการและการสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน พ.ศ.๒๕๕๕ ยังกำหนดให้สั่งพักราชการได้ ในกรณีมีเหตุถูกพักใช้ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ ถ้าภายใน ๓๐ วันนับแต่วันที่หน่วยงานการศึกษาของผู้ถูกพักใช้ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพปฏิบัติงานอยู่ได้รับหนังสือแจ้งการพักใช้ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ และผู้บังคับบัญชาหน่วยงานการศึกษานั้นพิจารณาเห็นว่า ผู้นั้นไม่เหมาะสมที่จะเปลี่ยนตำแหน่งหรือย้ายไปตำแหน่งอื่นที่ไม่ต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ หรือผู้นั้นมีเหมาะสม แต่ไม่อาจเปลี่ยนตำแหน่งหรือย้ายไปตำแหน่งอื่นได้ หรือ อ.ก.ค.ศ.เขตพื้นที่การศึกษา (กคจ.) หรือ ก.ค.ศ. ไม่อนุญาต

ระยะเวลาการสั่งพักราชการ

การสั่งพักราชการจะต้องสั่งพักตลอดเวลาที่สอบสวนพิจารณา เว้นแต่กรณีที่มีการร้องทุกข์ และคำร้องทุกข์ขึ้น ก็อาจสั่งให้ผู้นั้นกลับเข้าปฏิบัติหน้าที่ราชการก่อนการสอบสวนพิจารณาเสร็จสิ้นได้

คำว่า “การสอบสวนพิจารณาเสร็จสิ้น” มีความหมาย ดังนี้

(๑) ในกรณีถูกตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรง หมายถึง คณะกรรมการสอบสวนได้เสนอสำนวนการสอบสวนต่อผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน และผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนได้มีคำสั่งลงโทษ หรือคำสั่งอย่างใดที่เป็นการวินิจฉัยแล้วว่าผู้นั้นกระทำความผิด หรือมิได้กระทำความผิดอย่างไร

(๒) ในกรณีต้องหาคดีอาญา หมายถึง การสอบสวนของพนักงานสอบสวนและการพิจารณาของพนักงานอัยการแจ้งคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้อง

(๓) ในกรณีถูกฟ้องคดีอาญา หมายถึง การพิจารณาของศาลจนคดีถึงที่สุด

ต้องพักทุกเรื่องทุกกรณี

กรณีที่ถูกตั้งคณะกรรมการสอบสวนหลายสำนวน หลายคดี หากมีการสั่งพักราชการต้องสั่งพักราชการทุกสำนวนทุกคดี ถ้าภายหลังปรากฏมีกรณีเพิ่มขึ้นก็ต้องสั่งพักราชการกรณีที่เพิ่มขึ้นนั้นด้วย

วันพักราชการ ห้ามมิให้สั่งพักราชการย้อนหลังไปก่อนวันออกคำสั่ง เว้นแต่

(๑) กรณีถูกควบคุม ชัง หรือต้องจำคุก ให้สั่งโดยมีผลย้อนไปถึงวันที่ถูกควบคุม ชัง หรือต้องจำคุก

(๒) กรณีที่สั่งพักราชการไว้แล้ว แต่ต้องสั่งใหม่ เพราะคำสั่งเดิมไม่ถูกต้องให้สั่งย้อนไปตามคำสั่งเดิมหรือวันที่ควรต้องพักราชการ (หมายถึงคำสั่งเดิมสั่งเรื่องวันพักราชการไว้ไม่ถูกต้อง)

ผู้มีอำนาจสั่งพักราชการ

ผู้มีอำนาจสั่งพักราชการ คือ ผู้มีอำนาจสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนตามมาตรา ๙๘ วรรคสอง ผู้มีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา ๕๓ ผู้บังคับบัญชาตามมาตรา ๑๐๐ วรรคหก นายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีเจ้าสังกัดและผู้บังคับบัญชาที่ได้รับรายงานตามมาตรา ๑๐๔

คำสั่งพักราชการ คำสั่งต้องทำเป็นหนังสือระบุชื่อ กรณีและเหตุที่สั่งให้พักราชการ

การแจ้งคำสั่ง ต้องแจ้งและส่งสำเนาคำสั่งให้ผู้ถูกสั่งทราบโดยพลัน แต่ถ้าไม่อาจแจ้งหรือแจ้งแล้วไม่ยอมรับทราบให้ปิดสำเนาคำสั่งไว้ ณ ที่ทำการของผู้นั้น หรือแจ้งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนก็ได้

ผลของการถูกสั่งพักราชการ

(๑) ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่ง แต่ไม่ขาดจากอัตราเงินเดือน

(๒) ไม่อาจส่งย้ายไปดำรงตำแหน่งอื่นได้

(๓) มีสิทธิร้องทุกข์ต่อ ก.ค.ศ.

การให้ออกจากราชการไว้ก่อน

การให้ออกจากราชการไว้ก่อน คือ การสั่งให้ข้าราชการผู้มีกรณีถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงจนถูกตั้งคณะกรรมการสอบสวน หรือถูกฟ้องคดีอาญา หรือต้องหาว่ากระทำความผิดอาญาออกจากราชการ ขาดจากตำแหน่งและอัตราเงินเดือนระหว่างการสอบสวนพิจารณา เพื่อรอฟังผลการสอบสวนพิจารณา

การให้ออกจากราชการไว้ก่อน เป็นผลให้ผู้ถูกสั่งพ้นจากตำแหน่งและอัตราเงินเดือน ซึ่งสามารถบรรจุแต่งตั้งผู้อื่นให้ดำรงตำแหน่งนั้นได้

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด ที่ อ. ๑๖๒/๒๕๔๘ เมื่อผู้ฟ้องคดีถูกตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยอย่างร้ายแรง กรณีถูกกล่าวหาว่าข่มขืนกระทำชำเรานักเรียน และมีพฤติกรรมข่มขู่ผู้เสียหาย ถือเป็นกรณีถ้าให้อยู่ในหน้าที่ราชการอาจเกิดความเสียหายแก่ราชการ และเมื่อปรากฏว่าการสอบสวนพิจารณาในเรื่องดังกล่าวอาจไม่แล้วเสร็จโดยเร็ว การมีคำสั่งให้ผู้ฟ้องคดีออกจากราชการไว้ก่อน จึงเป็นไปโดยชอบด้วยข้อ ๕ (๑) และข้อ ๑๐ ของกฎ ก.ค.ศ. ฉบับที่ ๒๒ (พ.ศ. ๒๕๔๒) แล้ว

หลักเกณฑ์และวิธีการสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน

- (๑) มีเหตุที่อาจถูกสั่งพักราชการได้
- (๒) จะต้องเป็นกรณีที่ผู้มีอำนาจพิจารณาเห็นว่าการสอบสวนหรือพิจารณากรณีหรือคดีนั้นจะไม่แล้วเสร็จโดยเร็ว

ขั้นตอนและวิธีการเช่นเดียวกับการสั่งพักราชการ ในกรณีที่มีการสั่งพักราชการไว้แล้ว แต่มีเหตุอันควรต้องสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน จะสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อนอีกชั้นหนึ่งก็ได้ โดยสั่งให้มีผลตั้งแต่วันพักราชการเป็นต้นไป

ผลของการสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน

- (๑) ผู้ถูกสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน ย่อมพ้นสภาพการเป็นข้าราชการและต้องออกจากราชการไปชั่วคราว เป็นการออกจากราชการที่ไม่เด็ดขาด จะต้องมีการสั่งการอย่างใดอย่างหนึ่ง เมื่อสอบสวนพิจารณาเสร็จแล้วอีกชั้นหนึ่ง
- (๒) ผู้นั้นมีสิทธิร้องทุกข์ต่อ ก.ค.ศ. ได้
- (๓) อาจบรรจุแต่งตั้งบุคคลอื่นดำรงตำแหน่งนั้นได้ แต่ผู้บังคับบัญชาต้องคำนึงด้วยว่าหากผลการสอบสวนพิจารณาเสร็จแล้วปรากฏว่าผู้นั้นมีได้กระทำผิดหรือกระทำผิดไม่ถึงต้องออกจากราชการจะมีตำแหน่งอื่นที่เทียบเท่ารองรับหรือไม่

การสั่งให้ผู้ถูกพักราชการหรือผู้ถูกให้ออกจากราชการไว้ก่อนกลับเข้ารับราชการ

หมายถึง การสั่งให้ผู้นั้นกลับเข้าปฏิบัติหน้าที่ราชการ หรือกลับเข้ารับราชการและแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งอีกครั้งหนึ่ง หลังจากให้พ้นจากตำแหน่งหน้าที่หรือออกจากราชการไปชั่วคราว มาตรา ๑๐๓ บัญญัติว่า “...แต่ถ้าภายหลังปรากฏผลการสอบสวนพิจารณาว่าผู้นั้นมีได้กระทำผิดหรือกระทำผิดไม่ถึงกับจะถูกลงโทษปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ และไม่มีการสั่งให้ออกจากราชการด้วยเหตุอื่น ก็ให้ผู้มีอำนาจดังกล่าวสั่งให้ผู้นั้นกลับเข้ารับราชการในตำแหน่งและวิทยฐานะเดิม หรือตำแหน่งเดียวกับที่ผู้นั้นมีคุณสมบัติตรงตามคุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่งและวิทยฐานะนั้น ทั้งนี้ ให้นำมาตรา ๑๐๐ วรรคหก มาใช้บังคับโดยอนุโลม...” หมายความว่า การดำเนินการตามมาตรา ๑๐๓ นี้ ถ้าผู้บังคับบัญชามีอำนาจสั่งบรรจุและแต่งตั้งไม่ดำเนินการกฎหมายให้อำนาจผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือผู้มีอำนาจสั่งบรรจุและแต่งตั้งได้

สำหรับการสั่งให้ผู้ถูกพักราชการ หรือให้ออกจากราชการไว้ก่อน กลับเข้าปฏิบัติหน้าที่ราชการ กลับเข้ารับราชการตามเดิมนั้น ต้องสั่งเป็นปัจจุบันนับแต่วันที่มิคำสั่งหรือสั่งให้มีผลไปข้างหน้า โดยอาจคำนึงถึงความสะดวกในการคิดคำนวณเงินเดือนด้วย เช่น สั่งให้มีผลตั้งแต่วันที่ ๑ หรือวันที่ ๑๕ ของเดือน กฎหมายไม่อนุญาตให้สั่งย้อนหลังได้เนื่องจากขัดกับข้อเท็จจริง (หนังสือสำนักงาน ก.พ. ที่ นร ๐๓๐๙.๒/๘๙๓ ลงวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๔๒ ตอบข้อหารือกรมบัญชีกลาง)

การพิจารณาภายหลังการสอบสวนเสร็จสิ้น กรณีที่มีการสั่งพักราชการหรือให้ออกจากราชการไว้ก่อน มีหลักเกณฑ์ สรุปได้ดังนี้

- (๑) ในกรณีที่ปรากฏว่าผู้นั้นกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงให้ดำเนินการตามมาตรา ๑๐๐ วรรคสี่ หรือมาตรา ๑๓๔ แล้วแต่กรณี

กล่าวคือ ให้ลงโทษปลดออกหรือไล่ออกจากราชการ ตามความร้ายแรงแห่งกรณี ถ้ามีเหตุอันควรลดหย่อนจะนำมาประกอบการพิจารณาลดโทษก็ได้ แต่ห้ามลดโทษต่ำกว่าปลดออกจากราชการ สำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาให้เสนอเรื่องให้ กศจ. พิจารณามีมติเมื่อ กศจ. มีมติเป็นประการใดให้ผู้มีอำนาจสั่งบรรจุหรือผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนส่งไปตามนั้น

อนึ่ง กรณีคำสั่งลงโทษปลดออกหรือไล่ออกจากราชการ เป็นคำสั่งที่ออกโดยไม่ถูกต้องตามกระบวนการขั้นตอนของกฎหมายต้องยกเลิกเพิกถอนคำสั่งลงโทษดังกล่าว แล้วดำเนินกระบวนการใหม่ หรือต้องสั่งใหม่ให้ถูกต้องและเป็นกรณีที่มีการสั่งพักราชการไว้โดยชอบแล้ว นั้น ถือว่าคำสั่งพักราชการยังคงมีผลใช้บังคับอยู่

(๒) ในกรณีที่ปรากฏว่าผู้นั้นกระทำความผิดวินัยไม่ร้ายแรง และไม่มีกรณีที่จะต้องถูกสั่งให้ออกจากราชการด้วยเหตุอื่น ก็ให้สั่งให้ผู้นั้นกลับเข้าปฏิบัติหน้าที่ราชการหรือกลับเข้ารับราชการแล้วแต่กรณี ในตำแหน่งและวิทยฐานะเดิม หรือตำแหน่งเดียวกับที่ผู้นั้นมีคุณสมบัติตรงตามคุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่งและวิทยฐานะแล้วให้ผู้บังคับบัญชาดำเนินการตามมาตรา ๑๐๐ วรรคหนึ่ง หรือมาตรา ๑๓๔ แล้วแต่กรณี

กล่าวคือลงโทษภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน หรือลดเงินเดือน ตามควรแก่กรณี

(๓) ในกรณีที่ปรากฏว่าผู้นั้นกระทำความผิดวินัยไม่ร้ายแรง และไม่มีกรณีที่จะต้องถูกสั่งให้ออกจากราชการด้วยเหตุอื่น แต่ไม่อาจสั่งให้ผู้นั้นกลับเข้าปฏิบัติหน้าที่ราชการหรือกลับเข้ารับราชการได้เนื่องจากผู้ถูกสั่งพักราชการมีอายุครบ ๖๐ ปีบริบูรณ์และได้พ้นจากราชการตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญข้าราชการแล้ว หรือผู้ถูกสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อนมีอายุครบ ๖๐ ปีบริบูรณ์ซึ่งต้องพ้นจากราชการเมื่อสิ้นปีงบประมาณนั้นแล้วแต่กรณี ก็ให้ผู้บังคับบัญชาสั่งดโทษตามมาตรา ๑๐๒ โดยไม่ต้องสั่งให้กลับเข้าปฏิบัติหน้าที่ราชการหรือกลับเข้ารับราชการ และสำหรับผู้ถูกสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อนให้มีคำสั่งยกเลิกคำสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อนเพื่อให้ผู้นั้นเป็นผู้พ้นจากราชการตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญข้าราชการ

(๔) ในกรณีที่ปรากฏว่าผู้นั้นกระทำความผิดวินัยไม่ร้ายแรง แต่มีกรณีที่จะต้องถูกสั่งให้ออกจากราชการด้วยเหตุอื่น ให้ผู้บังคับบัญชาสั่งดโทษตามมาตรา ๑๐๒ แล้วสั่งให้ผู้นั้นออกจากราชการตามเหตุนั้น โดยไม่ต้องสั่งให้กลับเข้าปฏิบัติหน้าที่ราชการหรือกลับเข้ารับราชการ

(๕) ในกรณีที่ปรากฏว่าผู้นั้นมิได้กระทำความผิดวินัย และไม่มีกรณีที่จะต้องถูกสั่งให้ออกจากราชการด้วยเหตุอื่น ก็ให้สั่งยุติเรื่อง และสั่งให้ผู้นั้นกลับเข้าปฏิบัติหน้าที่ราชการหรือกลับเข้ารับราชการในตำแหน่งและวิทยฐานะเดิม หรือตำแหน่งเดียวกับที่ผู้นั้นมีคุณสมบัติตรงตามคุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่งและวิทยฐานะ

(๖) ในกรณีที่ปรากฏว่าผู้นั้นมิได้กระทำความผิดวินัย และไม่มีกรณีที่จะต้องถูกสั่งให้ออกจากราชการด้วยเหตุอื่น แต่ไม่อาจสั่งให้ผู้นั้นกลับเข้าปฏิบัติหน้าที่ราชการหรือกลับเข้ารับราชการได้เนื่องจากผู้ถูกสั่งพักราชการมีอายุครบ ๖๐ ปีบริบูรณ์และได้พ้นจากราชการตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญข้าราชการแล้ว หรือผู้ถูกสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อนมีอายุครบ ๖๐ ปีบริบูรณ์ซึ่งต้องพ้นจากราชการเมื่อสิ้นปีงบประมาณนั้นแล้วแต่กรณี ก็ให้สั่งยุติเรื่อง และสำหรับผู้ถูกสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อนให้มีคำสั่งยกเลิกคำสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อนเพื่อให้ผู้นั้นเป็นผู้พ้นจากราชการตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญข้าราชการ

(๗) ในกรณีที่ปรากฏว่าผู้นั้นมิได้กระทำความผิดวินัย แต่มีกรณีที่จะต้องถูกสั่งให้ออกจากราชการด้วยเหตุอื่น ก็ให้สั่งให้ออกจากราชการตามเหตุนั้น โดยไม่ต้องสั่งให้กลับเข้าปฏิบัติหน้าที่ราชการหรือกลับเข้ารับราชการ

การจ่ายเงินเดือนของผู้ถูกสั่งพักราชการ หรือให้ออกจากราชการไว้ก่อน พระราชบัญญัติเงินเดือนของข้าราชการผู้ถูกสั่งพักราชการ พ.ศ. ๒๕๐๒ ให้จ่ายดังนี้ เมื่อคดีหรือกรณีถึงที่สุด

- ๑) ไม่ผิดให้จ่ายเต็ม
 - ๒) ผิดแต่ไม่ถึงออกจ่ายครึ่งหนึ่ง
 - ๓) ผิดถึงออกไม่จ่าย
- คดีหรือกรณีถึงที่สุด มีนัยดังนี้

(๑) ถ้าเป็นคดีในศาล คดีถึงที่สุดเมื่อศาลฎีกาได้มีคำพิพากษา หรือคดีที่ไม่มีการอุทธรณ์หรือไม่มีการฎีกาต่อไป เมื่อพ้นระยะเวลาของการยื่นอุทธรณ์หรือยื่นฎีกา ถือว่าคดีถึงที่สุด แต่เพื่อให้ปรากฏหลักฐานประกอบสำนวนอาจขอให้พนักงานอัยการแจ้งยืนยันว่าคดีถึงที่สุดแล้ว

(๒) ถ้าเป็นการดำเนินการทางวินัย กรณีจะถึงที่สุดเมื่อมีการรายงานการดำเนินการทางวินัยจนสิ้นสุดกระบวนการ ตามระเบียบ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการรายงานเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยและการออกจากราชการของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๑

(๓) กรณีที่มีการอุทธรณ์/ร้องทุกข์คำสั่งลงโทษ หรือคำสั่งให้ออกจากราชการ กรณีจะถึงที่สุดเมื่อ ก.ค.ศ. ได้มีการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์/ร้องทุกข์แล้ว

มาตรการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในระบบราชการ

ตามที่คณะกรรมการความสงบแห่งชาติได้มีนโยบายสำคัญและเร่งด่วนในการป้องกันและจัดการทุจริตและประพฤติมิชอบเพื่อปฏิรูประบบการบริหารราชการแผ่นดินให้เป็นไปอย่างโปร่งใสและเป็นที่ยอมรับและไว้วางใจของประชาชน ซึ่งแม้ที่ผ่านมารัฐบาลจะได้กำหนดมาตรการในการขับเคลื่อนการดำเนินการเรื่องดังกล่าวให้เกิดผลมาอย่างต่อเนื่อง แต่จากข้อเท็จจริงที่ปรากฏทั้งจากข้อร้องเรียนและผลการตรวจสอบการทุจริตในระบบราชการ แสดงให้เห็นว่ายังคงมีความจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาและการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในระบบราชการอย่างจริงจังและเข้มงวด เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นในกระบวนการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระบวนการยุติธรรม และเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ และสร้างความเชื่อมั่นและไว้วางใจแก่ประชาชน อันจะเป็นประโยชน์ต่อการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติและการปฏิรูประบบบริหารราชการแผ่นดิน และการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๖๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ประกอบกับ มาตรา ๔๒ วรรคสาม ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ คณะรักษาความสงบแห่งชาติจึงกำหนดหลักเกณฑ์การดำเนินการเพื่อประโยชน์ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในระบบราชการดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ในกรณีที่มีข้อร้องเรียนเกี่ยวกับการทุจริตและประพฤติมิชอบของข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ให้ส่วนราชการต้นสังกัดดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงเบื้องต้นให้แล้วเสร็จภายใน ๗ วัน แล้วรายงานผลการพิจารณาต่อหัวหน้าส่วนราชการและรัฐมนตรีเจ้าสังกัดเพื่อรับทราบทันที และให้พิจารณาดำเนินการทางวินัยหรือทางอาญาโดยเร็ว ซึ่งจะต้องให้แล้วเสร็จภายใน ๓๐ วัน ในระหว่างนี้ให้รายงานความคืบหน้าในการดำเนินการต่อหัวหน้าส่วนราชการหรือรัฐมนตรีเจ้าสังกัดเพื่อทราบเป็นระยะตามความเหมาะสม

กรณีที่ตรวจสอบข้อเท็จจริงแล้วพบว่า มีเหตุน่าเชื่อถือและเป็นกรณีที่ทำให้เกิดความเสียหายแก่ราชการหรือทำให้เกิดความเดือดร้อนแก่ประชาชน แม้ผลการตรวจสอบยังไม่อาจสรุปความผิดได้ชัดเจนถึงขั้นชี้มูลความผิด ให้พิจารณาปรับย้ายข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องไปดำรงตำแหน่งอื่นเป็นการชั่วคราวเพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบและป้องกันการกระทำที่อาจมีผลต่อการตรวจสอบโดยเร็ว และในกรณีที่เป็นเรื่องร้ายแรงหรือมีผลกระทบต่อความเชื่อมั่นและไว้วางใจของประชาชนให้เสนอให้มีการย้ายหรือโอนไปแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งในอัตรากำลังชั่วคราวเป็นกรณีพิเศษในสำนักนายกรัฐมนตรี และดำเนินการตามมาตรการที่กำหนดขึ้นตามคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๑๖/๒๕๕๘ เรื่อง มาตรการแก้ปัญหาเจ้าหน้าที่ของรัฐที่อยู่ระหว่างการถูกตรวจสอบ และการกำหนดกรอบอัตรากำลังชั่วคราว ลงวันที่ ๑๕ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๕๘ หรือคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๖๘/๒๕๕๙ เรื่อง มาตรการแก้ปัญหาเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานอื่นของรัฐ และการกำหนดกรอบอัตรากำลังชั่วคราว ลงวันที่ ๑๖ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๕๙ แล้วแต่กรณี

ข้อ ๒ ในกรณีที่ตรวจสอบข้อเท็จจริงแล้วพบว่า มีหลักฐานควรเชื่อได้ว่าสามารถสรุปความผิดได้ชัดเจนถึงขั้นชี้มูลความผิด ให้ส่วนราชการต้นสังกัดดำเนินการทางวินัยต่อข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องอย่างเด็ดขาดโดยเร็ว และให้รายงานหัวหน้าส่วนราชการและรัฐมนตรีเจ้าสังกัดเพื่อทราบความคืบหน้าและเร่งรัดการดำเนินการอย่างสม่ำเสมอ ทั้งนี้ อาจพิจารณาให้ข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นออกจากราชการไว้ก่อนหรือออกจากตำแหน่งก็ได้ตามความจำเป็นและเหมาะสม และในกรณีที่พบว่ามีความเกี่ยวข้องกับการกระทำ ความผิดทางอาญาด้วย ให้ส่งเรื่องให้หน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่รับผิดชอบเพื่อพิจารณาดำเนินคดีโดยทันที

กระบวนการพิจารณาดำเนินการตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามกฎหมาย กฎ และระเบียบที่เกี่ยวข้องตามปกติ แต่ให้เร่งดำเนินการให้แล้วเสร็จโดยเร็ว โดยพิจารณาจัดลำดับตามความสำคัญความสนใจของประชาชน และมูลค่าความเสียหายที่เกิดขึ้น

ในกรณีที่เป็นการกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือเป็นความผิดทางวินัยอย่างร้ายแรงแต่ไม่ถึงขั้นให้ปลดออกจากราชการหรือไล่ออกจากราชการ ให้ส่วนราชการต้นสังกัดดำเนินการปรับย้ายจากตำแหน่งเดิม และห้ามปรับย้ายกลับไปดำรงตำแหน่งหน้าที่ในลักษณะเดิม หรือแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งสูงขึ้นภายในเวลา ๓ ปี นับแต่วันที่มีการลงโทษทางวินัย

ข้อ ๓ การปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาล หรือคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ทำให้การปฏิบัติราชการเกิดความล่าช้าหรือไม่มีประสิทธิภาพซึ่งทำให้เกิดความเสียหายแก่ราชการหรือทำให้เกิดความเดือดร้อนแก่ประชาชนให้ถือเป็นกรณีที่ต้องพิจารณาให้มีการย้ายหรือโอนไปแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งอื่นตามข้อ ๑ วรรคสองด้วย

ข้อ ๔ ให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องพิจารณาจัดให้มีมาตรการคุ้มครองพยานหรือผู้ให้ข้อมูลหรือเบาะแสในการตรวจสอบอย่างเหมาะสม เพื่อให้การได้รับข้อมูลและหลักฐานในการดำเนินการต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการทุจริตและประพฤติมิชอบเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

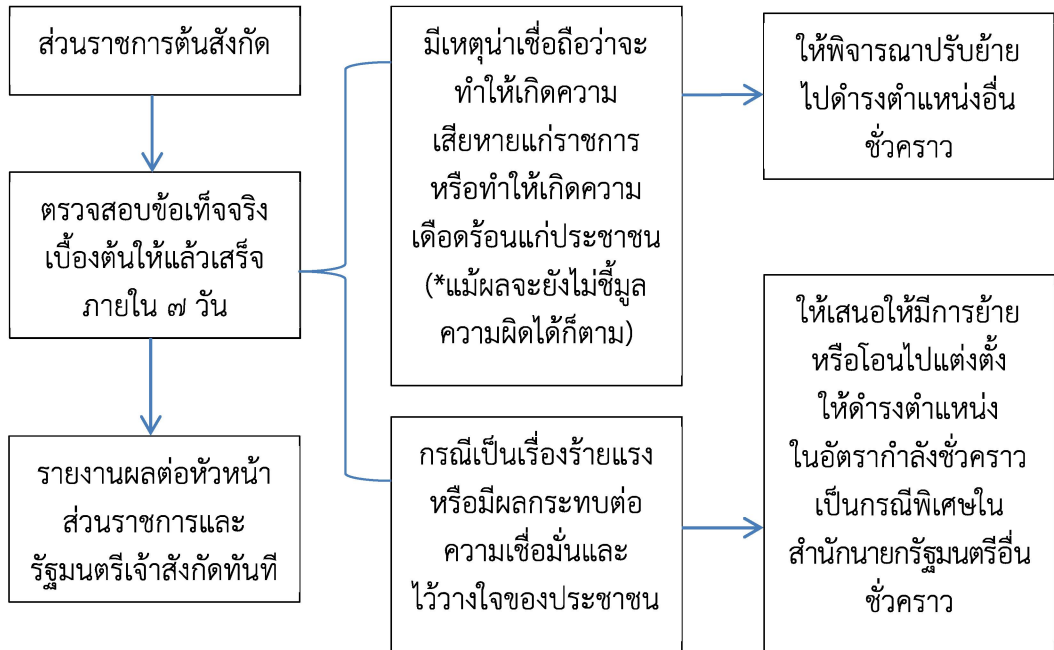
ในกรณีที่ตรวจสอบพบว่า มีการจงใจให้ข้อมูลเพื่อใส่ร้ายหรือบิดเบือนข้อมูลเพื่อให้มีการดำเนินการที่เป็นผลร้ายต่อบุคคลอื่น ให้พิจารณาดำเนินการลงโทษบุคคลดังกล่าวอย่างเด็ดขาดด้วย

ข้อ ๕ ให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาสั่งการให้ส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องยึดถือปฏิบัติตามหลักเกณฑ์นี้โดยเคร่งครัดตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

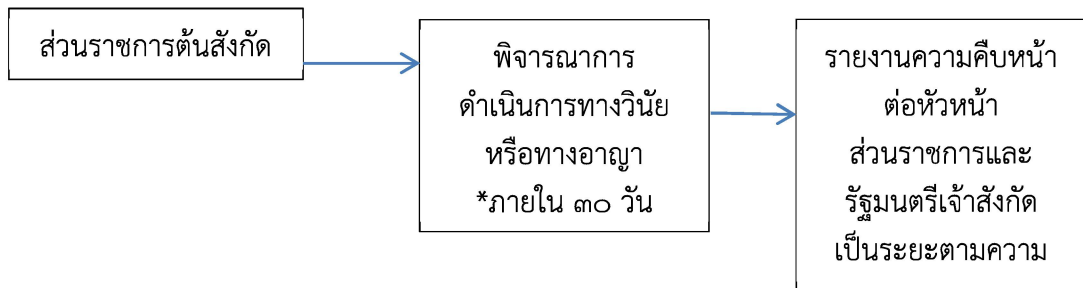
มาตรการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในระบบราชการ

๑. ในกรณีมีข้อร้องเรียนเกี่ยวกับการทุจริตและประพฤติมิชอบ

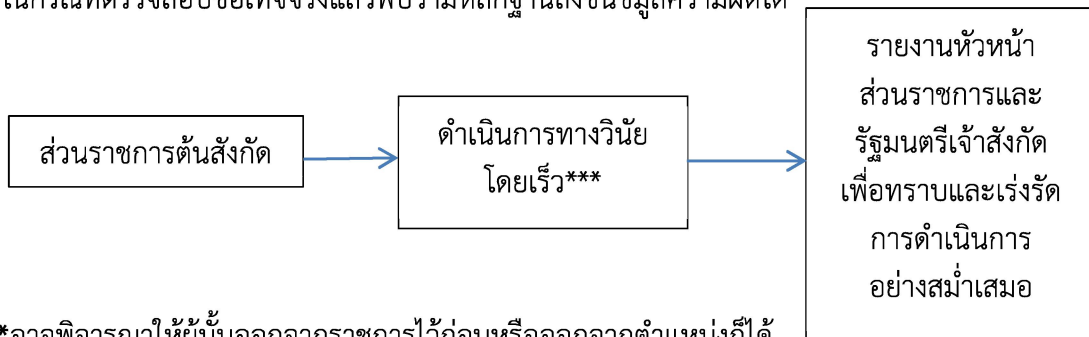
๑.๑



๑.๒



๒. ในกรณีที่ตรวจสอบข้อเท็จจริงแล้วพบว่ามีหลักฐานถึงขั้นชี้มูลความผิดได้



***อาจพิจารณาให้ผู้พ้นออกจากราชการไว้ก่อนหรือออกจากตำแหน่งก็ได้ ตามความจำเป็นและเหมาะสม และหากมีความเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดทางอาญาด้วยให้ส่งเรื่องให้หน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่รับผิดชอบพิจารณาดำเนินคดีทันที ทั้งนี้ ต้องดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมาย กฎ และระเบียบที่เกี่ยวข้องตามปกติ

๓. การปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาลหรือคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ทำให้การปฏิบัติราชการเกิดความล่าช้า หรือไม่มีประสิทธิภาพ ทำให้เกิดความเสียหายแก่ราชการ หรือเกิดความเดือดร้อนแก่ประชาชน ต้องพิจารณาให้มีการย้ายหรือโอนไปแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งอื่น

๔. ให้นำหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องพิจารณาจัดให้มีมาตรการคุ้มครองพยาน หรือผู้ให้ข้อมูล หรือเบาะแสอย่างเหมาะสม

๕. ให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาสั่งการให้ส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องยึดถือปฏิบัติ ตามหลักเกณฑ์นี้โดยเคร่งครัด

ผลดำเนินการทางวินัย

กรณีที่เป็นการกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือเป็นความผิดทางวินัยแต่ไม่ถึงขั้นปลดออกจากราชการ หรือไล่ออกจากราชการ ให้ส่วนราชการต้นสังกัดดำเนินการปรับย้ายจากตำแหน่งเดิมไปดำรงตำแหน่งอื่นเป็นการชั่วคราว และห้ามปรับย้ายกลับไปดำรงตำแหน่งหน้าที่ในลักษณะเดิมหรือแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งสูงขึ้นภายในเวลา ๓ ปี

การออกจากราชการ

การออกจากราชการ หมายถึง การพ้นจากสภาพการเป็นข้าราชการ ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๗ มาตรา ๑๐๗ ได้บัญญัติให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ออกจากราชการเมื่อ

- (๑) ตาย
- (๒) พ้นจากราชการตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญข้าราชการ
- (๓) ลาออกจากราชการและได้รับอนุญาตให้ลาออก หรือการลาออกมีผลตามมาตรา ๑๐๘
- (๔) สั่งให้ออกตามมาตรา ๔๙ มาตรา ๕๖ วรรคสอง วรรคสาม หรือวรรคห้า มาตรา ๑๐๓ มาตรา ๑๑๐ มาตรา ๑๑๑ มาตรา ๑๑๒ มาตรา ๑๑๓ มาตรา ๑๑๔ หรือมาตรา ๑๑๘
- (๕) ถูกสั่งลงโทษปลดออกหรือไล่ออก
- (๖) ถูกเพิกถอนใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ เว้นแต่ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งอื่นที่ไม่ต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพตามมาตรา ๑๐๙

๑. การออกจากราชการเพราะตาย

เมื่อข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใดถึงแก่ความตาย ย่อมสิ้นสภาพบุคคล ทำให้สิ้นสภาพการเป็นข้าราชการไปด้วย เมื่อข้าราชการถึงแก่ความตายต้องมีการรายงานผู้บังคับบัญชาตามลำดับ แล้วแจ้งการตายให้กรมบัญชีกลางและ ก.ค.ศ. ทราบ ทางราชการจะจ่ายเงินเดือนให้จนถึงวันที่ถึงแก่ความตาย และถ้าเป็นการตายก่อนหรือในวันที่ ๑ เมษายน หรือวันที่ ๑ ตุลาคม ก่อนที่จะมีคำสั่งเลื่อนเงินเดือน ให้ผู้มีอำนาจสั่งเลื่อนเงินเดือนให้ผู้นั้นเพื่อประโยชน์ในการคำนวณบำเหน็จบำนาญ โดยให้มีผลในวันที่ผู้นั้นถึงแก่ความตาย

กรณีศาลมีคำสั่งให้เป็นผู้سابสูญถือเป็นการออกจากราชการเพราะตาย ตามหนังสือสำนักงาน ก.พ. ที่ นร ๐๗๐๙.๒/ป ๑๐๑๔ ลงวันที่ ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๓๙

๒. การพ้นจากราชการตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จ บำนาญข้าราชการ

การออกจากราชการเพราะเกษียณอายุ เมื่อมีอายุครบ ๖๐ ปีบริบูรณ์ เป็นการพ้นจากราชการโดยผลของกฎหมาย ตามพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการ พ.ศ. ๒๕๔๔ และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๑๙ มาตรา ๒๐ และมาตรา ๒๑ ให้กระทรวงศึกษาธิการเป็นเจ้าหน้าที่ควบคุมเกษียณอายุของข้าราชการครู โดยมีขั้นตอนปฏิบัติ ดังนี้

๒.๑ ก่อนสิ้นเดือนกันยายนของทุกปี กระทรวงศึกษาธิการจะสำรวจรายชื่อข้าราชการ ซึ่งจะมีอายุครบ ๖๐ ปีบริบูรณ์ในปีงบประมาณถัดไป แล้วแจ้งรายชื่อให้สำนักงาน ก.ค.ศ. ส่วนราชการเจ้าสังกัดและกระทรวงการคลังทราบ

๒.๒ ส่วนราชการจะตรวจสอบแล้วแจ้งให้ผู้จะครบเกษียณอายุทราบ

๒.๓ ผู้มีอำนาจตามมาตรา ๕๓ ต้องรับดำเนินการพิจารณาเลื่อนเงินเดือนและออกคำสั่งเลื่อนเงินเดือนให้แก่ผู้ที่จะเกษียณอายุเพื่อประโยชน์ในการคำนวณบำเหน็จบำนาญโดยมีผลตั้งแต่วันที่ ๓๐ กันยายน ในกรณีเป็นผู้มีเงินเดือนยังไม่ถึงขั้นสูงสุดของอันดับ และมีผลการปฏิบัติงานสมควรได้รับการเลื่อนเงินเดือน

๓. การลาออกจากราชการ

การลาออกจากราชการเป็นเรื่องของความสมัครใจ โดยข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ผู้ประสงค์จะลาออก จะต้องยื่นหนังสือขอลาออกต่อผู้บังคับบัญชาเพื่อให้ผู้มีอำนาจตามมาตรา ๕๓ เป็นผู้พิจารณาอนุญาต ตามมาตรา ๑๐๘ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ ประกอบระเบียบ ก.ค.ศ.ว่าด้วยการลาออกจากราชการของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๘ สรุปได้ดังนี้

๓.๑ การลาออกต้องทำเป็นหนังสือ ระบุวันที่ประสงค์ขอลาออก เหตุผลการลาออกลงลายมือชื่อ ยื่นต่อผู้บังคับบัญชา หรือผู้มีอำนาจอนุญาตการลาออก

๓.๒ ต้องยื่นล่วงหน้าไม่น้อยกว่า ๓๐ วัน เมื่อได้รับอนุญาตแล้วจึงหยุดราชการไปได้

๓.๓ ยกเว้นกรณีลาออกเพื่อดำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือเพื่อสมัครรับเลือกตั้ง ให้ยื่นต่อผู้บังคับบัญชาและให้การลาออกมีผลตั้งแต่วันที่ขอลาออก ทั้งนี้ต้องยื่นก่อนอย่างช้าในวันที่ขอลาออก

๓.๔ ผู้มีอำนาจอนุญาตการลาออก คือผู้มีอำนาจตามมาตรา ๕๓

๓.๕ กรณีจำเป็นเพื่อประโยชน์แก่ราชการ ผู้มีอำนาจตามมาตรา ๕๓ อาจยับยั้งการอนุญาตให้ลาออกได้ไม่เกิน ๙๐ วัน นับแต่วันขอลาออกก็ได้ ยกเว้นการลาออกตามข้อ ๓.๓

๓.๖ กรณีผู้มีอำนาจตามมาตรา ๕๓ มิได้ยับยั้งและมีคำสั่งอนุญาตการลาออก ให้การลาออกนั้นมีผลตั้งแต่วันที่ขอลาออก

๓.๗ หากยื่นล่วงหน้าน้อยกว่า ๓๐ วัน โดยไม่ได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรจากผู้มีอำนาจอนุญาตการลาออกหรือมิได้ระบุวันขอลาออกให้ถือวันถัดจากวันที่ครบ ๓๐ วัน นับแต่วันที่ยื่นเป็นวันขอลาออก

๓.๘ การยับยั้งและการอนุญาตให้ลาออก ผู้มีอำนาจตามมาตรา ๕๓ ต้องมีคำสั่งเป็นลายลักษณ์อักษร แล้วแจ้งให้ผู้ขอลาออกทราบก่อนวันขอลาออก

๓.๙ ผู้ขอลาออกอาจเปลี่ยนใจ ถอนใบลาออกได้ แต่ต้องทำเป็นลายลักษณ์อักษร ยื่นต่อผู้มีอำนาจพิจารณาก่อนที่คำสั่งอนุญาตให้ลาออกจะมีผล

กรณีศึกษา

๑. กรณีเป็นหนี้สหกรณ์ออมทรัพย์ครูไม่เป็นเหตุที่จะยับยั้งการลาออก

๒. การที่ไม่ประสงค์จะรับราชการก็จะต้องดำเนินการยื่นหนังสือลาออกจากราชการให้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายหรือระเบียบกำหนดไว้ และยังมีหน้าที่ที่จะต้องมาปฏิบัติราชการจนกว่าการออกจากราชการจะมีผลตามที่กฎหมายกำหนด หากขาดราชการไปก่อนได้รับอนุญาต ย่อมถือว่าเป็นการละทิ้งหน้าที่ราชการที่อาจต้องมีความผิดทางวินัย (คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ. ๗๙๙/๒๕๕๕)

๔. การออกจากราชการเพราะถูกสั่งให้ออกจากราชการ

กรณีถูกสั่งให้ออกจากราชการ ซึ่งเป็นผลทำให้พ้นจากสภาพการเป็นข้าราชการ มิได้หลายกรณีดังนี้

๔.๑ ถูกสั่งให้ออกเพราะขาดคุณสมบัติทั่วไป หรือขาดคุณสมบัติตามมาตรฐานตำแหน่ง ตามมาตรา ๔๙

ผู้ได้รับการบรรจุเข้ารับราชการเป็นข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาตามมาตรา ๔๕ มาตรา ๕๐ มาตรา ๕๑ มาตรา ๕๘ มาตรา ๖๔ มาตรา ๖๕ มาตรา ๖๖ และมาตรา ๖๗ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ จะต้องมีความสมบูรณ์ตามมาตรฐานตำแหน่ง ตามมาตรา ๔๒ หรือคุณสมบัติพิเศษ ตามมาตรา ๔๘ ถ้าผู้ใดได้รับการบรรจุและแต่งตั้ง

โดยเป็นผู้ขาดคุณสมบัติอยู่ก่อน หรือมีกรณีต้องหายอยู่ก่อนและภายหลังปรากฏว่า เป็นผู้ขาดคุณสมบัติเนื่องจากกรณีต้องหานั้น มาตรา ๔๘ บัญญัติให้ผู้บังคับบัญชาสั่งให้ผู้นั้น ออกจากราชการโดยพลัน การสั่งให้ออกจากราชการกรณีเป็นผู้ขาดคุณสมบัติไม่กระทบกระเทือน ถึงการใดที่ผู้นั้นได้ปฏิบัติไปตามอำนาจหน้าที่ รวมถึงการรับเงินเดือนหรือผลประโยชน์อื่นใดที่ได้รับ หรือมีสิทธิจะได้รับจากทางราชการก่อนมีคำสั่งให้ออกจากราชการ และถ้าการเข้ารับราชการเป็นไปโดยสุจริต ให้ถือว่าเป็นการสั่งให้ออกเพื่อรับบำเหน็จบำนาญเหตุทดแทน ตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญข้าราชการ

๔.๒ ถูกสั่งให้ออกเพราะไม่พันทดลองปฏิบัติหน้าที่ราชการ หรือเตรียมความพร้อมและพัฒนาอย่างเข้ม ตามมาตรา ๕๖

ผู้ได้รับการบรรจุเข้ารับราชการเป็นข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาและแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งใด จะต้องทดลองปฏิบัติหน้าที่ราชการในตำแหน่งนั้น แต่ถ้าผู้ใดได้รับการบรรจุและแต่งตั้งในตำแหน่งครูผู้ช่วย ต้องเตรียมความพร้อมและพัฒนาอย่างเข้มเป็นเวลา ๒ ปีก่อนแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งครู การทดลองปฏิบัติหน้าที่ราชการและการเตรียมความพร้อมและพัฒนาอย่างเข้มตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ ก.ค.ศ. กำหนด ถ้าในระหว่างทดลองปฏิบัติหน้าที่ราชการ หรือเตรียมความพร้อมและพัฒนาอย่างเข้ม ผู้มีอำนาจตามมาตรา ๕๓ พิจารณาเห็นว่าข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใดมีความประพฤติไม่ดี หรือไม่มีความรู้ ความสามารถ ความเหมาะสม หรือมีผลการประเมินต่ำกว่าเกณฑ์ที่ ก.ค.ศ. กำหนด โดยไม่ควรให้รับราชการต่อไป ก็สั่งให้ผู้นั้นออกจากราชการได้ตามหลักเกณฑ์ที่ ก.ค.ศ. กำหนด

การให้ออกในระหว่างทดลองปฏิบัติหน้าที่ราชการ หรือเตรียมความพร้อมและพัฒนาอย่างเข้ม ให้ถือเสมือนว่าผู้นั้นไม่เคยเป็นข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามาก่อน แต่ไม่กระทบกระเทือนถึงการปฏิบัติหน้าที่หรือการรับเงินเดือนหรือผลประโยชน์อื่นใดที่รับไปแล้ว หรือมีสิทธิจะได้รับจากทางราชการ

๔.๓ ถูกสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน เพื่อรอฟังผลการสอบสวนพิจารณาตามมาตรา ๑๐๓ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งอยู่ในระหว่างถูกสอบสวนทางวินัยอย่างร้ายแรง หรือถูกฟ้องคดีอาญา หรือต้องหาว่ากระทำความผิดอาญา เว้นแต่ความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ ผู้บังคับบัญชามีอำนาจสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน เพื่อรอฟังผลการสอบสวนพิจารณาได้ตามกฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการสั่งพักราชการ และการสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน พ.ศ. ๒๕๕๕ แต่สำหรับกรณีนี้ หากภายหลังปรากฏผลการสอบสวนว่า ผู้นั้นไม่ได้กระทำความผิดหรือกระทำความผิดแต่ไม่ถึงต้องให้ออกจากราชการ และไม่มีการณีที่ต้องออกจากราชการด้วยเหตุอื่น ต้องสั่งให้กลับเข้ารับราชการในตำแหน่งและวิทยฐานะเดิม หรือตำแหน่งเดียวกับที่ผู้นั้นมีคุณสมบัติตรงตามคุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่งและวิทยฐานะนั้น และมาตรา ๑๐๓ ได้รับรองให้ผู้นั้นมีสถานภาพเป็นข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาตลอดมา

๔.๔ ถูกสั่งให้ออกเพื่อรับบำเหน็จบำนาญเหตุทดแทน ตามมาตรา ๑๑๐ การให้ออกตามมาตรา ๑๑๐ มิใช่เป็นกรณีกระทำความผิดหรือความไม่เหมาะสมแต่ประการใด แต่เป็นกรณีที่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้นั้นไม่อยู่ในฐานะที่จะปฏิบัติราชการได้

๔.๔.๑ การสั่งให้ออกเพื่อรับบำเหน็จบำนาญเหตุรับราชการนาน ผู้มีอำนาจตามมาตรา ๕๓ มีอำนาจสั่งให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาออกจากราชการ เพื่อรับบำเหน็จบำนาญตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญข้าราชการได้ ในกรณีที่กฎหมายดังกล่าวบัญญัติให้ผู้ถูกสั่งให้ออกได้รับบำเหน็จบำนาญ แต่ในการสั่งให้ออกจากราชการเพื่อรับบำเหน็จบำนาญเหตุรับราชการนาน จะต้องมีการณีตามที่กำหนดในกฎ ก.ค.ศ. ด้วย และพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการ พ.ศ. ๒๔๙๔ มาตรา ๑๔ บัญญัติว่า บำเหน็จบำนาญเหตุรับราชการนานนั้นให้แก่ข้าราชการซึ่งมีเวลาราชการสำหรับคำนวณบำเหน็จบำนาญครบ ๓๐ ปี แล้ว

๔.๔.๒ การสั่งให้ออกเพื่อรับบำเหน็จบำนาญเหตุทดแทน

บำเหน็จบำนาญเหตุทดแทน ตามพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการ พ.ศ. ๒๔๙๔ กำหนดให้แก่ข้าราชการซึ่งออกจากประจำการ เพราะเลิกหรือยุบตำแหน่ง หรือซึ่งมีคำสั่งให้ออก โดยไม่มีความผิด และต้องมีเวลาราชการสำหรับคำนวณบำเหน็จบำนาญครบ ๑ ปีบริบูรณ์โดยถ้ามีเวลาราชการไม่ถึง ๑๐ ปีบริบูรณ์ได้บำเหน็จ ตั้งแต่ ๑๐ ปีขึ้นไปมีสิทธิได้บำนาญ

ผู้มีอำนาจตามมาตรา ๕๓ มีอำนาจสั่งให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ออกจากราชการเพื่อรับบำเหน็จบำนาญเหตุทดแทนได้หลายกรณี ดังนี้

- ๑) กรณีเจ็บป่วยไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ราชการได้โดยสม่ำเสมอ
- ๒) กรณีสมัครไปปฏิบัติงานใด ๆ ตามความประสงค์ของทางราชการ
- ๓) กรณีขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๓๐ (๑) (๔) (๕) (๗) (๘) หรือ (๙) ได้แก่
 - (๑) ไม่มีสัญชาติไทย
 - (๒) ดำรงตำแหน่งทางการเมือง สมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น
 - (๓) เป็นคนไร้ความสามารถ หรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ หรือเป็นโรคตามที่กำหนด

ในกฎ ก.ค.ศ.

(๔) เป็นผู้บกพร่องในศีลธรรมอันดี สำหรับการเป็นผู้ประกอบวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษา

(๕) เป็นกรรมการบริหารพรรคการเมือง หรือเจ้าหน้าที่ในพรรคการเมือง

(๖) เป็นบุคคลล้มละลาย

๔) กรณีถูกกล่าวหา หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าเป็นผู้ขาดคุณสมบัติทั่วไปตาม มาตรา ๓๐ (๓) เป็นผู้ไม่เลื่อมใสในการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แต่การที่จะสั่งให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใดออกจากราชการตามกรณีนี้ ผู้บังคับบัญชาจะต้องสอบสวนก่อน ในกรณีที่เห็นว่ามิใช่ก็ต้องสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนต้องแจ้งข้อกล่าวหา และสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาเท่าที่มีให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ โดยจะระบุหรือไม่ระบุชื่อพยานก็ได้ เมื่อสอบสวนแล้วต้องให้โอกาสผู้ถูกกล่าวหาชี้แจงและนำสืบแก้ข้อกล่าวหาด้วย เมื่อสอบสวนแล้วนำเสนอ กศจ. หรือ อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง หรือ ก.ค.ศ. แล้วแต่กรณี พิจารณา เมื่อ กศจ. หรือ อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง หรือ ก.ค.ศ. พิจารณามีมติว่า ผู้นั้นขาดคุณสมบัติ ตามมาตรา ๓๐ (๓) ดังกล่าว ผู้มีอำนาจตามมาตรา ๕๓ จึงสั่งให้ออกจากราชการได้

๕) กรณีที่ทางราชการเลิกหรือยุบตำแหน่งใด ให้ผู้มีอำนาจตามมาตรา ๕๓ สั่งให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ดำรงตำแหน่งนั้น ออกจากราชการได้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ ก.ค.ศ. กำหนด

๖) กรณีที่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใดไม่สามารถปฏิบัติราชการให้มีประสิทธิภาพเกิดประสิทธิผล ในระดับอันเป็นที่พอใจของทางราชการได้ ให้ผู้มีอำนาจตามมาตรา ๕๓ สั่งให้ผู้นั้น ออกจากราชการ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการสั่งให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ออกจากราชการกรณีไม่สามารถปฏิบัติราชการให้มีประสิทธิภาพเกิดประสิทธิผล พ.ศ. ๒๕๕๓

๔.๕ ถูกสั่งให้ออกเพราะหย่อนความสามารถในอันที่จะปฏิบัติหน้าที่ราชการ บกพร่องในหน้าที่ราชการหรือประพฤติตนไม่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ราชการ ตามมาตรา ๑๑๑ ถ้าผู้มีอำนาจตามมาตรา ๕๓ เห็นว่าให้รับราชการต่อไป จะเป็นการเสียหายแก่ราชการ

การให้ออกตามมาตรา ๙๘ ในเรื่องเดียวกันไว้แล้วผู้มีอำนาจตามมาตรา ๕๓ จะใช้สำนวนการสอบสวนทางวินัย ดำเนินการสั่งให้ออกจากราชการตามมาตรา ๙๘ ได้โดยไม่ต้องแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนในเรื่องนั้นอีก (มาตรา ๑๑๑ วรรคสาม และมาตรา ๑๑๖) การสั่งให้ออกในกรณีนี้เป็นการสั่งให้ออกเพื่อรับบำเหน็จบำนาญเหตุทดแทน

๔.๖ ถูกสั่งให้ออกเพราะมีมลทินมัวหมองตามมาตรา ๑๑๒ เป็นกรณีที่ถูกลงโทษจากพระราชกฤษฎีกาเนื่องจากถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง แต่ผลการสอบสวนไม่ได้ความว่ากระทำผิดที่จะถูกลงโทษปลดออกหรือไล่ออกจากราชการ แต่มีมลทินหรือมัวหมองในกรณีที่ถูกลงโทษนั้น ถ้าจะให้รับราชการต่อไปจะเป็นการเสียหายแก่ราชการ และผู้ถูกสั่งให้ออกจากราชการมีสิทธิได้รับบำเหน็จบำนาญเหตุทดแทน เป็นการสั่งให้ออกจากราชการตามมติ กศจ. อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง หรือ ก.ค.ศ. แล้วแต่กรณี

๔.๗ ถูกสั่งให้ออกเพราะต้องรับโทษจำคุก ตามมาตรา ๑๑๓ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใดต้องรับโทษจำคุกโดยคำสั่งของศาล หรือต้องรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกในความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ ซึ่งยังไม่ถึงกับจะต้องถูกลงโทษปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ ผู้มีอำนาจตามมาตรา ๕๓ จะสั่งให้ผู้นั้นออกจากราชการ เพื่อรับบำเหน็จบำนาญเหตุทดแทน ตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญข้าราชการก็ได้

๔.๘ ถูกสั่งให้ออกเพื่อไปรับราชการทหาร ตามมาตรา ๑๑๔ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใดไปรับราชการทหารตามกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหาร หมายถึง การถูกเกณฑ์ไปเป็นทหารกองประจำการ ให้ผู้มีอำนาจตามมาตรา ๕๓ สั่งให้ผู้นั้นออกจากราชการ และต้องสงวนตำแหน่งเดิมหรือตำแหน่งเทียบเท่าไว้ให้เมื่อผู้นั้นยื่นเรื่องขอกลับเข้ารับราชการภายใน ๑๘๐ วัน นับแต่วันพ้นจากราชการทหาร โดยไม่มีความเสียหายและไม่เป็นผู้ขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๓๐ และไม่ได้ถูกเปลี่ยนแปลงคำสั่งเป็นให้ออกจากราชการตามมาตราอื่น

๔.๙ มีกรณีสมควรให้ออกอยู่ก่อนวันโอน ตามมาตรา ๑๑๘ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งโอนมาจากพนักงานส่วนท้องถิ่น หรือข้าราชการอื่นที่มีใช้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ หรือข้าราชการการเมือง ซึ่งมีกรณีที่เหมาะสมให้ออกจากงานหรือออกจากราชการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น หรือกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของข้าราชการนั้นอยู่ก่อนวันโอนมาบรรจุ ให้ผู้บังคับบัญชาของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้นั้นมีอำนาจพิจารณาดำเนินการตามหมวดนี้ได้โดยอนุโลม และในกรณีที่จำเป็นต้องสั่งให้ออกจากราชการ ให้ปรับบทกรณีให้ออกจากราชการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่นหรือกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของข้าราชการนั้นโดยอนุโลม

๕. ถูกสั่งลงโทษปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ

การถูกลงโทษปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ เป็นการพ้นจากสภาพการเป็นข้าราชการ เพราะกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง ที่กฎหมายกำหนดให้ผู้บังคับบัญชาจะต้องสั่งลงโทษปลดออก หรือไล่ออกจากราชการตามความร้ายแรงแห่งกรณี โทษไล่ออกจากราชการไม่มีสิทธิได้รับบำเหน็จบำนาญ สำหรับโทษปลดออกจากราชการ มีสิทธิได้รับบำเหน็จบำนาญเสมือนว่าเป็นผู้ลาออกจากราชการ ทั้งนี้ เป็นไปตามมาตรา ๙๖

๖. ถูกสั่งให้ออกกรณีถูกเพิกถอนใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ ตามมาตรา ๑๐๙

ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใด ถูกเพิกถอนใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ และไม่มีกรณี ถูกสั่งให้ออกจากราชการตามมาตราอื่น ถ้าภายใน ๓๐ วันไม่ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งอื่นที่ไม่ต้องมี ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพผู้มีอำนาจตามมาตรา ๕๓ ต้องสั่งให้ออกจากราชการ

พระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๖ มาตรา ๔๓ บัญญัติให้ผู้ประกอบ วิชาชีพควบคุม คือ ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา และศึกษานิเทศก์ ต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ ถ้าฝ่าฝืนมีโทษจำคุก ๑ ปี ปรับไม่เกิน ๒ หมื่นบาท

ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ตำแหน่งที่ต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ หากถูกเพิกถอน ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ จะเป็นผู้ขาดคุณสมบัติตามมาตรฐานตำแหน่งผู้บังคับบัญชาจึงต้องสั่งให้ออกจากราชการ เว้นแต่เปลี่ยนเป็นตำแหน่งอื่นที่ผู้นั้นมีคุณสมบัติ และเป็นตำแหน่งที่ไม่ต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพได้ ภายใน ๓๐ วัน และต้องเป็นผู้ที่ไม่มีกรณีที่จะต้องถูกสั่งให้ออกจากราชการตามมาตราอื่น

การรายงานการดำเนินการทางวินัยและการออกจากราชการ

เมื่อผู้บังคับบัญชาได้ดำเนินการทางวินัยแก่ข้าราชการผู้ใด และสั่งยุติเรื่อง งดโทษ ลงโทษ หรือสั่งให้ข้าราชการผู้ใดออกจากราชการไปแล้ว กฎหมายได้กำหนดให้มีการรายงานการดำเนินการทางวินัย หรือการสั่งให้ออกจากราชการนั้น ไปยังผู้บังคับบัญชาหรือองค์คณะบุคคลผู้มีอำนาจตามที่กฎหมายกำหนด เพื่อการตรวจสอบควบคุมมาตรฐานการดำเนินการทางวินัย การสั่งลงโทษ หรือการสั่งให้ออกจากราชการ ให้เป็นไปโดยถูกต้องเหมาะสมและเป็นธรรม

มาตรา ๑๐๔ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ.๒๕๔๗ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑ บัญญัติว่า เมื่อผู้บังคับบัญชาได้ดำเนินการทางวินัยหรือดำเนินการสอบสวนข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใด หรือสั่งให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาออกจากราชการไปแล้ว ให้ดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) การรายงานการดำเนินการทางวินัยไม่ร้ายแรงของผู้บังคับบัญชาตั้งแต่หัวหน้าส่วนราชการ หรือผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลงมา เมื่อผู้บังคับบัญชาได้ดำเนินการทางวินัยแล้ว ให้รายงานไปยังหัวหน้าส่วนราชการ หรือผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา แล้วแต่กรณี และเมื่อหัวหน้าส่วนราชการ หรือผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาได้รับรายงานแล้วเห็นว่า การยุติเรื่อง การงดโทษ หรือการสั่งลงโทษ ไม่ถูกต้อง หรือไม่เหมาะสม ก็ให้มีอำนาจสั่งงดโทษ ลดสถานโทษ เพิ่มสถานโทษ เปลี่ยนแปลงและแก้ไขข้อความ ในคำสั่งเดิม หรือดำเนินการอย่างใดเพิ่มเติม เพื่อประกอบการพิจารณาให้ได้ความจริงและความยุติธรรมได้ตามควรแก่กรณี และหากเห็นว่ากรณีเป็นการกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง ก็ให้มีอำนาจสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนได้ หรือหากเห็นว่ากรณีที่ไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของตนก็ให้แจ้งหรือรายงานไปยังผู้บังคับบัญชาที่มีอำนาจหน้าที่เพื่อดำเนินการตามควรแก่กรณีต่อไป เมื่อหัวหน้าส่วนราชการหรือผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาได้พิจารณาตามอำนาจหน้าที่แล้ว ให้เสนอหรือรายงาน อ.ก.ค.ศ.เขตพื้นที่การศึกษา เมื่อ อ.ก.ค.ศ.เขตพื้นที่การศึกษาได้พิจารณาแล้ว ให้รายงานไปยังหัวหน้าส่วนราชการพิจารณา แต่ในกรณีที่หัวหน้าส่วนราชการซึ่งได้รับรายงานมีความเห็นขัดแย้งกับมติ อ.ก.ค.ศ.เขตพื้นที่การศึกษา ให้เสนอ ก.ค.ศ. พิจารณาต่อไป

(๒) การรายงานการดำเนินการทางวินัยอย่างร้ายแรงของผู้บังคับบัญชาตั้งแต่หัวหน้าส่วนราชการ หรือผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลงมา เมื่อผู้บังคับบัญชาได้ดำเนินการทางวินัยแล้ว ให้รายงานไปยังหัวหน้าส่วนราชการหรือผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา แล้วแต่กรณี และเมื่อหัวหน้าส่วนราชการ หรือผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจารณาตามอำนาจหน้าที่แล้ว ให้รายงาน อ.ก.ค.ศ.เขตพื้นที่การศึกษา และ ก.ค.ศ. พิจารณาตามลำดับ

สำหรับการดำเนินการทางวินัยของผู้บังคับบัญชาที่มีตำแหน่งเหนือหัวหน้าส่วนราชการหรือผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขึ้นไป และมีใช้เป็นการดำเนินการตามมติของ อ.ก.ค.ศ.เขตพื้นที่การศึกษา ให้รายงาน ก.ค.ศ. พิจารณา

ในการดำเนินการตามมาตรานี้ เมื่อ อ.ก.ค.ศ.เขตพื้นที่การศึกษา หรือ ก.ค.ศ. พิจารณาและมีมติเป็นประการใดแล้ว ให้ผู้มีอำนาจตามมาตรา ๕๓ หรือหัวหน้าส่วนราชการหรือผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา แล้วแต่กรณี สั่งหรือปฏิบัติไปตามนั้น

การรายงานตามมาตรานี้ ให้เป็นไปตามระเบียบที่ ก.ค.ศ. กำหนด”

มาตรา ๑๑๖ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๗ บัญญัติว่า ในกรณีที่หัวหน้าส่วนราชการหรือผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาได้รับรายงานตามมาตรา ๑๐๔ (๑) หรือ (๒) แล้ว เห็นสมควรให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใดออกจากราชการ ตามมาตรา ๑๑๐ (๔) หรือ มาตรา ๑๑๑ ก็ให้หัวหน้าส่วนราชการหรือผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดำเนินการตามมาตรา ๑๑๐ (๔) หรือ มาตรา ๑๑๑ แต่ถ้าเป็นกรณีที่ได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนตามมาตราดังกล่าว หรือมาตรา ๙๘ วรรคสอง กรณีความผิดวินัยอย่างร้ายแรงไว้แล้ว ให้ส่งเรื่องให้ อ.ก.ค.ศ.เขตพื้นที่การศึกษา หรือ ก.ค.ศ. แล้วแต่กรณี พิจารณา

ในกรณีที่จะต้องสั่งให้ผู้ถูกสั่งให้ออกจากราชการกลับเข้ารับราชการ ให้ตามมาตรา ๑๐๓ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

เมื่อผู้บังคับบัญชาได้สั่งให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาออกจากราชการหรือ ดำเนินการตามมาตรา ๑๑๐ (๔) หรือมาตรา ๑๑๑ ให้รายงานไปยัง ก.ค.ศ. หรือ อ.ก.ค.ศ.เขตพื้นที่การศึกษา ตามระเบียบว่าด้วยการรายงานเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยและการออกจากราชการที่ ก.ค.ศ. กำหนด

คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ

คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๑๙/๒๕๖๐ เรื่อง การปฏิรูปการศึกษาในภูมิภาค ของกระทรวงศึกษาธิการ ลงวันที่ ๓ เมษายน ๒๕๖๐

ข้อ ๖ ให้มีศึกษาธิการภาคเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการ พนักงานราชการและลูกจ้างในสำนักงาน ศึกษาธิการภาค มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบการดำเนินงานของสำนักงานศึกษาธิการภาค และให้มี รองศึกษาธิการภาคจำนวนหนึ่งคน เพื่อช่วยเหลืองานศึกษาธิการภาค ทั้งนี้ ผู้ที่จะดำรงตำแหน่งรองศึกษาธิการภาค ต้องเป็นผู้ที่ดำรงตำแหน่งข้าราชการพลเรือนสามัญ ตำแหน่งประเภทอำนวยการระดับสูง หรือศึกษาธิการจังหวัด อยู่ก่อนวันที่คำสั่งนี้ใช้บังคับ ให้ปลัดกระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้มีอำนาจสั่งบรรจุศึกษาธิการภาค และสั่งบรรจุและ แต่งตั้งรองศึกษาธิการภาคจากข้าราชการในกระทรวงศึกษาธิการ

ข้อ ๗ ในแต่ละจังหวัด ให้มีคณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัด เรียกโดยย่อว่า “กศจ.” ประกอบด้วย

(๑) ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือรองผู้ว่าราชการจังหวัดที่ได้รับมอบหมาย เป็นประธานกรรมการ

(๒) ศึกษาธิการภาคในพื้นที่ที่รับผิดชอบ เป็นรองประธานกรรมการ

(๓) ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน และผู้แทนสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและ

การศึกษาตามอัธยาศัย เป็นกรรมการ

(๔) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวนไม่เกินหกคน ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการแต่งตั้ง โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการขับเคลื่อนตามข้อ ๒ โดยอย่างน้อยต้องมีผู้แทนองค์กรภาคเอกชน ผู้แทน องค์กรวิชาชีพ และผู้แทนภาคประชาชน ด้านละหนึ่งคน

(๕) ศึกษาธิการจังหวัด เป็นกรรมการและเลขานุการ

(๖) รองศึกษาธิการจังหวัด เป็นผู้ช่วยเลขานุการ

กศจ. อาจแต่งตั้งข้าราชการในสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดจำนวนไม่เกินสองคนเป็น ผู้ช่วยเลขานุการด้วยก็ได้

ข้อ ๘ ให้ กศจ. มีอำนาจหน้าที่ในเขตจังหวัด ดังต่อไปนี้

(๑) อำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ กฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ และกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษากำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาและ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา

ข้อ ๑๒ ให้มีศึกษาธิการจังหวัด เป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการ พนักงานราชการ และลูกจ้างในสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของศึกษาธิการภาค มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบการดำเนินงานของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด รวมทั้งให้มีอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษากำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาและผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษาเฉพาะงานที่เกี่ยวข้องกับ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา และ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา และให้มีรองศึกษาธิการจังหวัด เพื่อช่วยเหลืองานศึกษาธิการจังหวัด จำนวนสามคน ให้ศึกษาธิการจังหวัด รองศึกษาธิการจังหวัด และข้าราชการที่ปฏิบัติงานในสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดเป็นข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ทั้งนี้ ให้ศึกษาธิการจังหวัดดำรงตำแหน่งเทียบเท่ากับข้าราชการพลเรือนสามัญประเภทอำนวยการระดับสูง และผู้ที่จะดำรงตำแหน่งศึกษาธิการจังหวัดต้องเป็นผู้ที่ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการบริหารการศึกษาหรือเป็นผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่รองศึกษาธิการภาคอยู่ก่อนวันที่คำสั่งนี้ใช้บังคับ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไข ที่ ก.ค.ศ. กำหนด

ข้อ ๑๓ การบรรจุและแต่งตั้งข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในจังหวัดหรือกรุงเทพมหานคร ตามมาตรา ๕๓ (๓) และ (๔) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑ ให้ศึกษาธิการจังหวัดโดยความเห็นชอบของ กศจ. เป็นผู้ที่มีอำนาจสั่งบรรจุและแต่งตั้ง

โดยที่หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ได้มีคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๑๙/๒๕๖๐ เรื่อง การปฏิรูปการศึกษาในภูมิภาคของกระทรวงศึกษาธิการ ลงวันที่ ๓ เมษายน ๒๕๖๐ ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับองค์การบริหารงานบุคคล ตำแหน่ง และอำนาจสั่งบรรจุและแต่งตั้งตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ประกอบกับกฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยอำนาจการสั่งลงโทษภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน หรือลดเงินเดือน พ.ศ. ๒๕๖๑ มีผลใช้บังคับแล้ว ก.ค.ศ. จึงมีการปรับปรุงระเบียบ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการรายงานเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยและการออกจากราชการของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๑ ให้สอดคล้องกับคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๑๙/๒๕๖๐ เรื่อง การปฏิรูปการศึกษาในภูมิภาคของกระทรวงศึกษาธิการ ลงวันที่ ๓ เมษายน ๒๕๖๐ โดยยกเลิกระเบียบ ก.ค.ศ. ดังกล่าว และออกระเบียบ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการรายงานเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยและการออกจากราชการของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๑

การรายงาน

ระเบียบ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการรายงานเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยและการออกจากราชการของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๑ กำหนดให้กระบวนการดำเนินการทางวินัย การรายงานการดำเนินการทางวินัย และการออกจากราชการสิ้นสุดที่หัวหน้าส่วนราชการ หรือ ก.ค.ศ. แล้วแต่กรณี โดยแยกเป็นข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่สังกัดเขตพื้นที่การศึกษา และไม่สังกัดเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

๑) การรายงานการดำเนินการทางวินัยไม่ร้ายแรงของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่สังกัดเขตพื้นที่การศึกษา ให้รายงานไปยังผู้บังคับบัญชา และ กศจ. และให้รายงานไปยัง เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน หากเห็นชอบเรื่องวินัยเป็นอันยุติ หากมีความเห็นขัดแย้งให้เสนอ ก.ค.ศ

สำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ไม่สังกัดเขตพื้นที่การศึกษา ให้รายงานไปยังผู้บังคับบัญชา และ อ.ก.ค.ศ.ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง หากเห็นชอบเรื่องวินัยเป็นอันยุติ หากมีความเห็นขัดแย้งให้เสนอ ก.ค.ศ

๒) การรายงานการดำเนินการทางวินัยอย่างร้ายแรงของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่สังกัดเขตพื้นที่การศึกษา ให้เสนอหรือรายงาน กศจ. แล้วรายงาน ก.ค.ศ. เพื่อพิจารณาตามลำดับ

สำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ไม่ได้สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาให้เสนอหรือรายงาน อ.ก.ค.ศ.ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง แล้วรายงาน ก.ค.ศ. เพื่อพิจารณาตามลำดับ

การรายงานการดำเนินการทางวินัย แบ่งได้เป็น ๓ กรณี ดังนี้

๑. การรายงานการดำเนินการทางวินัยไม่ร้ายแรง
๒. การรายงานการดำเนินการทางวินัยอย่างร้ายแรง
๓. การรายงานการสั่งให้ออกจากราชการ

๑. การรายงานการดำเนินการทางวินัยไม่ร้ายแรง

ก. กรณีข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่สังกัดเขตพื้นที่การศึกษา

(๑) เมื่อผู้บังคับบัญชาได้ดำเนินการทางวินัยแก่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใด และได้สั่งยุติเรื่อง งดโทษ หรือลดโทษภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน หรือลดเงินเดือนแก่ผู้นั้นแล้ว ให้รายงานไปยังผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

(๒) เมื่อผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาได้รับรายงาน ตาม (๑) พิจารณาตามอำนาจหน้าที่ โดยพิจารณาตรวจสอบว่าการดำเนินการทางวินัยนั้นถูกต้องเหมาะสมแล้วหรือไม่ ในกรณีที่เห็นว่าการการสั่งยุติเรื่อง การงดโทษ หรือการสั่งลดโทษยังไม่เหมาะสม ก็มีอำนาจสั่งงดโทษ หรือลดโทษเป็นสถานโทษหรืออัตราโทษที่เบาลง เพิ่มโทษเป็นสถานโทษหรืออัตราโทษที่หนักขึ้น หรือเปลี่ยนแปลงและแก้ไขข้อความในคำสั่งเดิม หรือดำเนินการอย่างใดเพิ่มเติม เพื่อประกอบการพิจารณาให้ได้ความจริงและความยุติธรรมได้ตามควรแก่กรณี หรือหากเห็นว่าไม่มีความผิดก็ให้สั่งยกโทษ

(๓) ในกรณีที่เห็นว่าเป็นการกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง ก็ให้ดำเนินการเพื่อให้ผู้มีอำนาจตามมาตรา ๕๓ สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรง ตามมาตรา ๙๘ วรรคสอง มาตรา ๑๐๐ วรรคหก หรือมาตรา ๑๐๔ (๑) หรือดำเนินการทางวินัยอย่างร้ายแรงกรณีความผิดที่ปรากฏชัดแจ้ง โดยอาจสั่งพักราชการ หรือให้ออกจากราชการไว้ก่อน ตามมาตรา ๑๐๓ หรือกรณีที่เห็นว่าเป็นกรณีตามมาตรา ๑๑๐ (๔) หรือมาตรา ๑๑๑ ก็มีอำนาจสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนได้

(๔) หากเห็นว่าไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่หรือเกินอำนาจหน้าที่ก็ให้แจ้งหรือรายงานไปยังผู้บังคับบัญชาที่มีอำนาจหน้าที่เพื่อดำเนินการตามควรแก่กรณีต่อไป

(๕) กรณีที่ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาได้รับรายงานตาม (๑) และพิจารณาดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ หรือได้ดำเนินการทางวินัยไม่ร้ายแรงแก่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใดแล้ว ให้รายงาน กศจ. พิจารณา

(๖) สำหรับกรณีที่มีการอุทธรณ์คำสั่งลงโทษของผู้บังคับบัญชา ตาม (๑) หรือ (๕) ให้เสนอ กศจ. พิจารณาอุทธรณ์ โดยต้องนำกฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาอุทธรณ์ พ.ศ. ๒๕๕๐ มาใช้ โดยไม่ต้องพิจารณารายงานการดำเนินการทางวินัย และให้ถือว่าการพิจารณาอุทธรณ์เป็นการพิจารณารายงานการดำเนินการทางวินัยด้วย

(๗) ในกรณีที่ไม่มีกรอุทธรณ์ เมื่อ กศจ. พิจารณารายงานการดำเนินการทางวินัยแล้ว มีมติเป็นประการใด ให้ผู้มีอำนาจตามมาตรา ๕๓ สั่งหรือปฏิบัติไปตามนั้น และให้รายงานไปยังเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

(๘) เมื่อเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้รับรายงานการดำเนินการทางวินัยของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่สังกัดเขตพื้นที่การศึกษา หากพิจารณาแล้วเห็นชอบกับมติของ กศจ. ให้การรายงานการดำเนินการทางวินัยเป็นอันสิ้นสุด เว้นแต่กรณีเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีความเห็นขัดแย้งกับมติของ กศจ. โดยเห็นว่าการดำเนินการไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสม การลงโทษไม่เป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรี หรือแนวทางที่ ก.ค.ศ. กำหนด ให้เสนอ ก.ค.ศ. พิจารณา พร้อมเหตุผลประกอบการพิจารณา เมื่อ ก.ค.ศ. พิจารณามีมติเป็นประการใดแล้ว เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงส่งไปตามนั้น

(๙) ในกรณีที่เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไป ได้ดำเนินการทางวินัยไม่ร้ายแรงแก่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่สังกัดเขตพื้นที่การศึกษา เมื่อดำเนินการแล้วให้รายงาน ก.ค.ศ. เพื่อพิจารณา

ข. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ไม่สังกัดเขตพื้นที่การศึกษา

(๑) เมื่อผู้บังคับบัญชาได้ดำเนินการทางวินัยไม่ร้ายแรงแก่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใด และได้สั่งยุติเรื่อง งดโทษ หรือลดโทษภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน หรือลดเงินเดือนแก่ผู้นั้นไปแล้ว ให้รายงานการดำเนินการทางวินัยไปยังหัวหน้าส่วนราชการ

(๒) เมื่อหัวหน้าส่วนราชการได้รับรายงานการดำเนินการทางวินัยต้องพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของการดำเนินการ ถ้าเห็นว่าการยุติเรื่อง การงดโทษ หรือการสั่งลงโทษไม่ถูกต้องหรือไม่เหมาะสม ก็ให้สั่งงดโทษหรือลดโทษเป็นสถานโทษหรืออัตราโทษที่เบาลง เพิ่มโทษเป็นสถานโทษหรืออัตราโทษที่หนักขึ้น หรือเปลี่ยนแปลงและแก้ไขข้อความในคำสั่งเดิม หรือดำเนินการอย่างใดเพิ่มเติมเพื่อประกอบการพิจารณาให้ได้ความจริง และความยุติธรรมได้ตามควรแก่กรณี หรือหากเห็นว่าไม่มีความผิดก็ให้สั่งยกโทษ

(๓) ในกรณีที่เห็นว่าเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรงก็ให้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรง ตามมาตรา ๙๘ วรรคสอง มาตรา ๑๐๐ วรรคหก หรือ มาตรา ๑๐๔ (๑) หรือดำเนินการทางวินัยอย่างร้ายแรงกรณีความผิดที่ปรากฏชัดแจ้ง โดยอาจสั่งพักราชการหรือให้ออกจากราชการไว้ก่อน ตามมาตรา ๑๐๓ หรือกรณีที่เห็นว่าเป็นกรณีตามมาตรา ๑๑๐ (๔) หรือมาตรา ๑๑๑ ก็ให้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนแล้วดำเนินการตามกระบวนการขั้นตอนของกฎหมายต่อไป

(๔) ในกรณีที่หัวหน้าส่วนราชการได้ดำเนินการทางวินัยไม่ร้ายแรงแก่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใด หรือกรณีที่ได้รับรายงาน เมื่อได้ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่แล้วให้รายงาน อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง พิจารณา

(๕) สำหรับกรณีที่มีการอุทธรณ์คำสั่งลงโทษของผู้บังคับบัญชา ตาม (๑) หรือ (๔) ต้องเสนออุทธรณ์ให้ อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง พิจารณา โดยต้องนำกฎ ก.ค.ศ.ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาอุทธรณ์ พ.ศ. ๒๕๕๐ มาใช้ โดยไม่ต้องพิจารณารายงานการดำเนินการทางวินัย และให้ถือว่าการพิจารณาอุทธรณ์เป็นการพิจารณารายงานการดำเนินการทางวินัยด้วย

(๖) เมื่อ อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง พิจารณามีมติเป็นประการใดแล้ว ให้หัวหน้าส่วนราชการสั่งและปฏิบัติไปตามนั้น และให้การรายงานการดำเนินการทางวินัยเป็นอันสิ้นสุด เว้นแต่ในกรณีที่หัวหน้าส่วนราชการมีความเห็นขัดแย้งกับ อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง โดยเห็นว่าการดำเนินการไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสม การลงโทษไม่เป็นไปตามมติ คณะรัฐมนตรี หรือแนวทางที่ ก.ค.ศ. กำหนด ให้เสนอ ก.ค.ศ. พิจารณา พร้อมเหตุผลประกอบการพิจารณา เมื่อ ก.ค.ศ. พิจารณามีมติเป็นประการใดแล้วหัวหน้าส่วนราชการจึงส่งไปตามนั้น

๒. การรายงานการดำเนินการทางวินัยอย่างร้ายแรง

ก. กรณีข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่สังกัดเขตพื้นที่การศึกษา

การรายงานการดำเนินการทางวินัยอย่างร้ายแรงของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่สังกัดเขตพื้นที่การศึกษา เมื่อผู้มีอำนาจตามมาตรา ๕๓ (ศึกษาธิการจังหวัดหรือเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน แล้วแต่กรณี) มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรงหรือมีการดำเนินการทางวินัยอย่างร้ายแรงกรณีความผิดที่ปรากฏชัดแจ้งแก่ผู้ใดแล้ว ให้ดำเนินการดังนี้

(๑) ในกรณีที่คณะกรรมการสอบสวนหรือผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนเห็นว่า เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรงให้เสนอ กศจ. พิจารณา

(๒) ในกรณีที่คณะกรรมการสอบสวนและผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนเห็นว่า เป็นความผิดวินัยไม่ร้ายแรง และผู้มีอำนาจตามมาตรา ๕๓ ได้สั่งยุติเรื่อง งดโทษ หรือให้มีการสั่งลงโทษภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือนหรือลดเงินเดือนผู้ใดแล้ว ให้รายงานไปยัง กศจ.

ในกรณีที่เห็นว่าต้องสั่งลงโทษภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน หรือลดเงินเดือน ให้ส่งเรื่องไปยังผู้อำนวยการสถานศึกษา หรือผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสั่งลงโทษ แล้วส่งเรื่องให้ผู้มีอำนาจตามมาตรา ๕๓ เพื่อรายงานการดำเนินการทางวินัยต่อไป

(๓) ในกรณีเรื่องที่ได้รับรายงานหรือได้ดำเนินการทางวินัยแก่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาตาม (๒) มีการอุทธรณ์คำสั่งลงโทษให้นำเสนอ กศจ. พิจารณาอุทธรณ์ โดยไม่ต้องพิจารณารายงานการดำเนินการทางวินัย และให้ถือว่าการพิจารณาอุทธรณ์เป็นการพิจารณารายงานการดำเนินการทางวินัยด้วย

(๔) เมื่อ กศจ. มีมติเป็นประการใดแล้ว ให้ผู้มีอำนาจตามมาตรา ๕๓ สั่งหรือปฏิบัติไปตามนั้น และให้รายงาน ก.ค.ศ. เพื่อพิจารณาพร้อมสำนวนการสอบสวน

(๕) เมื่อ ก.ค.ศ. พิจารณามีมติเป็นประการใด ให้ผู้มีอำนาจตามมาตรา ๕๓ สั่งหรือปฏิบัติให้เป็นไปตามนั้น และให้การรายงานการดำเนินการทางวินัยเป็นอันสิ้นสุด

(๖) ในกรณีที่เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานหรือผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไปได้ดำเนินการทางวินัยอย่างร้ายแรงแก่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่อยู่ในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาให้เสนอ ก.ค.ศ. พิจารณาพร้อมสำนวนการสอบสวน เมื่อ ก.ค.ศ. พิจารณามีมติเป็นประการใดให้ผู้บังคับบัญชาสั่งหรือปฏิบัติไปตามนั้น

ข. กรณีข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ไม่สังกัดเขตพื้นที่การศึกษา

การรายงานการดำเนินการทางวินัยอย่างร้ายแรงของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ที่มีได้สังกัดเขตพื้นที่การศึกษา เมื่อผู้มีอำนาจตามมาตรา ๕๓ (หัวหน้าส่วนราชการ) มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรงหรือมีการดำเนินการทางวินัยอย่างร้ายแรงกรณีความผิดที่ปรากฏชัดแจ้งแก่ผู้ใดแล้ว ให้ดำเนินการดังนี้

(๑) ในกรณีที่คณะกรรมการสอบสวนหรือผู้แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนเห็นว่าเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ให้เสนอ อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง พิจารณา

(๒) ในกรณีที่คณะกรรมการสอบสวนและผู้แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน เห็นว่าเป็นความผิดวินัยไม่ร้ายแรง และผู้มีอำนาจตามมาตรา ๕๓ ได้สั่งยุติเรื่อง งดโทษ หรือลงโทษภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือนหรือลดเงินเดือนผู้ใดแล้ว ให้รายงาน อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง

(๓) ในกรณีเรื่องที่ได้รับรายงานหรือได้ดำเนินการทางวินัยแก่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาตาม (๒) มีการอุทธรณ์คำสั่งลงโทษให้นำเสนอ อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง พิจารณาอุทธรณ์ โดยไม่ต้องพิจารณารายงานการดำเนินการทางวินัย และให้ถือว่าการพิจารณาอุทธรณ์เป็นการพิจารณารายงานการดำเนินการทางวินัยด้วย

(๔) เมื่อ อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง พิจารณามีมติเป็นประการใดให้ผู้มีอำนาจตามมาตรา ๕๓ สั่ง หรือปฏิบัติให้เป็นไปตามมติ แล้วรายงานไปยัง ก.ค.ศ. พร้อมสำนวนการสอบสวน

(๕) เมื่อ ก.ค.ศ. พิจารณามีมติเป็นประการใด ให้ผู้มีอำนาจตามมาตรา ๕๓ สั่งและปฏิบัติให้เป็นไปตามนั้น และให้การรายงานการดำเนินการทางวินัยเป็นอันสิ้นสุด

๓. การรายงานการสั่งให้ออกจากราชการ

ก. กรณีข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่สังกัดเขตพื้นที่การศึกษา

การรายงานการสั่งให้ออกจากราชการของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่สังกัดเขตพื้นที่การศึกษา

(๑) เมื่อผู้มีอำนาจตามมาตรา ๕๓ ได้สั่งให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใดออกจากราชการ

๑.๑ ตามมาตรา ๔๙ ซึ่งกฎหมายบัญญัติให้ผู้บังคับบัญชาสั่งให้ออกโดยพลัน กรณี

- ขาดคุณสมบัติทั่วไป ตามมาตรา ๓๐
- ขาดคุณสมบัติตามมาตรฐานตำแหน่ง ตามมาตรา ๔๒
- ขาดคุณสมบัติพิเศษ ตามมาตรา ๔๘

๑.๒ การสั่งให้ออกจากราชการกรณีไม่พ้นทดลองการปฏิบัติหน้าที่ราชการ หรือไม่ผ่านการประเมินการเตรียมความพร้อมและพัฒนาอย่างเข้ม ตามมาตรา ๕๖ วรรคสอง วรรคสาม และวรรคห้า

๑.๓ การสั่งให้ออกตามมาตรา ๑๑๐ (๑) (๓) และ (๖) เพราะเหตุ

- เจ็บป่วยไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ราชการได้โดยสม่ำเสมอ
- ไม่มีสัญชาติไทย
- เป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น
- เป็นผู้ไร้ความสามารถ จิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ หรือเป็นโรคตามที่กำหนดในกฎ ก.ค.ศ.

- เป็นผู้บกพร่องในศีลธรรมอันดีสำหรับการเป็นผู้ประกอบวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษา
- เป็นกรรมการบริหารพรรคการเมือง หรือเจ้าหน้าที่ในพรรคการเมือง
- เป็นบุคคลล้มละลาย
- ไม่สามารถปฏิบัติราชการให้มีประสิทธิภาพเกิดประสิทธิผลในระดับอันเป็นที่พอใจของทางราชการได้

๑.๔ การสั่งให้ออกจากราชการตามมาตรา ๑๑๓ กรณีต้องรับโทษจำคุกโดยคำสั่งของศาลหรือต้องรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกในความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ ซึ่งยังไม่ถึงกับต้องถูกลงโทษปลดออกหรือไล่ออกจากราชการ

๑.๕ การสั่งให้ออกจากราชการตามมาตรา ๑๑๘ กรณีมีเหตุที่สมควรให้ออกอยู่ก่อนวันโอนมาบรรจุและแต่งตั้งเป็นข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

(๒) เมื่อผู้มีอำนาจตามมาตรา ๕๓ มีคำสั่งแล้วให้รายงานไปยัง กศจ. เพื่อทราบ

(๓) ในกรณีที่เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นผู้ดำเนินการตาม (๑) ให้รายงาน ก.ค.ศ. เพื่อทราบ

(๔) ในกรณีที่ผู้มีอำนาจตามมาตรา ๕๓ ได้ดำเนินการสอบสวนตามมาตรา ๑๑๐ (๔) กรณีเป็นผู้ไม่เลื่อมใสในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หรือมาตรา ๑๑๑ กรณีหย่อนความสามารถในอันที่จะปฏิบัติหน้าที่ราชการ บกพร่องในหน้าที่ราชการหรือประพฤติตนไม่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ราชการ แล้วให้เสนอ กศจ. พิจารณา เมื่อมีการสั่งการตามมติแล้ว ให้รายงานไปยัง ก.ค.ศ. เพื่อพิจารณาด้วย

(๕) ในกรณีที่นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีเจ้าสังกัด หรือปลัดกระทรวงศึกษาธิการได้สั่งให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาผู้ใดออกจากราชการ ตาม (๔) แล้ว ให้เสนอ ก.ค.ศ. พิจารณา

อนึ่ง การให้ออกจากราชการตามมาตรา ๑๑๒ กรณีมีมลทินมัวหมองในกรณีที่ถูกสอบสวนอยู่ในหลักเกณฑ์ที่จะต้องรายงาน ก.ค.ศ. เนื่องจากมีมูลมาจากการมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรง

ข. กรณีข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ไม่สังกัดเขตพื้นที่การศึกษา

การรายงานการสั่งให้ออกจากราชการของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ที่มีได้สังกัดเขตพื้นที่การศึกษา

(๑) เมื่อผู้มีอำนาจตามมาตรา ๕๓ ได้สั่งให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใดออกจากราชการ ตามมาตรา ๔๙ มาตรา ๕๖ วรรคสอง วรรคสาม และวรรคห้า มาตรา ๑๑๐ (๑) (๓) และ (๖) มาตรา ๑๑๓ หรือมาตรา ๑๑๘ แล้ว ให้รายงาน อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง เพื่อทราบ

(๒) ในกรณีที่ผู้มีอำนาจตามมาตรา ๕๓ ได้ดำเนินการสอบสวนตามมาตรา ๑๑๐ (๔) กรณีเป็นผู้ไม่เลื่อมใสในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หรือมาตรา ๑๑๑ กรณีหย่อนความสามารถในอันที่จะปฏิบัติหน้าที่ราชการ บกพร่องในหน้าที่ราชการหรือประพฤติตนไม่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ราชการ แล้วให้เสนอ อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง พิจารณามติ เมื่อสั่งการตามมติแล้วให้รายงานไปยัง ก.ค.ศ. เพื่อพิจารณาด้วย

(๓) กรณีที่เป็นการดำเนินการของนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีเจ้าสังกัด ปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา หรือปลัดกระทรวงวัฒนธรรม ให้เสนอ ก.ค.ศ.หรือองค์การบริหารงานบุคคลที่ทำการแทน ก.ค.ศ. พิจารณา ทั้งนี้ การรายงานเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยและการให้ออกจากราชการของผู้บังคับบัญชา หรือผู้มีอำนาจตามมาตรา ๕๓ ให้ส่งสำนวนการสอบสวนและเอกสารการพิจารณา บันทึกสรุปประวัติและข้อเท็จจริงพร้อมทั้งสำเนาคำสั่ง จำนวน ๒ ฉบับ ภายใน ๗ วันทำการ ในกรณีที่รายงานเลยกำหนดเวลา ให้รายงานเหตุที่พิจารณาดำเนินการไม่ทันตามกำหนดเวลานั้นไปด้วย

การรายงานการดำเนินการทางวินัย ก่อนนำเสนอ กศจ. หรือ อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง พิจารณาให้ตรวจสอบว่ามีการอุทธรณ์ในรายงานนั้นหรือไม่ หากมีการอุทธรณ์ให้พิจารณาอุทธรณ์ โดยไม่ต้องพิจารณา รายงานการดำเนินการทางวินัย

ให้ผู้บังคับบัญชาหรือผู้มีอำนาจตามมาตรา ๕๓ ที่ได้รับรายงาน พิจารณาดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ให้เสร็จและรายงานการดำเนินการทางวินัยหรือการให้ออกจากราชการนั้นต่อไปตามลำดับภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับรายงาน ในกรณีที่รายงานเลยกำหนดเวลา ให้รายงานเหตุที่พิจารณาดำเนินการไม่ทันตามกำหนดเวลานั้นไปด้วย

เมื่อผู้บังคับบัญชาหรือผู้มีอำนาจตามมาตรา ๕๓ ได้มีคำสั่งใด ๆ เกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัย ให้ส่งสำเนาคำสั่งจำนวน ๒ ฉบับ ไปยังสำนักงาน ก.ค.ศ. ภายใน ๑๕ วันทำการ นับแต่วันที่มิคำสั่ง ให้ ก.ค.ศ. ตรวจสอบ

ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสังกัดสถานศึกษาที่สอนระดับปริญญา

การรายงานการดำเนินการทางวินัยและการสั่งให้ออกจากราชการของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสังกัดสถานศึกษาที่สอนระดับปริญญา ให้รายงานไปยังหัวหน้าส่วนราชการ ตามข้อบังคับของสภาสถานศึกษา ตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งสถานศึกษานั้น ๆ โดยให้สภาสถานศึกษาทำหน้าที่แทน ก.ค.ศ.

การอุทธรณ์

เมื่อข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใดกระทำผิดวินัยและถูกลงโทษ กฎหมายให้สิทธิข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้นั้นมีโอกาสร้องขอให้ผู้มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายได้ยกเรื่องที่ดำเนินการสั่งลงโทษขึ้นมาพิจารณาใหม่โดยการอุทธรณ์คำสั่งของผู้บังคับบัญชาได้ การอุทธรณ์จึงเป็นหลักประกันความเป็นธรรมสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา การจัดให้มีหลักประกันเพื่อคุ้มครองหรือให้ความเป็นธรรมเป็นหลักการสำคัญประการหนึ่งในการบริหารงานบุคคล ทั้งนี้ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อคุ้มครองป้องกันมิให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องถูกกลั่นแกล้ง หรือได้รับการปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม

การอุทธรณ์คำสั่งลงโทษ

การอุทธรณ์สำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ต้องดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ หมวด ๙ มาตรา ๑๒๑ – มาตรา ๑๒๖ ทั้งนี้ การอุทธรณ์และการพิจารณาอุทธรณ์ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาอุทธรณ์ พ.ศ. ๒๕๕๐

โดยที่คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๑๙/๒๕๖๐ ลงวันที่ ๓ เมษายน ๒๕๖๐ ข้อ ๗ ประกอบข้อ ๘ กำหนดให้ในแต่ละจังหวัด มีคณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัด (กศจ.) มีอำนาจหน้าที่ในเขตจังหวัดนั้น ตามที่กฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ กฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ และกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา และ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา มีผลทำให้มีการโอนอำนาจหน้าที่ของ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา ไปเป็นอำนาจของ กศจ. นอกจากนี้ ในข้อ ๑๓ ยังได้กำหนดให้ศึกษาธิการจังหวัดเป็นผู้มีอำนาจตามมาตรา ๕๓ (๓) และ (๔) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑ โดยความเห็นชอบของ กศจ. ดังนั้น จึงทำให้การอุทธรณ์ และการพิจารณาอุทธรณ์คำสั่งลงโทษของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่เป็นอำนาจของ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา เป็นอำนาจหน้าที่ของ กศจ.

ความหมายและวัตถุประสงค์

การอุทธรณ์ หมายถึง การที่ผู้ถูกลงโทษทางวินัยร้องขอให้ผู้มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายกำหนดไว้ ยกเรื่องขึ้นพิจารณาใหม่ให้เป็นไปในทางที่เป็นคุณแก่ผู้ถูกลงโทษ

วัตถุประสงค์ เพื่อตรวจสอบและถ่วงดุลการใช้อำนาจของผู้บังคับบัญชา โดยเปิดโอกาสให้ผู้ถูกลงโทษทางวินัยได้ร้องขอความยุติธรรมจากการใช้อำนาจดังกล่าว ซึ่งมี กศจ. อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง หรือ ก.ค.ศ. แล้วแต่กรณี เป็นผู้พิจารณาวินิจฉัย

ผู้มีสิทธิอุทธรณ์

ผู้มีสิทธิอุทธรณ์ ได้แก่ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ที่ถูกลงโทษทางวินัย

๑. โทษวินัยไม่ร้ายแรง ได้แก่ โทษภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน ลดเงินเดือน

๒. โทษวินัยอย่างร้ายแรง ได้แก่ โทษปลดออกจากราชการ ไล่ออกจากราชการ

การพิจารณาอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัยไม่ร้ายแรง

การพิจารณาอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัยไม่ร้ายแรง หมายถึงการอุทธรณ์คำสั่งลงโทษภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน ลดเงินเดือน ของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ที่ผู้บังคับบัญชามีอำนาจสั่งลงโทษ ตามกฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยอำนาจการลงโทษภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือนหรือลดเงินเดือน พ.ศ. ๒๕๖๑ กำหนดให้ ผู้อำนวยการสถานศึกษามีอำนาจลงโทษภาคทัณฑ์หรือตัดเงินเดือนได้ครั้งหนึ่งในอัตราร้อยละสองหรือร้อยละสี่ ของเงินเดือนที่ผู้นั้นได้รับในวันที่มีคำสั่งลงโทษเป็นเวลาหนึ่งเดือน สองเดือน หรือสามเดือน นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี เจ้าสังกัด ปลัดกระทรวง เลขาธิการ อธิบดี อธิการบดี ศึกษาธิการจังหวัดหรือผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาหรือผู้ที่ดำรงตำแหน่งอย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่า มีอำนาจลงโทษภาคทัณฑ์ หรือตัดเงินเดือนได้ครั้ง หนึ่ง ในอัตราร้อยละสองหรือร้อยละสี่ของเงินเดือนที่ผู้นั้นได้รับ ในวันที่มีคำสั่งลงโทษเป็นเวลาหนึ่งเดือน สองเดือน หรือสามเดือน หรือลดเงินเดือนครั้งหนึ่งในอัตราร้อยละสองหรือร้อยละสี่ของเงินเดือนที่ผู้นั้นได้รับ ในวันที่มีคำสั่งลงโทษ ทั้งนี้ มาตรา ๑๒๑ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ ให้มีสิทธิอุทธรณ์ ต่อ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา (ปัจจุบันคือ กศจ.) อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง หรือ ก.ค.ศ. แล้วแต่กรณี

หลักเกณฑ์การอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัยไม่ร้ายแรง

๑. การอุทธรณ์โทษภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือนหรือลดเงินเดือน ของข้าราชการครูและบุคลากร ทางการศึกษา สังกัดเขตพื้นที่การศึกษา ที่นายกรัฐมนตรีนายกรัฐมนตรีเจ้าสังกัด เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐานเป็นผู้สั่งลงโทษ หรือคำสั่งของผู้บังคับบัญชาที่สั่งตามมติของ กศจ. ให้อุทธรณ์ต่อ ก.ค.ศ. และให้ ก.ค.ศ. เป็นผู้พิจารณา

๒. การอุทธรณ์โทษภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือนหรือลดเงินเดือน ของข้าราชการครูและบุคลากร ทางการศึกษา สังกัดเขตพื้นที่การศึกษา ที่ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือผู้อำนวยการ สถานศึกษา เป็นผู้สั่งลงโทษให้อุทธรณ์ ต่อ กศจ. และให้ กศจ. เป็นผู้พิจารณา

๓. การอุทธรณ์โทษภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือนหรือลดเงินเดือน ของข้าราชการครูและบุคลากร ทางการศึกษา ที่มีได้สังกัดเขตพื้นที่การศึกษา ที่นายกรัฐมนตรีนายกรัฐมนตรีเจ้าสังกัด ปลัดกระทรวง เป็นผู้สั่งลงโทษ หรือคำสั่งของผู้บังคับบัญชาที่สั่งตามมติของ อ.ก.ค.ศ.ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง ให้อุทธรณ์ต่อ ก.ค.ศ. และให้ ก.ค.ศ. เป็นผู้พิจารณา

๔. การอุทธรณ์โทษภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือนหรือลดเงินเดือนของข้าราชการครูและบุคลากร ทางการศึกษา ที่มีได้สังกัดเขตพื้นที่การศึกษา ที่ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เลขาธิการ อธิบดี หรือผู้อำนวยการสถานศึกษา เป็นผู้สั่งลงโทษ ให้อุทธรณ์ ต่อ อ.ก.ค.ศ.ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง และให้ อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง เป็นผู้พิจารณา

การอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัยอย่างร้ายแรง

การพิจารณาอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัยอย่างร้ายแรง หมายถึงการอุทธรณ์คำสั่งลงโทษ ปลดออกจากราชการ หรือไล่ออกจากราชการ ของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ตามมาตรา ๑๒๒ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ ให้มีสิทธิอุทธรณ์ ต่อ ก.ค.ศ.

หลักเกณฑ์การอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัยอย่างร้ายแรง

การอุทธรณ์คำสั่งลงโทษปลดออกจากราชการ หรือไล่ออกจากราชการของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาทั้งที่สังกัดเขตพื้นที่การศึกษา และมีได้สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาให้อุทธรณ์ต่อ ก.ค.ศ. และให้ ก.ค.ศ. เป็นผู้พิจารณา

หลักการพิจารณาอุทธรณ์คำสั่งลงโทษ

การพิจารณาอุทธรณ์ต้องดำเนินการให้เป็นไปตามกฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาอุทธรณ์ พ.ศ. ๒๕๕๐ โดยเมื่อได้รับหนังสืออุทธรณ์คำสั่งลงโทษ แล้วในการพิจารณามีแนวดำเนินการ ดังนี้

๑. การพิจารณาตรวจสอบหนังสืออุทธรณ์

๑.๑ อุทธรณ์ต้องทำเป็นหนังสือ การอุทธรณ์คำสั่งลงโทษต้องทำเป็นหนังสือต้องมีสาระและมีลายมือชื่อผู้อุทธรณ์

- การอุทธรณ์ให้อุทธรณ์ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่ง
- การอุทธรณ์จะทำเป็นสิ่งอื่นใดที่ไม่ใช่หนังสือไม่ได้

๑.๒ สาระในหนังสืออุทธรณ์

- ต้องมีข้อเท็จจริงและเหตุผลในการอุทธรณ์ ในหนังสืออุทธรณ์จะต้องมีข้อความแสดงข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายหรือเหตุผลในการอุทธรณ์ให้เห็นว่า ผู้อุทธรณ์ถูกลงโทษโดยไม่ถูกต้องหรือไม่เป็นธรรมอย่างไร หรือมีข้อคัดค้าน ข้อโต้แย้งอย่างไร

- ต้องปรากฏลายมือชื่อผู้อุทธรณ์ ผู้อุทธรณ์จะต้องลงลายมือชื่อในหนังสืออุทธรณ์ด้วยตนเอง ผู้อื่นจะลงลายมือชื่อแทนผู้อุทธรณ์ไม่ได้

- ต้องปรากฏที่อยู่ของผู้อุทธรณ์ ผู้อุทธรณ์จะต้องระบุที่อยู่ของผู้อุทธรณ์ที่สามารถติดต่อได้ไว้ในหนังสืออุทธรณ์ (ข้อ ๔ วรรคสอง)

- การขอแถลงการณ์ด้วยวาจา ผู้อุทธรณ์สามารถที่จะแสดงความประสงค์ขอแถลงการณ์ด้วยวาจาในชั้นพิจารณาของ กศจ. อ.ก.ค.ศ.ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง หรือ ก.ค.ศ. ไว้ในหนังสืออุทธรณ์ หรือจะทำเป็นหนังสือต่างหากก็ได้ โดยต้องยื่นหรือส่งหนังสือขอแถลงการณ์ด้วยวาจานั้นต่อ กศจ. อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง หรือ ก.ค.ศ. โดยตรง ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้อื่นหรือส่งหนังสืออุทธรณ์ (ข้อ ๔ วรรคสาม)

๑.๓ การยื่นหรือส่งหนังสืออุทธรณ์

การอุทธรณ์คำสั่งลงโทษวินัยไม่ร้ายแรงของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดเขตพื้นที่การศึกษา ต้องทำเป็นหนังสือถึงประธาน กศจ. หรือศึกษาธิการจังหวัด (ข้อ ๙ วรรคหนึ่ง) เนื่องจากศึกษาธิการจังหวัดทำหน้าที่เป็นกรรมการและเลขานุการ

ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาให้ยื่นหรือส่งหนังสืออุทธรณ์ต่อประธาน กศจ. หรือศึกษาธิการจังหวัดที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาตั้งอยู่ หรือส่งผ่านผู้บังคับบัญชา ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษาหรือผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา แล้วแต่กรณี และให้ผู้บังคับบัญชาส่งหนังสืออุทธรณ์ไปยังศึกษาธิการจังหวัด

ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาให้ยื่นหรือส่งหนังสืออุทธรณ์ต่อประธาน กศจ. หรือศึกษาธิการจังหวัด ที่เป็นที่ตั้งของหน่วยงานการศึกษา ที่ผู้นั้นดำรงตำแหน่งอยู่ หรือส่งผ่านผู้บังคับบัญชา ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษาหรือผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา แล้วแต่กรณี และให้ผู้บังคับบัญชาส่งหนังสืออุทธรณ์ไปยังศึกษาธิการจังหวัดที่เป็นที่ตั้งของหน่วยงานการศึกษาที่ผู้นั้นดำรงตำแหน่งอยู่

ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีได้สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาต้องยื่นหรือส่งหนังสืออุทธรณ์ต่อประธาน อ.ก.ค.ศ.ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง หรือหน่วยงานหรือส่วนราชการที่ทำหน้าที่เลขานุการของ อ.ก.ค.ศ.ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง

สำหรับการอุทธรณ์คำสั่งลงโทษปลดออกจากราชการ ไล่ออกจากราชการหรือคำสั่งของผู้บังคับบัญชา ที่สั่งตามมติของ กศจ. หรือ อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง แล้วแต่กรณี ทั้งที่สังกัดเขตพื้นที่การศึกษา และมีได้สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาต้องยื่นหรือส่งหนังสืออุทธรณ์ต่อประธาน ก.ค.ศ. หรือเลขาธิการ ก.ค.ศ. และยื่นที่สำนักงาน ก.ค.ศ.

ทั้งนี้ กรณียื่นอุทธรณ์ผ่านผู้บังคับบัญชา ผู้บังคับบัญชามีหน้าที่ส่งหนังสืออุทธรณ์ไปยังศึกษาธิการจังหวัด หน่วยงานหรือส่วนราชการที่ทำหน้าที่เลขานุการ อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง หรือ ก.ค.ศ. ภายในสามวันทำการนับแต่วันที่ได้รับหนังสืออุทธรณ์ (ข้อ ๙ วรรคสาม)

๑.๔ การยื่นอุทธรณ์คำสั่งลงโทษเพิ่มเติม เมื่อผู้อุทธรณ์ได้ยื่นหนังสืออุทธรณ์คำสั่งลงโทษต่อ กศจ. อ.ก.ค.ศ.ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง หรือ ก.ค.ศ. ไว้โดยชอบแล้ว หากผู้อุทธรณ์ยื่นเอกสารหลักฐานเพิ่มเติม ก่อนที่ กศจ. อ.ก.ค.ศ.ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง หรือ ก.ค.ศ. เริ่มการพิจารณาอุทธรณ์ก็ให้ กศจ. อ.ก.ค.ศ.ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง หรือ ก.ค.ศ. รับไว้พิจารณา (ข้อ ๙ วรรคหก)

๑.๕ การตรวจสอบเวลาและการนับเวลาในการยื่นอุทธรณ์

การตรวจสอบกำหนดเวลาในการยื่นอุทธรณ์ต้องตรวจสอบจากหลักฐานการได้รับแจ้งคำสั่งลงโทษว่าผู้อุทธรณ์ได้รับแจ้งคำสั่งลงโทษเมื่อใด และมีการแจ้งสิทธิในการอุทธรณ์คำสั่งลงโทษต่อ กศจ. อ.ก.ค.ศ.ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง หรือ ก.ค.ศ. ให้ผู้อุทธรณ์ทราบหรือไม่

- กรณีมีการแจ้งสิทธิให้อุทธรณ์คำสั่งลงโทษต่อ กศจ. ให้ดำเนินการตรวจสอบว่าผู้อุทธรณ์ได้ยื่นหนังสืออุทธรณ์คำสั่งลงโทษภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่งลงโทษหรือไม่ (ข้อ ๓ วรรคหนึ่ง ของกฎ ก.ค.ศ.)

- กรณีไม่มีการแจ้งสิทธิให้อุทธรณ์คำสั่งลงโทษต่อ กศจ. กรณีผู้สั่งลงโทษทางวินัยไม่แจ้งสิทธิและระยะเวลาในการอุทธรณ์ให้ผู้อุทธรณ์ทราบ จะทำให้ระยะเวลาใช้สิทธิของการยื่นอุทธรณ์ขยายออกไปอีก ถ้ามีการแจ้งสิทธิให้อุทธรณ์ใหม่ก็ย่อมทำให้ผู้อุทธรณ์มีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งลงโทษภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งสิทธิครั้งใหม่ แต่ถ้าไม่มีการแจ้งสิทธิให้อุทธรณ์คำสั่งลงโทษใหม่สิทธิการอุทธรณ์จะขยายเป็นหนึ่งปีนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่ง (มาตรา ๔๐ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๗)

๑.๖ การรับทราบคำสั่งและการนับระยะเวลาในการอุทธรณ์ (ข้อ ๓ และข้อ ๑๘ ของกฎ ก.ค.ศ.)

การรับทราบคำสั่ง ให้ถือวันที่ผู้ถูกลงโทษลงลายมือชื่อรับทราบคำสั่งลงโทษทางวินัยเป็นวันที่ได้รับแจ้งคำสั่ง

ในกรณีที่ผู้อุทธรณ์ไม่ยอมลงลายมือชื่อรับทราบคำสั่งลงโทษ แต่ได้มีการแจ้งคำสั่งลงโทษให้ผู้อุทธรณ์ทราบพร้อมกับมอบสำเนาคำสั่งลงโทษให้ผู้อุทธรณ์ รวมทั้งทำบันทึกลงวัน เดือน ปี เวลา และสถานที่ที่แจ้ง และลงลายมือชื่อผู้แจ้ง พร้อมทั้งพยานรู้เห็นไว้เป็นหลักฐานแล้ว ให้ถือวันที่แจ้งนั้น เป็นวันที่ผู้อุทธรณ์ได้รับแจ้งคำสั่ง

ในกรณีที่เมื่ออาจแจ้งให้ผู้ถูกลงโทษลงลายมือชื่อรับทราบคำสั่งลงโทษได้โดยตรง แต่ได้มีการแจ้งเป็นหนังสือโดยส่งสำเนาคำสั่งลงโทษทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับไปให้ผู้ถูกลงโทษ ณ ที่อยู่ของผู้ถูกลงโทษ ซึ่งปรากฏตามหลักฐานของทางราชการ โดยส่งสำเนาคำสั่งลงโทษไปให้สองฉบับเพื่อให้ผู้ถูกลงโทษ เก็บไว้หนึ่งฉบับ และให้ผู้ถูกลงโทษลงลายมือชื่อ และวัน เดือน ปีที่รับทราบคำสั่งลงโทษส่งกลับคืนมาเพื่อเก็บไว้เป็นหลักฐานหนึ่งฉบับในกรณีเช่นนี้ เมื่อล่วงพ้นระยะเวลาสิบห้าวัน นับแต่วันที่ปรากฏในใบตอบรับทางไปรษณีย์ลงทะเบียนว่าผู้ถูกลงโทษได้รับเอกสารดังกล่าวหรือมีผู้รับแทนแล้ว แม้ยังไม่ได้รับสำเนาคำสั่งลงโทษฉบับที่ให้ผู้ถูกลงโทษลงลายมือชื่อและวันเดือนปีที่รับทราบคำสั่งลงโทษกลับคืนมา ให้ถือว่าผู้ถูกลงโทษได้รับแจ้งคำสั่งแล้ว

การนับเวลาเริ่มต้น ให้เริ่มนับวันถัดจากวันที่ผู้อุทธรณ์ลงลายมือชื่อรับทราบคำสั่งลงโทษเป็นวันเริ่มระยะเวลาอุทธรณ์

การนับเวลาสิ้นสุด ถ้าวันสุดท้ายแห่งการนับเวลาตรงกับวันหยุดราชการให้นับวันเริ่มเปิดทำการใหม่เป็นวันสุดท้ายแห่งการนับเวลานั้น

ทั้งนี้ ในกรณีที่ผู้อุทธรณ์นำหนังสืออุทธรณ์มายื่นด้วยตนเอง ให้ถือวันที่ได้ประทับตรารับและลงทะเบียนไว้เป็นหลักฐานเป็นวันยื่นหนังสืออุทธรณ์ (ข้อ ๙ วรรคสี่) และหากผู้อุทธรณ์ส่งหนังสืออุทธรณ์ทางไปรษณีย์ต้องถือวันที่ทำการไปรษณีย์ต้นทางประทับตรารับที่ซองหนังสือเป็นวันส่งหนังสืออุทธรณ์ (ข้อ ๙ วรรคห้า)

เมื่อ ก.ค.จ. อ.ก.ค.ศ.ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง หรือ ก.ค.ศ. ได้พิจารณาหนังสืออุทธรณ์ของผู้อุทธรณ์แล้วเห็นว่าเป็นอุทธรณ์ที่ทำเป็นหนังสือ มีสาระสำคัญถูกต้องครบถ้วนและอยู่ในกำหนดระยะเวลาอุทธรณ์ก็ให้รับอุทธรณ์ดังกล่าวไว้พิจารณาวินิจฉัย

หากหนังสืออุทธรณ์มีข้อบกพร่องหรือมีข้อความที่อ่านไม่เข้าใจหรือผิดพลาดอันเห็นได้ชัดว่าเกิดจากความไม่รู้หรือความเลินเล่อของผู้อุทธรณ์ ให้เจ้าหน้าที่แนะนำให้ดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมให้ถูกต้อง ตามมาตรา ๒๗ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๗

๒. การพิจารณาอุทธรณ์

เมื่อตรวจสอบหนังสืออุทธรณ์ของผู้อุทธรณ์ และเห็นว่าเป็นอุทธรณ์ที่รับไว้พิจารณาต่อไปได้แล้ว จะต้องพิจารณาตรวจสอบข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายจากสำนวนการสืบสวน สำนวนการสอบสวน หรือสำนวนการไต่สวนของ ป.ป.ช. หรือองค์กรตรวจสอบตามกฎหมายอื่น รวมทั้งพิจารณาคำอุทธรณ์ในประเด็นปัญหาข้อกฎหมายและข้อเท็จจริงของผู้อุทธรณ์ ดังต่อไปนี้ด้วย

๒.๑ ตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมาย

๒.๑.๑ ตรวจสอบกระบวนการดำเนินการทางวินัย

- ผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยเป็นผู้มีอำนาจตามกฎหมายหรือไม่ เช่น หากเป็นการสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรงในวันที่หรือหลังจากวันที่ ๓ เมษายน ๒๕๖๐ เป็นอำนาจของศึกษาธิการจังหวัด

- คณะกรรมการสอบสวนมีคุณสมบัติตามที่กฎหมายกำหนดหรือไม่ เช่น ประธานกรรมการดำรงตำแหน่งและวิทยฐานะไม่ต่ำกว่าผู้ถูกกล่าวหาหรือไม่ และมีผู้ได้รับปริญญาทางกฎหมายเป็นกรรมการสอบสวนหรือไม่ เป็นต้น

- คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนระบุว่าเป็นวินัยไม่ร้ายแรงหรือวินัยอย่างร้ายแรง และมีสาระสำคัญครบถ้วนตามที่กฎหมายกำหนด (แบบ สว. ๑) หรือไม่
- มีการแจ้งข้อกล่าวหาและอธิบายข้อกล่าวหาตามที่กฎหมายกำหนด (แบบ สว. ๒) หรือไม่
- มีการแจ้งข้อกล่าวหาและรับทราบข้อกล่าวหา และสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหา (แบบ สว. ๓) โดยระบุว่าเป็นความผิดวินัยกรณีใด ตามมาตราใด รวมทั้งระบุวัน เวลา สถานที่ และการกระทำที่มีลักษณะเป็นการสนับสนุนข้อกล่าวหา พร้อมสรุปพยานบุคคล พยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาตามที่กฎหมายกำหนด หรือไม่
- การสอบปากคำพยานเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดหรือไม่ เช่น การสอบปากคำพยานซึ่งเป็นเด็ก ต้องมีข้าราชการครูที่เป็นกลางและเชื่อถือได้ และบุคคลที่ได้กร้องขอหรือไว้วางใจเข้าร่วมในการสอบปากคำด้วย (ข้อ ๒๘ ของกฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยสอบสวนพิจารณา พ.ศ. ๒๕๕๐)
- มีการประชุมกรรมการสอบสวนตามที่กฎหมายกำหนด หรือไม่
- คำสั่งลงโทษทางวินัยสั่งโดยผู้มีอำนาจตามที่กฎหมายกำหนด หรือไม่
- คำสั่งลงโทษระบุเหตุผล ข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ ข้อกฎหมายที่อ้างอิง ข้อพิจารณาและข้อสนับสนุนในการใช้ดุลพินิจของผู้ออกคำสั่ง หรือไม่
- คำสั่งลงโทษทางวินัยเป็นเรื่องเดียวกับที่ได้มีการแจ้งข้อกล่าวหา และสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหา หรือไม่

๒.๑.๒ ตรวจสอบผู้พิจารณาทางปกครอง

ตรวจสอบกรณีที่มีเหตุทำให้เจ้าหน้าที่พิจารณาทางปกครองไม่ได้หรือมีเหตุอันมีสภาพร้ายแรงอันอาจทำให้การพิจารณาไม่เป็นกลาง ตามมาตรา ๑๓ และมาตรา ๑๖ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ซึ่งอาจทำให้การพิจารณาทางปกครองนั้น ไม่ชอบด้วยกฎหมาย โดยอาจเกิดขึ้นได้ในหลายกรณี และหลายกระบวนการพิจารณาทางปกครอง เช่น กรรมการสืบสวนและกรรมการสอบสวนเป็นบุคคลคนเดียวกัน

๒.๑.๓ ตรวจสอบคำอุทธรณ์ในปัญหาข้อกฎหมาย

๑) การคัดค้านผู้พิจารณา (กศจ.)

ในกรณีที่ผู้อุทธรณ์มีการคัดค้านผู้พิจารณาอุทธรณ์ว่ามีเหตุที่จะทำให้ทำการพิจารณาทางปกครองไม่ได้ ตามข้อ ๖ ของกฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาอุทธรณ์ พ.ศ. ๒๕๕๐ ด้วยเหตุอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

- รู้เห็นเหตุการณ์ในการกระทำผิดวินัยที่ผู้อุทธรณ์ถูกลงโทษ
- มีส่วนได้เสียในการกระทำผิดวินัยที่ผู้อุทธรณ์ถูกลงโทษ
- มีสาเหตุโกรธเคืองผู้อุทธรณ์
- เป็นผู้บังคับบัญชาผู้สั่งลงโทษ
- เป็นผู้กล่าวหาหรือคู่สมรส บุพการี ผู้สืบสันดาน หรือพี่น้องร่วมบิดามารดา

หรือร่วมบิดาหรือมารดากับผู้กล่าวหา

โดยการคัดค้านอนุกรรมการหรือกรรมการผู้พิจารณาอุทธรณ์นั้น ผู้อุทธรณ์ต้องแสดงข้อเท็จจริงที่เป็นเหตุแห่งการคัดค้านไว้ในหนังสืออุทธรณ์ หรือแจ้งเพิ่มเติมเป็นหนังสือก่อนที่ กศจ. อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง หรือ ก.ค.ศ. เริ่มพิจารณาอุทธรณ์

เมื่อมีเหตุหรือมีการคัดค้านแล้ว อนุกรรมการหรือกรรมการผู้นั้นจะขอถอนตัวไม่ร่วมพิจารณาอุทธรณ์นั้นก็ได้ ถ้าอนุกรรมการหรือกรรมการผู้นั้นมิได้ขอถอนตัวให้อนุกรรมการหรือกรรมการที่เหลืออยู่นอกจากอนุกรรมการหรือกรรมการผู้ถูกคัดค้านพิจารณาข้อเท็จจริงที่คัดค้าน หากเห็นว่าข้อเท็จจริงนั้นน่าเชื่อถือ ให้แจ้งอนุกรรมการหรือกรรมการผู้นั้นทราบ และมีให้ร่วมพิจารณาอุทธรณ์นั้น เว้นแต่จะพิจารณาเห็นว่าการให้อนุกรรมการหรือกรรมการผู้นั้นร่วมพิจารณาอุทธรณ์ดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ยิ่งกว่า เพราะจะทำให้ได้ความจริงและเป็นธรรมจะให้อนุกรรมการหรือกรรมการผู้นั้นร่วมพิจารณาอุทธรณ์นั้นก็ได้

๒) อุทธรณ์ในปัญหาข้อกฎหมายอื่น

ในกรณีที่ผู้อุทธรณ์มีการอุทธรณ์ปัญหาข้อกฎหมาย กศจ. อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง หรือ ก.ค.ศ. จะต้องพิจารณาและมีความเห็นในปัญหาข้อกฎหมายของผู้อุทธรณ์เป็นรายประเด็นด้วย

เมื่อ กศจ. อ.ก.ค.ศ.ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง หรือ ก.ค.ศ. พิจารณาแล้วเห็นว่ากระบวนการดำเนินการทางวินัยชอบด้วยกฎหมายแล้ว จะต้องพิจารณาในข้อเท็จจริงต่อไป แต่หากเห็นว่า กระบวนการดำเนินการทางวินัยขั้นตอนใดไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือคำอุทธรณ์ฟังขึ้นในปัญหาข้อกฎหมายจะต้องพิจารณามีมติให้ไปดำเนินการใหม่ให้ถูกต้องต่อไป โดยในขั้นนี้ยังไม่จำเป็นต้องพิจารณาข้อเท็จจริง

๒.๒ การนั่งพิจารณา

องค์ประชุมในการนั่งพิจารณาอุทธรณ์ของ กศจ. อ.ก.ค.ศ.ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง หรือ ก.ค.ศ. ต้องถือปฏิบัติตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ตามมาตรา ๑๓ และมาตรา ๑๖ โดยต้องไม่เป็นผู้มีลักษณะต้องห้ามในการพิจารณาทางปกครอง และไม่มีสภาพร้ายแรงอันอาจทำให้การพิจารณาทางปกครองไม่เป็นกลางด้วย เช่น เคยเป็นคณะกรรมการสอบสวนวินัย หรือเคยเป็นคณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริงในกรณี ๆ นั้นมาก่อน

๒.๓ การพิจารณาวินิจฉัยข้อเท็จจริง

กศจ. อ.ก.ค.ศ.ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง หรือ ก.ค.ศ. จะต้องพิจารณาอุทธรณ์จากสำนวนการสืบสวนหรือการพิจารณาเบื้องต้นของผู้บังคับบัญชา สำนวนการสอบสวนทางวินัยหรือสำนวนของ ป.ป.ช. หรือองค์กรตรวจสอบตามกฎหมายอื่นที่ปรากฏในสำนวนและในกรณีจำเป็นอาจขอเอกสารหลักฐานจากหน่วยงานอื่นหรือให้บุคคลใด หรือหน่วยงานใด มาชี้แจงเพื่อนำไปประกอบการพิจารณาได้ โดยพิจารณาเปรียบเทียบกับหนังสืออุทธรณ์นำมาพิจารณาหากล้างซังน้ำหนักพยาน (ข้อ ๑๓ วรรคหนึ่ง ของกฎ ก.ค.ศ.)

ในกรณีที่ผู้อุทธรณ์ขอแถลงการณ์ด้วยวาจาต่อที่ประชุม กศจ. อ.ก.ค.ศ.ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง หรือ ก.ค.ศ. ให้นัดให้ผู้อุทธรณ์มาแถลงการณ์ด้วยวาจาต่อที่ประชุม โดยให้แจ้งให้ผู้ส่งลงโทษทราบด้วยว่า ถ้าประสงค์จะแถลงแก้ก็ให้มาแถลงด้วยตนเองหรือมอบหมายเป็นหนังสือให้ข้าราชการที่เกี่ยวข้องเป็นผู้แทนมาแถลงแก้ต่อที่ประชุมครั้งนั้นได้ (ข้อ ๑๓ วรรคสาม) แต่อย่างไรก็ดี หาก กศจ. อ.ก.ค.ศ.ที่ ก.ค.ศ. ตั้งหรือ ก.ค.ศ. พิจารณาเห็นว่า การแถลงการณ์ด้วยวาจาไม่จำเป็นแก่การพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์จะแจ้งงดการแถลงการณ์ด้วยวาจาก็ได้ (ข้อ ๑๓ วรรคสอง ของกฎ ก.ค.ศ.)

ทั้งนี้ หากให้ผู้อุทธรณ์แถลงการณ์ก็นำคำแถลงการณ์ด้วยวาจามาประกอบการพิจารณาโดยถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของคำอุทธรณ์ด้วย

ในการพิจารณาอุทธรณ์คำสั่งลงโทษจะต้องพิจารณาถึงการใช้ดุลพินิจของผู้บังคับบัญชาในการพิจารณาความผิดนั้น ซึ่งประกอบด้วยเหตุผลที่ได้วินิจฉัยจากข้อเท็จจริงโดยละเอียดถี่ถ้วนจากพยานหลักฐานทั้งสองฝ่ายว่ามีน้ำหนักเพียงพอที่จะรับฟังได้ว่าผู้อุทธรณ์กระทำความผิดตามข้อกล่าวหา ผู้บังคับบัญชาจะต้องวางตัวเป็นกลาง ไม่มีอคติหรือความลำเอียง และการสั่งลงโทษเหมาะสมกับความผิดตามที่กฎหมายกำหนดและตามมาตรฐานโทษ นอกจากนี้จะต้องนำหลักนิติธรรมและหลักมนุษยธรรมมาประกอบการพิจารณาด้วย กล่าวคือ

- **หลักนิติธรรม** ได้แก่ การพิจารณาโดยยึดกฎหมายเป็นหลัก การกระทำใดจะเป็นความผิดทางวินัยกรณีใด ต้องมีกฎหมายบัญญัติว่าการกระทำนั้นเป็นความผิดทางวินัย หากไม่มีกฎหมายบัญญัติว่าการกระทำนั้นเป็นความผิดทางวินัย ก็ไม่ถือว่าเป็นการกระทำผิดวินัย ในการพิจารณาว่าการกระทำใดเป็นความผิดวินัยกรณีใด ต้องพิจารณาให้เข้าองค์ประกอบของการกระทำความผิดกรณีนั้นด้วย ถ้าข้อเท็จจริงบ่งชี้ว่าเข้าองค์ประกอบความผิดตามมาตราใด ก็ปรับบทความผิดไปตามมาตรานั้น และลงโทษไปตามความผิดนั้น

- **หลักมนุษยธรรม** ได้แก่ การพิจารณาให้เป็นไปโดยถูกต้องเที่ยงธรรมตามความเป็นจริงและตามเหตุและผลที่ควรจะเป็น หมายถึง การพิจารณาความผิดไม่ควรคำนึงถึงแต่ความถูกผิดตามกฎหมายเท่านั้น แต่ควรคำนึงถึงความยุติธรรมด้วย โดยจะต้องคำนึงถึงสภาพความเป็นจริงของเรื่องนั้น ๆ ว่าเป็นอย่างไรแล้วพิจารณาความผิดไปตามสภาพความเป็นจริง

๒.๔ การพิจารณามีมติ

เมื่อ กศจ. อ.ก.ค.ศ.ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง หรือ ก.ค.ศ. พิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์วินัยไม่ร้ายแรงแล้วเสร็จ สามารถมีมติได้ตามข้อ ๑๔ ของ กฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาอุทธรณ์ พ.ศ. ๒๕๕๐ ดังนี้

- (๑) ถ้าเห็นว่าการสั่งลงโทษถูกต้องและเหมาะสมกับความผิดแล้ว ให้มีมติให้ยกอุทธรณ์
- (๒) ถ้าเห็นว่าการสั่งลงโทษไม่ถูกต้องหรือไม่เหมาะสมกับความผิด และเห็นว่าผู้อุทธรณ์ได้กระทำความผิด ควรได้รับโทษหนักขึ้น ให้มีมติให้เพิ่มโทษเป็นสถานโทษที่หนักขึ้น
- (๓) ถ้าเห็นว่าการสั่งลงโทษไม่ถูกต้องหรือไม่เหมาะสมกับความผิด และเห็นว่าผู้อุทธรณ์ได้กระทำความผิดวินัยไม่ร้ายแรง ควรได้รับโทษเบาลง ให้มีมติให้ลดโทษเป็นสถานโทษที่เบาลง
- (๔) ถ้าเห็นว่าการสั่งลงโทษไม่ถูกต้องหรือไม่เหมาะสมกับความผิด และเห็นว่าผู้อุทธรณ์ได้กระทำความผิดวินัยไม่ร้ายแรง ซึ่งเป็นการกระทำความผิดวินัยเล็กน้อยและมีเหตุอันควรงดโทษ ให้มีมติให้สั่งงดโทษโดยให้ทำทัณฑ์บนเป็นหนังสือหรือว่ากล่าวตักเตือนก็ได้
- (๕) ถ้าเห็นว่าการสั่งลงโทษไม่ถูกต้อง และเห็นว่าการกระทำของผู้อุทธรณ์ไม่เป็นความผิดวินัยหรือพยานหลักฐานยังฟังไม่ได้ว่าผู้อุทธรณ์กระทำความผิดวินัย ให้มีมติให้ยกโทษ
- (๖) ถ้าเห็นว่าข้อความในคำสั่งลงโทษไม่ถูกต้องหรือไม่เหมาะสม ให้มีมติให้แก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อความให้เป็นการถูกต้องเหมาะสม
- (๗) ถ้าเห็นว่าการสั่งลงโทษไม่ถูกต้องหรือไม่เหมาะสมกับความผิดและเห็นว่ากรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่าผู้อุทธรณ์กระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ให้มีมติให้ผู้บังคับบัญชาแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนตามมาตรา ๙๘ วรรคสอง และดำเนินการตามกฎหมายต่อไป

(๘) ในกรณีที่เห็นว่าเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรงกรณีความผิดที่ปรากฏชัดแจ้งตามที่กำหนดในกฎ ก.ค.ศ. หรือเห็นว่าเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรงและได้มีการดำเนินการทางวินัยตามมาตรา ๙๘ วรรคสองแล้ว ให้มีมติให้เพิ่มโทษเป็นปลดออกหรือไล่ออกจากราชการ

(๙) ถ้าเห็นว่าการส่งลงโทษไม่ถูกต้องหรือไม่เหมาะสมกับความผิดและเห็นว่า ผู้อุทธรณ์มีกรณีที่เหมาะสมแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนหรือให้ออกจากราชการตามมาตรา ๑๑๐ (๔) มาตรา ๑๑๑ หรือมาตรา ๑๑๒ ให้มีมติให้ผู้บังคับบัญชาแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน และดำเนินการตามกฎหมายต่อไป

(๑๐) ถ้าเห็นสมควรดำเนินการโดยประการอื่นใด เพื่อให้มีความถูกต้องตามกฎหมายและมีความเป็นธรรมให้มีมติให้ดำเนินการได้ตามควรแก่กรณี

ในกรณีที่ กศจ. อ.ก.ค.ศ.ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง หรือ ก.ค.ศ. พิจารณาแล้วเห็นสมควรที่จะต้องสอบสวนใหม่หรือสอบสวนเพิ่มเติม เพื่อประโยชน์แห่งความถูกต้องและเหมาะสมตามความเป็นธรรม ก็มีอำนาจสอบสวนใหม่หรือสอบสวนเพิ่มเติมในเรื่องนั้นได้ตามความจำเป็น โดยจะสอบสวนเองหรือแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนให้สอบสวนใหม่หรือสอบสวนเพิ่มเติมแทนก็ได้ หรือกำหนดประเด็นหรือข้อสำคัญที่ต้องการทราบส่งไปให้ผู้สอบสวนเดิมทำการสอบสวนเพิ่มเติมได้ (ข้อ ๑๓ วรรคสี่ ของกฎ ก.ค.ศ.)

ในการสอบสวนใหม่หรือสอบสวนเพิ่มเติม ถ้า กศจ. อ.ก.ค.ศ.ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง หรือ ก.ค.ศ. หรือคณะกรรมการสอบสวนที่ได้รับแต่งตั้งดังกล่าวข้างต้น เห็นสมควรส่งประเด็นหรือข้อสำคัญใดที่ต้องการทราบไปสอบสวนพยานหลักฐานซึ่งอยู่ต่างท้องที่หรือต่างเขตพื้นที่การศึกษา ให้มีอำนาจกำหนดประเด็นหรือข้อสำคัญนั้นส่งไปเพื่อให้หัวหน้าส่วนราชการ หรือหัวหน้าหน่วยงานในท้องที่หรือเขตพื้นที่การศึกษานั้นทำการสอบสวนแทนได้ (ข้อ ๑๓ วรรคห้า ของกฎ ก.ค.ศ.)

๓. การแจ้งผลการพิจารณาอุทธรณ์และการแจ้งสิทธิแก่ผู้อุทธรณ์

๓.๑ เมื่อ กศจ. อ.ก.ค.ศ.ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง หรือ ก.ค.ศ. ได้พิจารณาอุทธรณ์แล้วมีมติเป็นประการใดแล้วให้ผู้มีอำนาจตามมาตรา ๕๓ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ และที่แก้ไขเพิ่มเติมต้องสั่งหรือปฏิบัติให้เป็นไปตามนั้น (ข้อ ๑๕ ของกฎ ก.ค.ศ.)

๓.๒ แจ้งผลการพิจารณาอุทธรณ์พร้อมแจ้งสิทธิการฟ้องคดีต่อศาลปกครองภายในกำหนดระยะเวลาที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครองให้ผู้อุทธรณ์ทราบด้วย และผู้อุทธรณ์จะอุทธรณ์ต่อไปอีกไม่ได้ (กรณีที่ผู้อุทธรณ์ถูกตั้งกรรมการสอบสวนวินัยไม่ร้ายแรง)

๓.๓ สำหรับกรณีที่ตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรงแก่ผู้อุทธรณ์ และผู้มีอำนาจตามมาตรา ๕๓ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวได้ส่งลงโทษวินัยไม่ร้ายแรง เมื่อ กศจ. อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง พิจารณาอุทธรณ์คำสั่งลงโทษวินัยไม่ร้ายแรง แล้วเพิ่มโทษผู้อุทธรณ์จากโทษภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน หรือลดเงินเดือนเป็นโทษปลดออกหรือไล่ออกจากราชการ หรือให้ออกที่ไม่ใช่โทษทางวินัย ให้แจ้งสิทธิการอุทธรณ์หรือร้องทุกข์แล้วแต่กรณีต่อ ก.ค.ศ. ได้อีกครั้งหนึ่ง (ข้อ ๑๖ ของกฎ ก.ค.ศ.) ภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันได้รับแจ้งผลการพิจารณาอุทธรณ์

๔. การขอลอนอุทธรณ์

เมื่อผู้อุทธรณ์ได้มีการยื่นอุทธรณ์ไว้แล้ว หากประสงค์จะถอนอุทธรณ์ สามารถขอลอนอุทธรณ์ก่อนที่จะมีการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ โดยทำเป็นหนังสือยื่นต่อศึกษาธิการจังหวัด หรือประธาน กศจ. อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง หรือ ก.ค.ศ. การพิจารณาอุทธรณ์ให้เป็นอันระงับ

หมายเหตุ

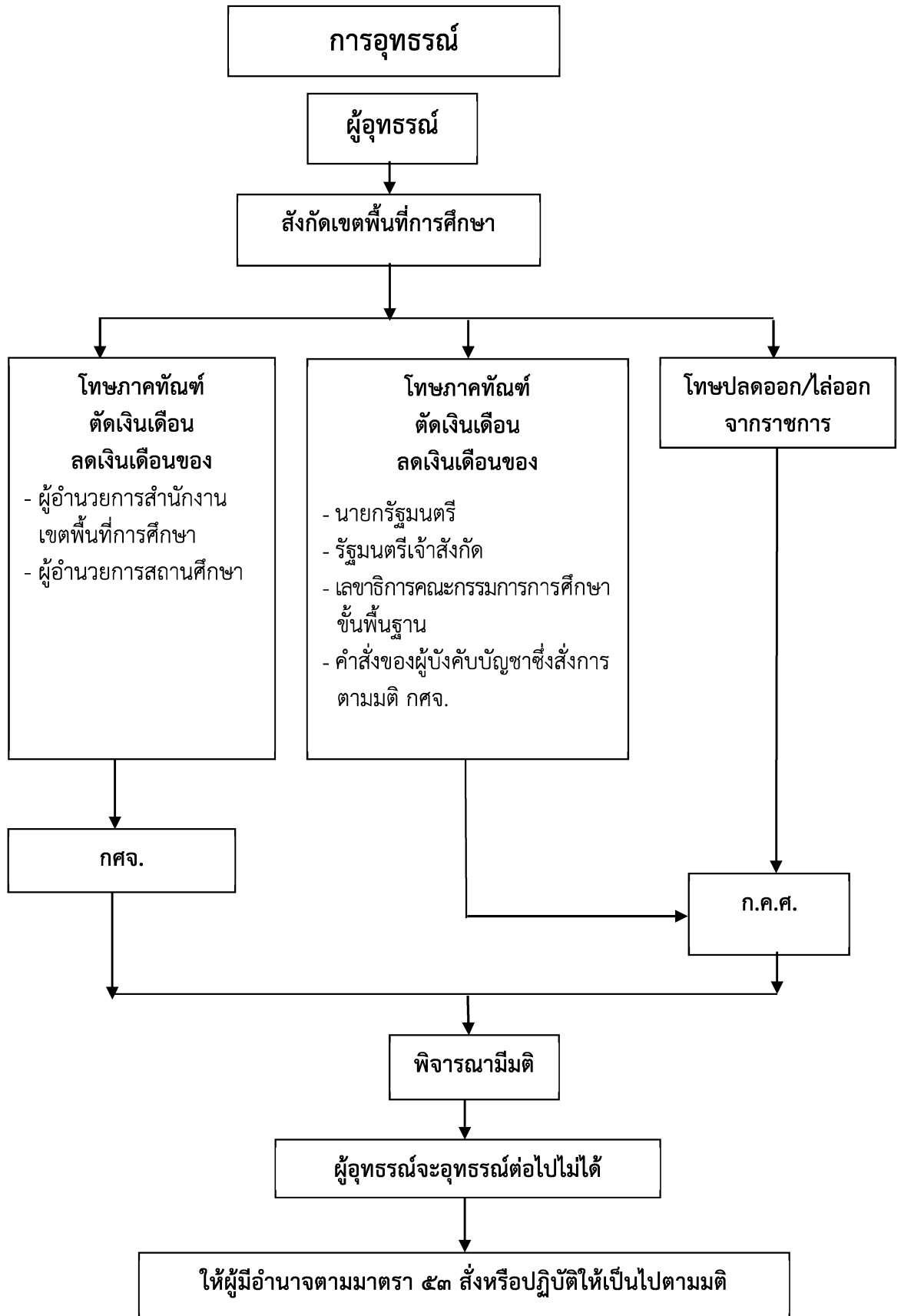
การพิจารณาอุทธรณ์กรณีผู้อุทธรณ์ย้ายจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเดิมไปสังกัดต่างเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งอยู่ในอำนาจหน้าที่ของ กศจ. แห่งใหม่ ให้ดำเนินการตามข้อ ๑๒ ของกฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาอุทธรณ์ พ.ศ. ๒๕๕๐ ดังนี้

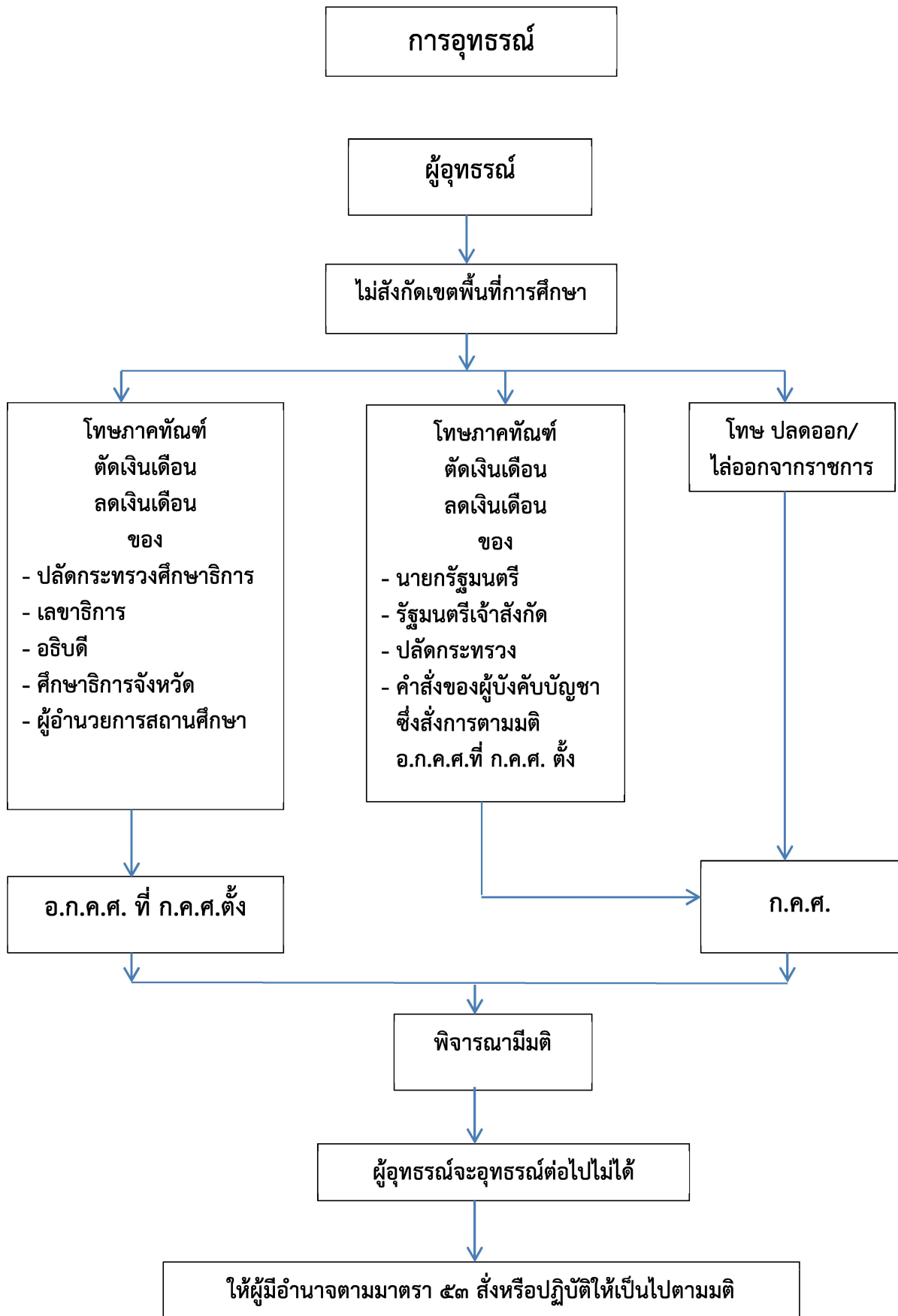
๑. กรณีที่ผู้ถูกลงโทษได้ย้ายไปสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งตั้งอยู่ต่าง กศจ. โดยยังไม่ได้ยื่นอุทธรณ์คำสั่งลงโทษ ให้ยื่นอุทธรณ์ต่อ กศจ. ที่หน่วยงานการศึกษาแห่งใหม่ของผู้อุทธรณ์ตั้งอยู่ในพื้นที่

๒. กรณีที่ผู้อุทธรณ์ได้ยื่นอุทธรณ์ไว้แล้ว ต่อมาได้ย้ายไปสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาซึ่งตั้งอยู่ต่าง กศจ. และ กศจ. (อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา) เดิมนั้นยังมีมติให้ส่งเรื่องอุทธรณ์และเอกสารหลักฐานไปให้ กศจ. ที่หน่วยงานการศึกษาแห่งใหม่ของผู้อุทธรณ์ตั้งอยู่เป็นผู้พิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ต่อไป

๓. กรณีที่ผู้อุทธรณ์ได้ย้ายไปสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งตั้งอยู่ต่าง กศจ. หลังจาก กศจ. ได้มีมติแล้ว แต่ผู้บังคับบัญชาผู้มีอำนาจยังมีคำสั่งหรือปฏิบัติให้เป็นไปตามมตินั้น ให้ส่งเรื่องอุทธรณ์และเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องพร้อมทั้งรายงานการประชุม และมีมติ กศจ. ไปให้ผู้บังคับบัญชาผู้มีอำนาจใหม่เป็นผู้สั่งหรือปฏิบัติให้เป็นไปตามมตินั้น

ทั้งนี้ กรณีผู้อุทธรณ์ย้าย หรือโอนไปสังกัดส่วนราชการอื่น ให้ยื่นอุทธรณ์ ต่อ อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้งที่ผู้อุทธรณ์โอนหรือย้ายไปสังกัดนั้น





การร้องทุกข์

การร้องทุกข์ เป็นวิธีการหนึ่งที่เปิดโอกาสให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาที่เห็นว่าไม่ได้รับความเป็นธรรม หรือมีความคับข้องใจในการปฏิบัติของผู้บังคับบัญชาเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลที่ได้ปฏิบัติต่อตนว่า เป็นการกระทำที่ไม่ถูกต้อง ได้ร้องขอให้ผู้บังคับบัญชาได้ทบทวนการปฏิบัติต่อผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา และแก้ไขในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง หรือชี้แจงเหตุผลความถูกต้องที่ได้ปฏิบัติไปให้ผู้ร้องทุกข์ทราบและเข้าใจ หรือให้ผู้มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย หรือผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไปได้พิจารณาให้ความเป็นธรรมตามสมควร ซึ่งจะก่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้บังคับบัญชากับผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา โดยกระบวนการร้องทุกข์กำหนดให้มีการร้องทุกข์ด้วยวาจาเพื่อได้ทำความเข้าใจกันก่อน หากไม่เป็นที่พอใจจึงให้ร้องทุกข์เป็นหนังสือ ต่อองค์กรการบริหารงานบุคคล อันได้แก่ กศจ. อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้งหรือ ก.ค.ศ. แล้วแต่กรณี นอกจากนี้การร้องทุกข์ยังเป็นช่องทางให้มีการตรวจสอบและถ่วงดุลการใช้อำนาจ ของผู้บังคับบัญชาให้เป็นไปโดยถูกต้องและเป็นธรรมด้วย

ความหมายและวัตถุประสงค์ของการร้องทุกข์

การร้องทุกข์ หมายถึง การร้องขอให้แก้ไขปัญหาที่เห็นว่าตนไม่ได้รับความเป็นธรรม หรือมีความคับข้องใจเนื่องจากการกระทำของผู้บังคับบัญชาในเรื่องเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลที่ไม่ใช่การโต้แย้งคำสั่งลงโทษทางวินัย หรือการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัย

วัตถุประสงค์

- (๑) เพื่อตรวจสอบและถ่วงดุลการใช้อำนาจของผู้บังคับบัญชาให้เป็นไปโดยถูกต้อง
- ๒) เพื่อให้การบริหารราชการเกิดความโปร่งใสและเป็นธรรม ซึ่งเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจแก่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา อันจะนำไปสู่ประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติราชการและก่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้บังคับบัญชาและผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา
- (๓) เพื่อให้ผู้บังคับบัญชาได้ทราบปัญหาของหน่วยงานและหาหนทางแก้ไขปัญหาได้ทันที่

ผู้มีสิทธิร้องทุกข์

ผู้มีสิทธิร้องทุกข์ ได้แก่ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

- ๑) ไม่ได้รับความเป็นธรรม
- ๒) คับข้องใจ เนื่องจากการกระทำของผู้บังคับบัญชา
- ๓) ถูกสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน
- ๔) ถูกสั่งพักราชการ
- ๕) ถูกสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน
- ๖) ถูกสั่งให้ออกจากราชการ

เหตุที่จะร้องทุกข์

เป็นกรณีที่พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ.๒๕๔๗ ได้กำหนดไว้ ดังนี้

๑. ไม่ได้รับความเป็นธรรม เช่น
 - การบรรจุและแต่งตั้ง
 - การช่วยราชการ
 - การย้าย หรือการโอน
 - การมีหรือเลื่อนวิทยฐานะ
 - การเลื่อนเงินเดือน ฯลฯ
๒. คับข้องใจจากการกระทำของผู้บังคับบัญชา เช่น
 - การบริหารงานบุคคลโดยการเลือกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม เพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฯลฯ
 - ไม่มอบหมายให้ปฏิบัติงาน
 - ประวิงเวลา หรือหน่วงเหนี่ยวให้ไม่ได้ประโยชน์หรือรับสิทธิอันพึงมีพึงได้
๓. ถูกตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัย ตามมาตรา ๙๘
๔. ถูกสั่งพักราชการ ตามมาตรา ๑๐๓ กรณีถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงจนถูกตั้งคณะกรรมการสอบสวน หรือถูกฟ้องคดีอาญา หรือต้องหาว่ากระทำความผิดอาญา เว้นแต่เป็นความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ
๕. ถูกสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน ตามมาตรา ๑๐๓
๖. ถูกสั่งให้ออกจากราชการ
 - ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาอาจถูกสั่งให้ออกจากราชการได้หลายกรณี เช่น
 - (๑) ถูกสั่งให้ออกจากราชการเพราะขาดคุณสมบัติทั่วไป หรือขาดคุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่งอยู่ก่อนบรรจุ (มาตรา ๔๙)
 - (๒) ถูกสั่งให้ออกจากราชการเพราะทดลองปฏิบัติหน้าที่ราชการ หรือเตรียมความพร้อมและพัฒนาอย่างเข้ม แล้วปรากฏว่าไม่เหมาะสมที่จะให้รับราชการต่อไป เนื่องจากผลการประเมินการปฏิบัติหน้าที่ราชการ หรือเตรียมความพร้อมและพัฒนาอย่างเข้ม ต่ำกว่าเกณฑ์ที่ ก.ค.ศ. กำหนด (มาตรา ๕๖)
 - (๓) ถูกสั่งให้ออกจากราชการเพราะเหตุรับราชการนาน (มาตรา ๑๑๐)
 - (๔) ถูกสั่งให้ออกจากราชการเพื่อรับบำเหน็จบำนาญเหตุทดแทน (มาตรา ๑๑๐)
 - (๕) ถูกสั่งให้ออกจากราชการเพราะเหตุเจ็บป่วยไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ราชการได้ (มาตรา ๑๑๐)
 - (๖) ถูกสั่งให้ออกจากราชการเพราะสมัครไปปฏิบัติงานใด ๆ ตามความประสงค์ของทางราชการ (มาตรา ๑๑๐)
 - (๗) ถูกสั่งให้ออกจากราชการเพราะขาดคุณสมบัติทั่วไปตามมาตรา ๓๐ (๑) (๔) (๕) (๗) (๘) หรือ (๙) (มาตรา ๑๑๐)
 - (๘) ถูกสั่งให้ออกจากราชการเพราะเหตุทางราชการเลิกหรือยุบตำแหน่ง (มาตรา ๑๑๐)
 - (๙) ถูกสั่งให้ออกจากราชการตามมาตรา ๓๐ (๓) (มาตรา ๑๑๐)

(๑๐) ถูกสั่งให้ออกจากราชการเพราะหย่อนความสามารถในอันที่จะปฏิบัติหน้าที่ราชการ หรือบกพร่องในหน้าที่ราชการ หรือประพฤติตนไม่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ราชการ (มาตรา ๑๑๑)

(๑๑) ถูกสั่งให้ออกจากราชการเพราะมีมลทินมัวหมองในกรณีที่ถูกสอบสวน (มาตรา ๑๑๒)

(๑๒) ถูกสั่งให้ออกจากราชการเพราะต้องรับโทษจำคุกโดยคำสั่งศาล หรือโดยคำพิพากษาถึงที่สุด ให้จำคุก โดยศาลไม่รอการลงโทษในความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ ซึ่งยังไม่ถึงกับ จะต้องถูกลงโทษปลดออกหรือไล่ออกจากราชการ ซึ่งผู้บังคับบัญชาจะสั่งให้ผู้นั้นออกจากราชการเพื่อรับ บำเหน็จบำนาญเหตุทดแทนได้ (มาตรา ๑๑๓)

(๑๓) ถูกสั่งให้ออกจากราชการเพื่อไปรับราชการทหาร (มาตรา ๑๑๔)

(๑๔) ถูกสั่งให้ออกจากราชการเพราะมีเหตุสมควรให้ออกจากราชการอยู่ก่อนวันโอนมาบรรจุ (มาตรา ๑๑๘)

(๑๕) ถูกสั่งให้ออกจากราชการเพราะถูกเพิกถอนใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ ตามมาตรา ๑๐๙

ร้องทุกข์ อย่างไร

๑. การร้องทุกข์กรณีถูกสั่งให้ออกจากราชการ มาตรา ๑๒๒ ให้ร้องทุกข์ต่อ ก.ค.ศ.ภายใน ๓๐ วันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่ง โดยให้นำหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการอุทธรณ์ และการพิจารณาอุทธรณ์ พ.ศ. ๒๕๕๐ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

๒. การร้องทุกข์ตาม มาตรา ๑๒๓ ให้ร้องทุกข์ต่อ กศจ. อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้งหรือ ก.ค.ศ. แล้วแต่กรณี ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการร้องทุกข์และการพิจารณาร้องทุกข์ พ.ศ. ๒๕๕๑

วิธีการร้องทุกข์

ถ้าผู้ร้องทุกข์ไม่ประสงค์จะปรึกษาหารือ หรือปรึกษาหารือแล้วไม่เป็นที่พอใจก็อาจดำเนินการต่อไปได้ ดังนี้

๑. ทำหนังสือร้องทุกข์ลงลายมือชื่อพร้อมที่อยู่ของผู้ร้องทุกข์

๒. หนังสือร้องทุกข์ต้องมีสาระสำคัญที่แสดงข้อเท็จจริงและเหตุผลให้เห็นว่า ไม่ได้ได้รับความเป็นธรรมหรือมีความคับข้องใจอย่างไร และแจ้งความประสงค์ของการร้องทุกข์พร้อมพยานหลักฐานที่มี

๓. ยื่นภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้ทราบหรือควรทราบเหตุแห่งการร้องทุกข์

๔. ร้องทุกข์ได้สำหรับตนเองเท่านั้น จะร้องทุกข์แทนผู้อื่นหรือให้ผู้อื่นร้องทุกข์แทนไม่ได้

๕. การยื่นหนังสือร้องทุกข์ ผู้ร้องทุกข์อาจนำไปยื่นเองหรือส่งทางไปรษณีย์ก็ได้ โดยถือวันที่ไปรษณีย์ประทับตราวันที่ซองเป็นวันส่งหนังสือร้องทุกข์

๖. ผู้ร้องทุกข์จะยื่นหรือส่งหนังสือร้องทุกข์ พร้อมกับสำเนารับรองถูกต้องหนึ่งฉบับผ่านผู้บังคับบัญชาผู้เป็นเหตุแห่งการร้องทุกข์ก็ได้ และให้ผู้บังคับบัญชานั้นส่งหนังสือร้องทุกข์พร้อมทั้งเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้อง โดยให้มีคำชี้แจงประกอบด้วย เพื่อประกอบการพิจารณาของผู้มีอำนาจพิจารณาร้องทุกข์ ภายใน ๗ วันทำการ นับแต่วันที่ได้รับหนังสือร้องทุกข์

การยื่นหรือส่งหนังสือร้องทุกข์/ถอนคำร้องทุกข์

การยื่นหนังสือร้องทุกข์ต้องทำหนังสือถึงประธาน กศจ. อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง หรือ ก.ค.ศ. หรือ ศึกษาธิการจังหวัด หรือส่วนราชการที่ทำหน้าที่เลขานุการ อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง หรือ ก.ค.ศ. (ข้อ ๕ และข้อ ๖ วรรคหนึ่ง)

การร้องทุกข์เพิ่มเติม เมื่อได้ยื่นหนังสือร้องทุกข์ฉบับแรกต่อ กศจ. อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง หรือ ก.ค.ศ. ไว้โดยชอบแล้ว หากผู้ร้องทุกข์ยื่นเอกสารหลักฐานเพิ่มเติมก่อนที่ กศจ. อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง หรือ ก.ค.ศ. เริ่มการพิจารณาร้องทุกข์ก็ให้ กศจ. อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง หรือ ก.ค.ศ. รับไว้พิจารณา (ข้อ ๖)

การขอถอนคำร้องทุกข์ ในกรณีที่ผู้ร้องทุกข์ไม่ประสงค์จะให้มีการพิจารณาเรื่องร้องทุกข์ต่อไป จะขอถอนเรื่องร้องทุกข์ก่อนที่ กศจ. อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง หรือ ก.ค.ศ. จะพิจารณาเสร็จสิ้นก็ได้ โดยทำเป็นหนังสือยื่นหรือส่งต่อ กศจ. อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง หรือ ก.ค.ศ. เมื่อได้ถอนเรื่องร้องทุกข์แล้ว การพิจารณาเรื่องร้องทุกข์นั้นเป็นอันระงับ (ข้อ ๑๐)

ผู้มีอำนาจพิจารณาร้องทุกข์

๑. การร้องทุกข์ของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่สังกัดเขตพื้นที่การศึกษา ให้ร้องทุกข์ได้ ดังนี้

(๑) ในกรณีที่เหตุร้องทุกข์เกิดจากนายรัฐมนตรี รัฐมนตรี เลขาธิการ หรือคำสั่งของผู้บังคับบัญชา ซึ่งสั่งการตามมติของ กศจ. หรือกรณีเหตุร้องทุกข์ เกิดจากการถูกสั่งพักราชการตามมาตรา ๑๐๓ ให้ร้องทุกข์ต่อ ก.ค.ศ. และให้ ก.ค.ศ. เป็นผู้พิจารณา

(๒) ในกรณีที่เหตุร้องทุกข์เกิดจากผู้บังคับบัญชาตั้งแต่ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาลงมาให้ร้องทุกข์ต่อ กศจ. และให้ กศจ. เป็นผู้พิจารณา

๒. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีได้สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาให้ร้องทุกข์ได้ดังนี้

(๑) ในกรณีที่เหตุร้องทุกข์เกิดจากนายรัฐมนตรี รัฐมนตรีเจ้าสังกัด ปลัดกระทรวง หรือ คำสั่งของผู้บังคับบัญชาซึ่งสั่งการตามมติของ อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง หรือกรณีเหตุร้องทุกข์เกิดจากการถูกสั่งพัก ราชการตามมาตรา ๑๐๓ ให้ร้องทุกข์ต่อ ก.ค.ศ. และให้ ก.ค.ศ. เป็นผู้พิจารณา

(๒) ในกรณีที่เหตุร้องทุกข์เกิดจากปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เลขาธิการ อธิบดีหรือตำแหน่ง ที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่า อธิการบดีหรือตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าผู้อำนวยการสำนัก ผู้อำนวยการกอง ผู้อำนวยการสถานศึกษา หรือตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่า ให้ร้องทุกข์ต่อ อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง และให้ อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง เป็นผู้พิจารณา

กรณีการร้องทุกข์ของข้าราชการที่ปฏิบัติงานในสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนั้น ให้ร้องทุกข์ต่อ อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง และให้ อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง เป็นผู้พิจารณา เนื่องจากการร้องทุกข์ของข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาที่มีได้สังกัดเขตพื้นที่การศึกษา จึงไม่อยู่ในอำนาจการพิจารณาของ กศจ. (ข้อ ๘ (๒) ของกฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการร้องทุกข์และการพิจารณาร้องทุกข์ พ.ศ. ๒๕๕๑)

การคัดค้านกรรมการผู้พิจารณาร้องทุกข์ ผู้ร้องทุกข์มีสิทธิคัดค้านอนุกรรมการหรือกรรมการผู้พิจารณาร้องทุกข์ถ้าผู้นั้นมีเหตุอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

- ๑) เป็นผู้บังคับบัญชาผู้เป็นเหตุแห่งการร้องทุกข์
- ๒) มีส่วนได้เสียในการกระทำที่ทำให้เกิดการร้องทุกข์
- ๓) มีสาเหตุโกรธเคืองผู้ร้องทุกข์
- ๔) เป็นคู่สมรส บุพการี ผู้สืบสันดาน หรือพี่น้องร่วมบิดามารดา หรือร่วมบิดาหรือมารดากับผู้บังคับบัญชาผู้เป็นเหตุแห่งการร้องทุกข์

การคัดค้านอนุกรรมการหรือกรรมการผู้พิจารณาร้องทุกข์นั้น ผู้ร้องทุกข์ต้องแสดงข้อเท็จจริงที่เป็นเหตุแห่งการคัดค้านไว้ในหนังสือร้องทุกข์ หรือแจ้งเพิ่มเติมเป็นหนังสือ ก่อนที่ กศจ. อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง หรือ ก.ค.ศ. เริ่มพิจารณาร้องทุกข์

เมื่อมีเหตุหรือมีการคัดค้านแล้ว อนุกรรมการหรือกรรมการผู้นั้นจะขอถอนตัวไม่ร่วมพิจารณาร้องทุกข์นั้นก็ได้ ถ้าอนุกรรมการหรือกรรมการผู้นั้นมิได้ขอถอนตัว ให้อนุกรรมการหรือกรรมการที่เหลืออยู่ นอกจากอนุกรรมการหรือกรรมการผู้ถูกคัดค้าน พิจารณาข้อเท็จจริงที่คัดค้านหากเห็นว่าข้อเท็จจริงนั้นน่าเชื่อถือ ให้แจ้งอนุกรรมการหรือกรรมการผู้นั้นทราบและมีให้ร่วมพิจารณาร้องทุกข์นั้น เว้นแต่จะพิจารณาเห็นว่า การให้อนุกรรมการหรือกรรมการผู้นั้นร่วมพิจารณาร้องทุกข์ดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ยิ่งกว่า เพราะจะทำให้ได้ความจริงและเป็นธรรม จะให้อนุกรรมการหรือกรรมการผู้นั้นร่วมพิจารณาเรื่องร้องทุกข์นั้นก็ได้ (ข้อ ๙)

การพิจารณาร้องทุกข์

การพิจารณาร้องทุกข์ต้องดำเนินการให้เป็นไปตามกฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการร้องทุกข์และการพิจารณาร้องทุกข์ พ.ศ. ๒๕๕๑

ในการพิจารณาร้องทุกข์ของ กศจ. อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง หรือ ก.ค.ศ. ต้องถือปฏิบัติตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ตามมาตรา ๑๓ และมาตรา ๑๖ โดยต้องไม่เป็นผู้มีลักษณะต้องห้ามในการพิจารณาทางปกครอง และไม่มีสภาพร้ายแรง อันอาจทำให้การพิจารณาทางปกครองไม่เป็นกลางด้วย

เมื่อได้รับหนังสือร้องทุกข์ที่ยื่นต่อ กศจ. อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง หรือ ก.ค.ศ. แล้ว ในการพิจารณา มีแนวดำเนินการ ดังนี้

๑. การพิจารณาตรวจสอบหนังสือร้องทุกข์

๑.๑ การร้องทุกข์ต้องทำเป็นหนังสือ

- จะร้องทุกข์ด้วยวาจาหรือจะร้องทุกข์ด้วยวิธีอื่นโดยไม่ทำเป็นหนังสือไม่ได้

๑.๒ สารในหนังสือร้องทุกข์

- ต้องเป็นการร้องทุกข์สำหรับตนเองเท่านั้นจะร้องทุกข์แทนผู้อื่นหรือมอบหมายให้ผู้อื่นร้องทุกข์แทนไม่ได้

- ต้องมีลายมือชื่อ ที่อยู่ (ที่สามารถติดต่อได้) และตำแหน่งของผู้ร้องทุกข์

- ต้องมีสาระสำคัญที่แสดงข้อเท็จจริงและเหตุผลให้เห็นว่าไม่ได้รับความเป็นธรรม

หรือมีความคับข้องใจเนื่องจากการกระทำของผู้บังคับบัญชา หรือการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัย อย่างไรก็ตาม มีข้อโต้แย้งคัดค้านอย่างไร และประสงค์ให้ กศจ. อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง หรือ ก.ค.ศ. มีมติอย่างไร

เมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่า หนังสือร้องทุกข์ของผู้ร้องทุกข์มีสาระสำคัญถูกต้องครบถ้วน และอยู่ภายในกำหนดระยะเวลาร้องทุกข์ก็ให้รับเรื่องร้องทุกข์ดังกล่าวไว้พิจารณาวินิจฉัย

หากหนังสือร้องทุกข์มีสาระไม่ครบถ้วนและยังอยู่ในกำหนดระยะเวลาร้องทุกข์ ให้เจ้าหน้าที่แนะนำให้ดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมให้ถูกต้องตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๗ มาตรา ๒๗

- การขอแถลงการณ์ด้วยวาจา ถ้าผู้ร้องทุกข์ประสงค์จะแถลงการณ์ด้วยวาจา ต่อที่ประชุมต้องแสดงความประสงค์ไว้ในหนังสือร้องทุกข์หรือจะเป็นหนังสือต่างหากก็ได้โดยยื่นหรือส่งตรงต่อ กศจ. อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง หรือ ก.ค.ศ. ก่อนเริ่มพิจารณาเรื่องร้องทุกข์

๒. การตรวจสอบกำหนดเวลาร้องทุกข์และการนับเวลาในการร้องทุกข์

การตรวจสอบกำหนดเวลาในการยื่นหนังสือร้องทุกข์และการนับเวลาในการร้องทุกข์ ต้องตรวจสอบจากหลักฐานการได้รับทราบคำสั่งหรือเรื่องอันเป็นเหตุแห่งการร้องทุกข์ว่าได้รับทราบคำสั่งหรือเรื่องอันเป็นเหตุแห่งการร้องทุกข์เมื่อใด และมีการแจ้งสิทธิในการร้องทุกข์ต่อ กศจ. อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง หรือ ก.ค.ศ. หรือไม่

การร้องทุกข์ ผู้ร้องทุกข์ต้องร้องทุกข์ภายในสามสิบวันนับแต่วันทราบเรื่องอันเป็นเหตุแห่งการร้องทุกข์ (ข้อ ๕ วรรคหนึ่ง ของกฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการร้องทุกข์และการพิจารณาร้องทุกข์ พ.ศ. ๒๕๕๑)

๒.๑ กรณีมีการแจ้งสิทธิให้ร้องทุกข์ ต่อ กศจ. อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง หรือ ก.ค.ศ.

ต้องตรวจสอบว่าผู้ร้องทุกข์ได้ยื่นหนังสือร้องทุกข์ภายในสามสิบวันนับแต่ได้รับแจ้งคำสั่งหรือทราบเรื่องอันเป็นเหตุแห่งการร้องทุกข์ หรือไม่

๒.๒ กรณีไม่มีการแจ้งสิทธิให้ร้องทุกข์ ต่อ กศจ. อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง หรือ ก.ค.ศ.

กรณีผู้บังคับบัญชาไม่แจ้งสิทธิในการร้องทุกข์ให้ทราบจะทำให้ระยะเวลาในการใช้สิทธิร้องทุกข์ขยายออกไปอีก ถ้ามีการแจ้งสิทธิให้ร้องทุกข์ใหม่ ผู้ร้องทุกข์มีสิทธิร้องทุกข์ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ ได้รับแจ้งสิทธิครั้งใหม่ แต่ถ้าไม่มีการแจ้งสิทธิให้ร้องทุกข์ใหม่ให้สิทธิการร้องทุกข์ขยายเป็นหนึ่งปีนับแต่วันที่ ได้รับแจ้งคำสั่ง (มาตรา ๔๐ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙)

๒.๓ การนับเวลาในการร้องทุกข์

- การนับเวลาเริ่มต้น ให้นับวันถัดจากวันที่ได้รับทราบเรื่องอันเป็นเหตุแห่งการร้องทุกข์นั้น เป็นวันแรกหรือวันที่หนึ่งแห่งการเริ่มนับเวลา ทั้งนี้ ในกรณีที่ผู้ร้องทุกข์นำหนังสือร้องทุกข์มายื่นเอง ให้ถือวันที่รับหนังสือเป็นวันยื่นหนังสือร้องทุกข์ ส่วนกรณีที่ส่งหนังสือร้องทุกข์ทางไปรษณีย์ ให้ถือวันที่ทำการไปรษณีย์ต้นทางออกใบรับฝาก หรือวันที่ทำการไปรษณีย์ต้นทางประทับตรารับที่ซองหนังสือ เป็นวันส่งหนังสือร้องทุกข์

- การนับเวลาสิ้นสุด ถ้าวันสุดท้ายแห่งการนับเวลาตรงกับวันหยุดราชการให้นับวันเริ่มเปิดทำการใหม่เป็นวันสุดท้ายแห่งการนับเวลานั้น (ข้อ ๑๗)

๓. การดำเนินการพิจารณาเรื่องร้องทุกข์

เมื่อตรวจสอบหนังสือร้องทุกข์ของผู้ร้องทุกข์ที่ยื่นต่อ กศจ. อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง หรือ ก.ค.ศ. แล้วเห็นว่า เป็นคำร้องทุกข์ที่รับไว้พิจารณาต่อไปได้แล้ว ให้ดำเนินการมีหนังสือแจ้งพร้อมส่งสำเนาหนังสือร้องทุกข์ให้ผู้บังคับบัญชาผู้เป็นเหตุแห่งการร้องทุกข์ทราบ และให้จัดส่งคำชี้แจงและเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณาของ กศจ. อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง หรือ ก.ค.ศ. โดยเมื่อได้รับคำชี้แจงและเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องแล้ว จะต้องพิจารณาตรวจสอบคำร้องทุกข์ทั้งในประเด็นข้อกฎหมายและประเด็นข้อเท็จจริง

โดยการพิจารณาคำร้องทุกข์จะต้องพิจารณาข้อกฎหมายเป็นอันดับแรก เพราะการร้องทุกข์จะต้องดำเนินการให้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายกำหนด ได้แก่

(๑) ร้องทุกข์ภายในเวลาที่กำหนด หรือไม่

(๒) มีการลงลายมือชื่อผู้ร้องทุกข์ หรือไม่

(๓) หนังสือร้องทุกข์มีสาระสำคัญ หรือไม่

(๔) ระบุที่อยู่ของผู้ร้องทุกข์ หรือไม่

(๕) มีการขอแถลงการณ์ด้วยวาจา หรือไม่

(๖) มีการคัดค้านผู้พิจารณาเรื่องร้องทุกข์ หรือไม่ หรือเจ้าหน้าที่ผู้พิจารณาเรื่องร้องทุกข์เป็นผู้มีลักษณะต้องห้าม หรือมีส่วนได้เสียหรือมีสภาพร้ายแรงอันอาจทำให้การพิจารณาไม่เป็นกลาง หรือไม่

นอกจากนี้การพิจารณาคำร้องทุกข์ ให้ กศจ. อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง หรือ ก.ค.ศ. พิจารณาถึงเหตุแห่งการไม่ได้รับความเป็นธรรมหรือเหตุแห่งความคับข้องใจเนื่องจากการกระทำของผู้บังคับบัญชา หรือเหตุแห่งการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัย และมีอำนาจขอเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติม รวมทั้งคำชี้แจงจากหน่วยงานหรือขอให้ผู้แทนหน่วยงาน หรือบุคคลใด ๆ มาชี้แจง เพื่อประกอบการพิจารณาได้ กรณีที่ผู้ร้องทุกข์ขอแถลงการณ์ด้วยวาจา หาก กศจ. อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง หรือ ก.ค.ศ. เห็นว่าการแถลงการณ์ด้วยวาจาไม่จำเป็นแก่การพิจารณาเรื่องร้องทุกข์จะให้แถลงการณ์ด้วยวาจาก็ได้ ในกรณีที่นัดให้ผู้ร้องทุกข์มาแถลงการณ์ด้วยวาจาต่อที่ประชุม ให้แจ้งให้ผู้บังคับบัญชาผู้เป็นเหตุแห่งการร้องทุกข์ทราบด้วยว่า ถ้าประสงค์จะแถลงแก้ก็ให้มาแถลงหรือจะมอบหมายเป็นหนังสือให้ผู้แทนมาแถลงต่อที่ประชุมก็ได้ (ข้อ ๑๒)

การพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์

๑. ให้ กศจ. อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง หรือ ก.ค.ศ. พิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ให้แล้วเสร็จภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันได้รับหนังสือร้องทุกข์ และเอกสารหลักฐานคำชี้แจงจากผู้บังคับบัญชาแล้ว แต่ถ้ามีความจำเป็นไม่อาจพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในเวลาดังกล่าว ให้ขยายเวลาพิจารณาได้อีกไม่เกิน ๓๐ วัน และให้บันทึกแสดงเหตุผลความจำเป็นที่ต้องขยายเวลาไว้ด้วย

๒. เมื่อครบกำหนดขยายเวลา ๓๐ วันแล้ว การพิจารณายังไม่แล้วเสร็จให้ขยายเวลาพิจารณาได้อีกไม่เกิน ๓๐ วัน แต่ทั้งนี้ให้พิจารณากำหนดมาตรการที่จะทำให้การพิจารณาแล้วเสร็จโดยเร็ว และบันทึกไว้เป็นหลักฐานในรายงานการประชุมด้วย

๓. การพิจารณาเรื่องร้องทุกข์ ให้ กศจ. อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง หรือ ก.ค.ศ. พิจารณาถึงเหตุแห่งการไม่ได้รับความเป็นธรรม หรือเหตุแห่งความคับข้องใจเนื่องจากการกระทำของผู้บังคับบัญชา หรือเหตุแห่งการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน และ ในกรณีจำเป็นและสมควรอาจขอเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติม รวมทั้งคำชี้แจงจากหน่วยราชการ รัฐวิสาหกิจ หน่วยงานอื่นของรัฐ ห้างหุ้นส่วน บริษัท หรือบุคคลใด ๆ หรือขอให้ผู้แทนหน่วยราชการ รัฐวิสาหกิจ หน่วยงานอื่นของรัฐ ห้างหุ้นส่วน บริษัท หรือบุคคลใด ๆ มาให้ถ้อยคำหรือชี้แจงข้อเท็จจริง เพื่อประกอบการพิจารณาได้

ผลการวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ เมื่อ กศจ. อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง หรือ ก.ค.ศ. พิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์แล้วเสร็จ สามารถมีมติได้ตามข้อ ๑๔ ของกฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการร้องทุกข์และการพิจารณาร้องทุกข์ พ.ศ. ๒๕๕๑ ดังนี้

๑. ถ้าเห็นว่าเหตุที่ทำให้ไม่ได้รับความเป็นธรรม หรือเหตุแห่งความคับข้องใจ หรือการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยนั้น ผู้บังคับบัญชาได้ใช้อำนาจหน้าที่ปฏิบัติต่อผู้ร้องทุกข์ชอบด้วยกฎหมายแล้ว ให้มีมติยกคำร้องทุกข์

๒. ถ้าเห็นว่าเหตุที่ทำให้ไม่ได้รับความเป็นธรรม หรือเหตุแห่งความคับข้องใจ หรือการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยนั้น ผู้บังคับบัญชาได้ใช้อำนาจหน้าที่ปฏิบัติต่อผู้ร้องทุกข์โดยไม่ชอบด้วยกฎหมายให้มีมติเพิกถอนหรือยกเลิกการปฏิบัติหรือให้ข้อแนะนำตามที่เห็นสมควรเพื่อให้ผู้บังคับบัญชาปฏิบัติให้ถูกต้องตามระเบียบและแบบธรรมเนียมของทางราชการ

๓. ถ้าเห็นสมควรดำเนินการโดยประการอื่นใด เพื่อให้มีความถูกต้องตามกฎหมายและมีความเป็นธรรมให้มีมติให้ดำเนินการได้ตามควรแก่กรณี

๔. ถ้าเห็นว่าการร้องทุกข์ไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ในข้อ ๕ วรรคหนึ่งหรือวรรคสอง หรือข้อ ๗ หรือข้อ ๘ ให้มีมติไม่รับคำร้องทุกข์

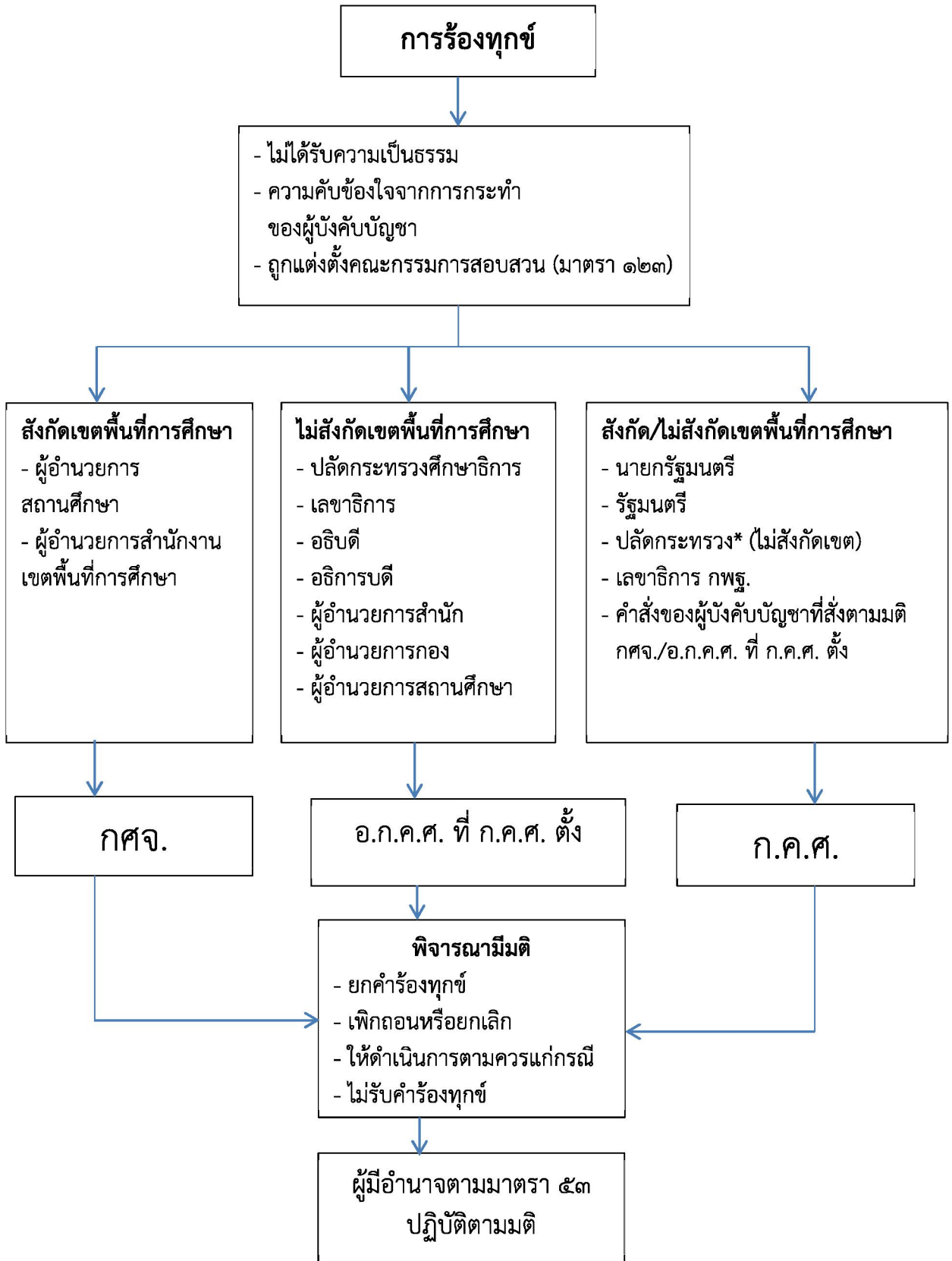
๕. การพิจารณามีมติเรื่องร้องทุกข์ดังกล่าวข้างต้น ให้บันทึกเหตุผลของการพิจารณาวินิจฉัยไว้ในรายงานการประชุมด้วย

๖. การแจ้งผลการพิจารณาร้องทุกข์และการแจ้งสิทธิแก่ผู้ร้องทุกข์

- เมื่อ กศจ. อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง หรือ ก.ค.ศ. ได้พิจารณาร้องทุกข์แล้ว ให้แจ้งผลการพิจารณาร้องทุกข์ไปยังผู้บังคับบัญชาผู้เป็นเหตุแห่งทุกข์ หรือผู้มีอำนาจตามมาตรา ๕๓ ของผู้ร้องทุกข์
- แจ้งผลการพิจารณาร้องทุกข์พร้อมทั้งแจ้งสิทธิการฟ้องคดีปกครองภายในกำหนดระยะเวลาที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครองให้ผู้ร้องทุกข์ทราบ รวมถึงแจ้งด้วยว่าผู้ร้องทุกข์จะร้องทุกข์ต่อไปไม่ได้ (เป็นที่สุด)

การดำเนินการตามผลการพิจารณาร้องทุกข์

เมื่อ กศจ. อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง หรือ ก.ค.ศ. ได้พิจารณามีมติแล้ว ให้ผู้มีอำนาจตามมาตรา ๕๓ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ และที่แก้ไขเพิ่มเติม สั่งหรือปฏิบัติให้เป็นไปตามมตินั้นและมติของ กศจ. อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง หรือ ก.ค.ศ. ให้เป็นที่สุด (ข้อ ๑๕ และข้อ ๑๖)



*ปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ปลัดกระทรวงวัฒนธรรม หรือปลัดกระทรวงอื่นที่มีข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสังกัด

